

SARVAMANGALAM.
BÉKESSÉG MINDEN LÉNYNEK!

CHÖGYAM TRUNGPA
ŐRÜLT BÖLCSESSÉG

CHÖGYAM TRUNGPA ŐRÜLT BÖLCSESSÉG

Farkas Lőrinc Imre Könyvkiadó

Chögyam Trungpa
ŐRÜLT BÖLCSESSÉG

CHÖGYAM TRUNGPA

ÖRÜLT
BÖLCSESSÉG

Farkas Lőrinc Imre Könyvkiadó

Fordította:
© Marek László

A Körösi Csoma Sándor Buddhista Egyetem
jegyzete

ISBN 963 9428 30 2

Farkas Lőrinc Imre Könyvkiadó
Farkas Nyomda Kft.

A könyv megjelenését a
Körösi Csoma Sándor Buddhista Alapítvány támogatja.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó 7

ŐRÜLT BÖLCSESSÉG SZEMINÁRIUM I.

Jackson Hole 1972 11

1. Padmaszambhava és a szellemi materializmus 13
2. A trikája 25
3. Eredendő ártatlanság 35
4. Örökkévalóság és csonttemető 47
5. Hagyni a jelenségek játékát 57
6. Cinizmus és odaadás 71

ŐRÜLT BÖLCSESSÉG SZEMINÁRIUM II.

Karme-Chöling 1972 79

1. Padmaszambhava és a tantra energiája 81
2. A remény nélküliség és a trikája 101
3. Félelem nélküliség 117
4. A halál és a tapasztalati érzékelés 133
5. Az oroszlán üvöltése 143
6. Az intellektus és a negativitással való munka 155
7. Dorje Trölo és az átadás három módozata 169

Jegyzetek 183

A szerzőről 184

ELŐSZÓ

A tiszteletre méltó Chögyam Trungpa két szemináriumot tartott az *örült bölcsességről* 1972 decemberében. Mindegyik megközelítőleg egy hétig tartott. Az első helyszíne egy máskülönben kihasználatlan üdülőszálló volt a Teton-hegységben, Jackson Hole, Wyoming közelében. A másikat a Vermont állambeli Barnet öreg városházának tornacsarnokában tartották, ami éppen útba esik a Trungpa Rinpoche által alapított meditációs központ felé, amelyet Karne-Chölingnek neveznek és Tigrisfarak néven vált ismertté.

A Rinpoche körülbelül két és fél évvel azelőtt érkezett erre a kontinensre, 1970 tavaszán. Társadalmi változással elárasztott Amerikát talált, amelyet olyan elemek színesítettek, mint a hippi mozgalom, az LSD és a szellemi szupermarket. A nagyon közvetlen, világos és gyakorlatias módon előadott, szüntelenül áramló tanításaira válaszul, elkötelezett tanítványok egy csoportja gyűlt össze és minden alkalommal egyre többen érkeztek. 1972 őszén tartotta az első taktikai szünetét, három hónapra elvonulva egy magányosan álló házba a massachusettsi erdőben.

Látomásokban gazdag három hónap volt. Úgy tűnt, a Rinpoche az Amerikában végezendő munkája irányvonalán és az ennek megvalósításához rendelkezésre álló eszközökön elmélkedett. Fontos új tervek fogalmazódtak meg. Az elvonulás utolsó éjszakáján nem aludt. Néhány tanítványnak azt mondta, megmutatja, hogyan használja azt, ami rendelkezésre áll és egy szertartásos díszvacsorát készített. Ő maga órákat töltött a vacsorára való előkészületekkel és éjjel kettőig nem mutatkozott – aztán kifogástalan ápoltsággal és ruházattal, rendkívüli energiától sugározva megjelent. A beszélgetés az éjszakába nyúlt. Egy kérdésnél a Rinpoche két órán keresztül megállás nélkül beszélt és

egy különösen színes és részletes beszámolót tartott egy álomról, amelyet az előző éjszakán látott. Pirkadatkor elhagyta a magányos házat és egész nap utazott. Azon az éjszakán, alvás helyett, megtartotta az „Örült Bölcsesség” szeminárium első előadását Jackson Holeban. Lehetséges, hogy azzal az érzéssel távozott azon a reggelen, hogy egy új szakasz kezdődött munkájában. Egy ilyen új szakasz bizonyos elemei vannak leírva a Jackson Holeban tartott szeminárium utolsó előadásában.

Az 1973-ban, az első Vajradhatu szeminárium után (amelynek terve az 1972-es elvonulás alatt született meg), Trungpa Rinpoche tanítási módszere megváltozott. Átadása sokkal tervszerűbb lett, meggyorsította tanítványai kalauzolását az ösvény egymást követő szakaszain keresztül. Az „Örült Bölcsesség” szemináriumok tehát a Rinpoche észak-amerikai tanításainak bevezető szakaszának végéhez tartoznak, amelynek folyamán ennek ellenére látványos képességet mutatott a tanítások minden szintjének azonnali átadásában. Ezen bevezető szakasz alatt egy erőteljesen megvalósuló légkör volt, a gyors ösvény lehetőségeitől kirobbanva. Ilyen légkör uralkodott, amikor az alap és a haladó szintű tanításokat tartotta alapos oktatás egyetlen áradatával, míg egyidejűleg hevesen vágta el a mindenütt jelenlévő szellemi materializmus csápjait.

Segítségül szolgálhat, ha röviden megnézzük ezt a két szemináriumot a szellemi materializmus elleni küzdelem összefüggésében. Habár ezek Padmaszambhava nyolc aspektusa tanításának kérésére voltak tervezve válaszul, Trungpa Rinpoche a hangsúlyt némileg eltolta és a lényegét az örült bölcsességre tette. „Tapasztalt” tanítványai éppen úgy, mint az újonnan érkezők hajthatatlan vágyat éreztek bizonyos szellemi gyakorlatok és elvek iránt, amelyekkel kapcsolatba tudtak kerülni és azonosulni tudtak.

Padmaszambhava nyolc aspektusának a megszokottól eltérő ikonográfiája, ha túl pontosan van bemutatva, véres hús lehetett volna a vízben a szellemi materialista cápák számára. Ez részben magyarázatot adhat arra, hogy a nyolc aspektus rendes

szentéletrajzi leírása teljes és következetes részletességgel miért lett elkerülve és helyette miért az örült bölcsesség kíméletlenül kemény és egyszerű bepillantása lett átadva.

Az élőlőszóban átadott anyagnak némi átszerkesztése volt szükséges az alapvető olvashatóság érdekében. Mindamelllett az átadások sorrendjében semmi sem változott és semmi sem lett kihagyva az előadások lényegéből. Nagy erőfeszítésbe került, hogy Trungpa Rinpoche nyelvhasználatát ne igazítsuk ki, vagy hogy stílusát ne változtassuk meg, pusztán a stilizált, illő hangnem elérése kedvéért. Remélhetőleg az olvasó élvezni fogja e mondatait, amelyek gondolati esőcseppjeink között futnak és ott érintenek meg bennünket, ahol a hétköznapi fogalmi tisztaság nem tud. Az olvasó remélhetőleg azokat a szakaszokat is méltányolni fogja, amelyek homályban maradnak egy olvasás után, ám egy másik alkalommal ragyogó tisztává válhatnak.

A Dharma egy nagy orozslánjának hatalmas üvöltését halljuk itt. Lehet, hogy a remény és a félelem eretnekeit és haramiáit megfutamtítja. Minden érző lény javára kívánságai továbbra is váljanak valóra.

ŐRÜLT BÖLCSESSÉG
SZEMINÁRIUM

I.

JACKSON HOLE 1972

1. PADMASZAMBHAVA ÉS A SZELLEMI MATERIALIZMUS

A téma, amivel foglalkozni fogunk, rendkívül nehéz. Lehet, hogy néhány ember rendkívül összezavarodik. Vagy néhányan nagyon jól megszabadulhatnak ettől. Guru Rinpoche-ról, vagy ahogyan nyugaton gyakran nevezik Padmaszambhaváról fogunk beszélni; szemügyre fogjuk venni természetét és a különféle életmódokat, amelyeket a tanítványaival való munka során fejlesztett ki. Ez egy nagyon nehezen megfogható téma és néhány aspektusát nagyon nehéz szavakba önteni. Remélem senki sem fogja ezt a szerény kísérletemet úgy tekinteni, mint Padmaszambhava egy pontosan körülírt jellemábrázolását.

Először is bizonyára szükségünk van némi alapvető bevezetésre arról, hogy ki volt Padmaszambhava; általában véve hogyan illik bele a *buddhadharma* (a buddhista tanítások) rendszerébe; és különösen arról, hogyan vált a tibetiek által olyan nagyra becsültté.

Padmaszambhava egy indiai tanító volt, aki a buddhadharma teljes tanításait elhozta Tibetbe. Még most is ő marad inspirációnk forrása, itt nyugaton. Mi örököltük az ő tanításait és ebből a szempontból azt hiszem, mondhatjuk azt, hogy Padmaszambhava él és jól van.

Úgy vélem, hogy a nyugati vagy keresztény kultúra szemléletével rendelkező emberek számára Padmaszambhava úgy jellemezhető a legjobban, ha azt mondjuk, hogy szent volt. Az ő bölcsességének és életmódjának mélységéről és a tanítványokkal való kapcsolatának egyes módszeréről fogunk beszélni. A tanítványok, akikkel foglalkoznia kellett tibetiek voltak, akik rendkívül primitívek és műveletlenek voltak. Meghívták, hogy

jöjjön el Tibetbe, azonban a tibetiek nagyon keveset értettek ahhoz, hogyan kell fogadni és szívesen látni egy nagy mestert, aki a világ másik részéről érkezett. Nagyon makacsak voltak, és ami azt illeti – nagyon faragatlanok. Mindenféle akadályt gördítettek Padmaszambhava tibeti tevékenysége elé. Mindamellet az akadályok nem csak egyedül a tibeti emberektől származtak, hanem az időjárás, a táj és a szociális körülmények különbségéből is, teljes egészében. Bizonyos tekintetben Padmaszambhava helyzete nagyon hasonló volt a mi itteni helyzetünkhöz. Az amerikaiak nagyon vendégszeretők, de másrésről az amerikai kultúrának van egy nagyon műveletlen és barátságtalan oldala. Szellemileg az amerikai kultúra nem csak azt mozdítja elő, hogy a ragyogó fény felszínre kerüljön, arra várva, hogy elfogadják.

Tehát itt hasonlóság van. Ennek a hasonlóságnak a szempontjából, a tibetiek az amerikaiak és Padmaszambhava ő maga.

Mielőtt belemennék a részletekbe Padmaszambhava életének és tanításainak vonatkozásában, úgy gondolom hasznos lehet, ha megbeszéljük a szent fogalmát a buddhista hagyományban. A szent fogalma a keresztény hagyományban és a szent fogalma a buddhista hagyományban némiképp ellentétesek. A keresztény hagyományban egy szentet általában olyan valakinek tartanak, aki közvetlen kapcsolatban van Istennel, aki talán teljesen mámoros Istentől és ezért képes bizonyos megnyugvást árasztani az embereknek. Az emberek úgy tekinthetnek a szent-re, mint egy magasabb tudatosság vagy magasabb fejlettség példájára.

A szellemiség buddhista megközelítése teljesen különböző. Ateista. Nincs egy külső istenség elve. Így nincs lehetőség igéretet kapni istentől és elhozni őket onnan ide le. A szellemiség buddhista szemléletmódja inkább az embernek önmagán belüli felébredésével van kapcsolatban, mint valami külső dologhoz való viszonyulással. Így egy szent fogalma, mint valaki, aki képes kiterjeszteni önmagát, hogy egy külső elvvel kapcsolatba kerüljön, valamit kiszedjen belőle, majd másokkal ezt megoszsa, a buddhista nézőpontból ez nehéz vagy nem létező.

Egy szent a buddhista összefüggésben – például Padmaszambhava vagy egy kiemelkedő lény, mint Buddha maga – valaki, aki tényszerű példát szolgáltat arra, hogy teljesen hétköznapi, zavarodott emberek fel tudják ébreszteni magukat; össze tudják szedni magukat és az élet egyik vagy másik csapásán keresztül tudják felébreszteni magukat. A fájdalom, a szenvedés minden fajtája, a gyötrelmek és a káosz, amelyek az élet részei, elkezdik felébreszteni, felrázni őket. A megrázkódtatáskor elkezdik kérdezni: „Ki vagyok én? Mi vagyok én? Hogy lehet, hogy mindezek a dolgok történnek?” Azután tovább mennek és felismerik, hogy valami van bennük, ami felteszi ezeket a kérdéseket, valami, ami valóban értelmes és nem egészen zavarodott.

Ez történik a mi saját életünkben. A zavarodottságot érzékeljük – zavarodottságnak tűnik – de ez a zavarodottság felszínre hoz valamit, amit érdemes felfedezni. A kérdések, melyeket a zavarodottságunk közepette felteszünk döntő erejű kérdések, kérdések, amikkel igazából rendelkezünk. Azt kérdezzük: „Ki vagyok én? Mi vagyok én? Mi ez? Mi az élet?” és így tovább. Aztán tovább kutatunk és kérdezzük: „Valójában kicsoda kérdezte ezt? Ki az a személy, aki feltette a kérdést ‘Ki vagyok én?’ . Ki az a személy, aki megkérdezte, ‘Mi ez?’ sőt ‘Mi ez a mi ez?’” Folytatjuk és folytatjuk ezt a kérdezést, tovább és tovább befelé. Bizonyos módon ez az ateista szellemiség a legteljesebb értelmében. Külső inspirációk nem serkentenek minket arra, hogy újabb külső körülmények esetén hozzáigazítsuk magunkat. A külső körülmények, amelyek fennállnak, inkább a zavarodottságunkról beszélnek nekünk és ez késztet minket arra, hogy többet gondolkodjunk, tovább gondolkodjunk. Ha egyszer elkezdjük ezt tenni, akkor természetesen ott van a következő probléma: ha egyszer rájöttünk, hogy kik és mik vagyunk, akkor hogyan alkalmazzuk azt, amit megtanultunk a saját életkörülményeinkre? Hogyan ültessük át a gyakorlatba?

Úgy tűnik, itt két lehetséges megoldás van. Az egyik, hogy megpróbálunk aszerint élni, amilyenek lenni szeretnénk. A másik, hogy megpróbálunk úgy élni, amilyenek vagyunk. Megpró-

bálni aszerint élni, amilyenek lenni szeretnénk, az olyan, mintha úgy tennénk, hogy mi isteni lények vagy megvalósult személyek vagy bárminek szeretnénk nevezni a mintát, vagyunk. Amikor rájövünk, mi a baj velünk, mik a gyengeségeink, mik a problémáink és a neurózisaink, az automatikus kísértés az, hogy megpróbáljuk pont az ellenkezőjét tenni, mintha soha nem hallottuk volna azt a dolgot, hogy a létezésünk tévedésen alapuló vagy zavarodott. Azt mondjuk magunknak: „Gondolkodj pozitívan! Tégy úgy, mintha minden rendben lenne.” Habár tudjuk, hogy a jelenlegi élethelyzetünk, a konyhai-mosogató szintjén valami baj van velünk, ezt lényegtelennek tekintjük. „Felejtjük el ezeket a ‘rossz rezgéseket’, mondjuk. „Gondolkodjunk más módon. Tegyük úgy, mintha jó lenne.”

A buddhista hagyományban ez a szemléletmód úgy ismert, mint *szellemi materializmus*, ami azt jelenti, hogy nem vagyunk realisták, vagy a hippi zsargont használva, el vagyunk szállva. „Felejtjük el a rosszat és tegyük úgy, mintha jó lenne.” Bármelyik szemléletmódot – ilyet mint a buddhista, a hindu, a zsidó vagy a keresztény – besorolhatjuk, mint szellemi materializmust, amelyek módszerekkel látnak el minket, hogy megpróbáljunk egyesülni a jóval, a jobbal, a legjobbal – vagy a végső jóval, az istenivel.

Amikor elkezdjük egyesíteni magunkat a jóval, az boldoggá tesz minket. Örömtelének érezzük magunkat. Azt gondoljuk, „Végre találtam egy választ!” A válasz az, hogy az egyetlen dolog, amit tennünk kell, hogy máris szabadnak tekintjük magunkat. Aztán létrehozva azt az állapotot, hogy már szabadok vagyunk, már csak minden dolgot hagyni kell áramlani. Majd hozzáteszünk egy további jellemző viselkedést, hogy megerősítsük szellemi materializmusunkat: mindent, amit nem tudunk vagy nem értünk szellemi keresésünkkel kapcsolatban, összefüggésbe hozzuk olyan különféle szentiratokban található leírásokkal, mint tudat feletti, szavakon túli, kimondhatatlan – kimondhatatlan Önvaló vagy bármi. Saját hiányos megértésünket arról, hogy mi történik velünk, ezekkel a ki nem mondott, ki nem fejezhető

dolgokkal társítjuk. Ily módon a tudatlanságunkat tettük főképpen a legnagyobb felfedezéssé. Ezt a „nagy felfedezést” kapcsolatba hozhatjuk hitelvi feltevésekkel; például, „a megmentő”-vel vagy a szentszövegek néhány magyarázatával.

Minthogy azelőtt egyáltalán semmit sem tudtunk, most már „tudunk” valamit, amit valójában nem tudunk. Most *van* valami előttünk. Nem tudjuk leírni szavakban, fogalmakban és gondolatokban kifejezve, de felfedeztük azt, először is, hogy ez egy dolog, ami a jóba sodor minket. Tehát ez az egy dolog van, amivel elkezdjük: közvetlenül és szándékosan átalakíthatjuk zavarodottságunkat valamivé, ami nem zavarodott. Ezt csak azért tesszük, mert keressük az örömet, a szellemi örömet. Ebben a cselekvésben, határozottan állítjuk, hogy az öröm, amit keresünk egy megismerhetetlen természeté, mert valójában nincs elképzelésünk arról, milyen fajta szellemi örömet fogunk nyerni ebből a mesterkedésből. És a szentszövegek valamennyi szellemi magyarázata arra utal, hogy a megismerhetetlent fel lehet használni arra, hogy nem tudjuk, hogy szellemileg mit próbálunk meg tenni. Mindazonáltal egy határozott szellemi meggyőződéssel rendelkezünk jelenleg, mert elnyomtuk saját eredeti kétségeinket arról, hogy kik vagyunk és mik vagyunk – saját érzésünket, hogy meglehet, nem vagyunk semmik sem. Elnyomtuk ezt; lehet, hogy többé nem is tudhatunk erről.

Elnyomva az egonak ezt a zavarodottságát, ami a lépcsőfokokat biztosította számunkra az ismeretlenhez, ahhoz a természethez, amit nem értettünk, a zavarodottság két játszmájával végezzük, ami folyik: az ismeretlen játszmájával és a transzcendentális ismeretlen játszmájával. Mindkettő része a szellemi materializmusnak. Nem tudjuk, kik vagy mik vagyunk, de azt tudjuk, hogy szeretnénk valakik vagy valamik lenni. Elhatározzuk, hogy habozás nélkül nekilátunk annak, amik lenni szeretnénk, még akkor is, ha nem tudjuk, mi az. Ez első játszma. Azután ennek tetejébe, a lenni valamivel kapcsolatban azt is szeretnénk tudni, hogy van-e valami a világban vagy a kozmoszban, ami érintkezésben van ezzel a „valamivel”, amik vagyunk. Úgy

érezzük, hogy megtaláltuk ezt a valamit, amit meg akarunk ismerni, de ténylegesen nem érthetjük meg, így ez válik a transzcendentális ismeretlenné. Mivel nem érthetjük meg, azt mondjuk, „Tegyük ezt a még nagyobb és a hatalmasabb zavarodottságot Isten határtalanságának szellemiségébe,” vagy valami hasonlót.

Ez kell, hogy adjon számunkra némi megértést a szellemi materializmusról. A szellemi materializmus veszélye az, hogy hatására mindenféle feltételezéseket teremtünk. Első a családi vagy személyes-szintű feltételezések, amelyeket azért hozunk létre, mert boldogok akarunk lenni. Második a szellemi feltételezések, amik azért jönnek létre, mert ez a transzcendentális, óriási, nagyobb felfedezés titokzatos marad. Ez további jelentős feltételezéseket hoz: nem tudjuk valójában mit fogunk elérni ennek az ismeretlen dolognak az elérésével, azonban mégis valamiféle bizonytalan leírást adunk róla, úgymint „belemerülni a kozmoszba”. S mivel ilyen messze még senki nem ért el, ha valaki rákérdez erre a „kozmoszban való belemerülés” felfedezésre, csak további ésszerű magyarázatot találunk ki, vagy további megerősítést keresünk a szentírásokból vagy más forrásokból.

Mindennek az eredménye az, hogy önmagunk megerősítésével végezzük és annak megerősítésével, hogy az a tapasztalat, amit kijelentünk, valódi tapasztalat. Senki nem vonhatja kétségbe. Néhány pontban egyáltalán nincs helye kérdésfeltevésnek. Egész szemléletmódunk teljesen kialakulttá válik, ahol egyáltalán nincs helye kérdésnek. Ez az, amit az egóság elérésének nevezhetünk, ellentétben a megvilágosodás elérésével. Ebből a szempontból, ha az agressziómat és az indulatomat rajtatok szeretném gyakorolni és ezt nem fogadjátok el, akkor ez a ti hibátok. Nem értitek a kimondhatatlan szellemiséget, így ti vagytok a hibásak. Számomra egyetlen mód maradt, hogy segítsék nektek, az, hogy egy összezugszorított fejjé kicsinyítelek benneteket, agyátokat és szíveteket kivéve. Irányításom alatt egyszerű bábuvá váltok.

Ez a szellemi materializmus pallérozatlan leírása. Ez az első

a két lehetséges megközelítés közül; megpróbálni aszerint élni, amilyenek lenni *szeretnétek*. Most beszéljünk a második lehetséges megközelítésről, aminél megpróbáltok úgy élni, amilyenek vagytok.

Ez a lehetőség kapcsolatban van a zavarodottságunk, vagy gyötrelmünk és szenvedésünk látásával, de ezekből nem hoz létre választ. Ehelyett kutatunk tovább és tovább és tovább válasz keresése nélkül. Ez egy munkafolyamat magunkkal, az életünkkel, a lélektanunkkal, válasz keresése nélkül, de úgy látva a dolgokat, ahogyan vannak – közvetlenül és egyszerűen látva, hogy mi történik a fejünkben, teljesen szó szerint. Ha képesek vagyunk vállalkozni egy ilyen folyamatra, mint ez, egy óriási lehetőség van arra, hogy a zavarodottságunk – a káosz és a neurózis, ami a tudatunkban folyik – a tanulmányozás további alapjává válhat. Aztán tovább és tovább és tovább tekintünk. Semmilyen dologból sem csinálunk nagy ügyet vagy egy választ. Például azt gondolhatjuk, hogy mert felfedeztünk egy konkrét dolgot, ami rossz bennünk, *ennek* kell lennie, ennek kell a problémának lennie, ennek kell a válasznak lennie. Nem. Nem rekedünk meg ennél, tovább megyünk. „Miért ez a helyzet?” Tovább és tovább tekintünk. Azt kérdezzük: „Miért van ez így? Miért van szellemiség? Miért van felébredés? Miért van a megnyugvásnak ez a pillanata? Miért létezik ilyen dolog, mint a szellemiség örömeinek a felfedezése? Miért, miért, miért?” Továbbmegyünk mélyebbre és mélyebbre és mélyebbre és mélyebbre, amíg el nem érjük azt a pontot, ahol nincs válasz. Még csak kérdés sincs. A kérdés is, és a válasz is egyidejűleg meghal egy bizonyos ponton. Elkezdenek túl közel érintkezni egymással, és bizonyos módon kiiktatják egymást. Ennél a pontnál egyébként hajlamosak vagyunk egy válasz vagy egyáltalán bármi reményét feladni. Nincs többé reményünk, a legcsekélyebb sem. Teljesen remény nélküliek vagyunk. Hívhatjuk ezt transzcendens reménynek, ha finomabb szavakkal szeretnétek kifejezni.

Ez a remény nélküliség az örült bölcsesség lényege. Remény nélküli, teljesen remény nélküli. A remény nélküliség tüli.

(Természetesen lehetséges volna, hogyha megpróbálnánk ezt a remény nélkülséget magát valamiféle megoldássá változtatni, újra zavarodottá válni, enyhén szólva.)

A folyamat megy tovább befelé és befelé és befelé a szellemiség bármilyen vonatkoztatási pontja nélkül, egy megmentő bármilyen vonatkoztatási pontja nélkül, a jó és a rossz bármilyen vonatkoztatási pontja nélkül – bármilyen vonatkoztatási pont nélkül! Végül elérhetjük a remény nélkülség, a transzcendens remény alapszintjét. Ez nem azt jelenti, hogy zombiként végezzük. Még megvan az összes energiánk; még birtokunkban van a felfedezés összes varázsa, ezt a folyamatot leleplezve és leleplezve és leleplezve látva, folytatódva és folytatódva. A felfedezés e folyamata automatikusan feltölti önmagát úgy, hogy szünet nélkül haladunk mélyebbre és mélyebbre és mélyebbre. Az egyre mélyebbre és mélyebbre haladás e folyamata az örült bölcsesség folyamata és ez az, ami a buddhista hagyományban egy szentet jellemez.

Padmaszambhava nyolc aspektusa, amiről beszélni fogunk, egy ilyen lélektani mélyre hatolás folyamatával van kapcsolatban, a lélektani tartomány területének meghaladásával és aztán egy további terület és számtalan további terület meghaladásával, további területek egyre további mélységein keresztül lefelé, mélyebbre és mélyebbre. Ez az a folyamat, amibe belevonjuk magunkat Padmaszambhava életének, Padmaszambhava nyolc aspektusának és az örült bölcsességnek a megtárgyalásával.

Ebben az összefüggésben látjuk, hogy a szellemiség buddhista szemlélete olyan, ami bármilyen olyan lehetőséget könyörtelenül meghalad, amivel megerősíthetnénk magunkat a fejlődés bármelyik konkrét szintjén a szellemi úton. Amikor felfedezzük, hogy némi előrehaladást tettünk a szellemi úton, az előrehaladás e felfedezését úgy tekinti, mint egy akadályt a további fejlődéshez. Tehát egyáltalán nincs lehetőségünk pihenni, lazítani, vagy magunknak gratulálni. Ez egy egyetlen alkalommal történő, folyamatosan könyörtelen szellemi utazás. És ez Padmaszambhava szellemiségének lényege.

Padmaszambhavanak az akkori időkben élő tibeti emberekkel kellett foglalkoznia. El tudjátok képzelni. Egy nagy indiai mágus és pandit, egy nagy *vidjadhara*, avagy tantra mester érkezik a Hó Országába, Tibetbe. A tibetiek azt gondolják, hogy néhány nagyon szép szellemi tanítást fog átadni nekik arról, hogyan ismerjék meg a tudat lényegét. A tibetiek által létrehozott várakozás óriási. Padmaszambhavanak az a dolga, hogy a tibetiek várakozásának rétegeit és rétegeit meghaladja, keresztül minden feltevésükön, hogy mi lehet a szellemiség. Végül, Padmaszambhava tibeti küldetésének végeztével, amikor Dorje Trolöként nyilvánult meg, a várakozás mindeme rétege teljesen meg volt haladva. A tibetiek elkezdtek megérteni, hogy a szellemiség a remény és a félelem meghaladása éppen úgy, mint annak az értelemnek a hirtelen felfedezése, amely együtt halad ezzel a folyamattal.

HALLGATÓ: Mi a különbség az örült bölcsesség és csupán az örültség között? Néhány ember csupán örültként és zavarodottan akarhat viselkedni és felmentik magukat azt mondva, hogy ez az örült bölcsesség. Tehát mi a különbség?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, ez az, amit az egész előadásom alatt megpróbáltam elmagyarázni, de próbáljuk meg újra. A közönséges örültség esetében állandóan megpróbáljuk megnyerni a játszmat. Az örültséget megpróbálhatjuk átváltoztatni még valamiféle hiedelemmé is és így kijöhetünk előre. Megpróbálhatjuk elbűvölni az embereket szenvedéllyel, vagy megsemmisíteni őket agresszióval, vagy bármit. Egy állandó játszma folyik a tudatban. A tudat játéka – állandó stratégiák folynak – alkalomadtán hozhat számunkra egy pillanatnyi enyhülést, de ezt az enyhülést további agresszióval kell fenntartani. Az örültségnek ez a fajtája állandóan fenn kell, hogy tartsa magát, vég nélkül.

Az örült bölcsesség eredendő örültségének esetében egyáltalán nem engedjük meg magunknak, hogy a szenvedély elcsábítson vagy agresszió ébredjen. Úgy vagyunk kapcsolatban ezekkel a tapasztalatokkal, ahogyan azok vannak, és ha valami meg-

jelenik a teljes hétköznapiaság közepette és elkezd magát valami nagy dologgá tenni, akkor mi ezt meghaladjuk – bármilyen különleges vonatkoztatás nélkül, hogy mi a jó és mi a rossz. Az örült bölcsesség csak az igazság működése. Mindent meghalad. Még a hamisságot sem próbálja meg igazsággá változtatni, mert ez önmagában romlottság. Könyörtelen, mert ha a teljes igazságot akarjátok, ha teljesen, egészen egészségesek akartok maradni, akkor bármilyen sugalmazás, ami megjelenik bárminek az átváltoztatására, ami a viszonyaitokban felmerül, átértelmeződik a ti viszonyaitokra, ezért nem érdemes tanulmányozni. Másrészt a szokásos örült szemléletmódnál ez a fajta dolog teljesen műsoron van – bármi jelenik meg, hozzáillesztitek a dolgaitokhoz. Annak megfelelővé teszitek, amit akartok, annak megfelelővé, amit látni akartok. Azonban az örült bölcsesség teljesen az igazságnak megfelelővé válik a dolgok pillanataiból, ahogyan azok vannak. Ez Padmaszambhava cselekvési módja.

HALLGATÓ: Hogyan viszonyul a fegyelmi szabályzat ahhoz a létezéshez, ami Ön valójában? Azt hittem, a fegyelmi szabályzat valami előírást jelent az Ön számára.

TRUNGPA RINPOCHE: A legnehezebb fegyelmi szabályzat annak lenni, ami vagy. Állandóan próbálni annak lenni, ami *nem* vagy, sokkal könnyebb, mert arra vagyunk nevelve, hogy becsapjuk magunkat is, másokat is, hogy a dolgokat a megfelelő kategóriákba illesszük. Ellenben ha mindezt eltávolítod, az egész dolog túl bosszantóvá, túl unalmassá válik. Nincs ok, hogy rábeszélj magad valamire. Minden egészen egyszerű.

HALLGATÓ: Gyakran veszi hasznát a humorérzékének a dolgok elmagyarázásában. A humorérzék, ahogyan Ön használja ugyanaz, mint az örült bölcsesség?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem egészen. A humorérzék még túlságosan a másik oldal felé való célzás, a remény és a félelem felé. Ez egy dialektikus gondolkodásmód, az örült bölcsesség viszont egy átfogó szemléletmód.

HALLGATÓ: A szellemi gyakorlás fegyelmen keresztül viszonyulunk a reményhez és a félelemhez?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez valóban egy jó kérdés. Ebből a nézőpontból bármi, ami könyörtelen – bármi, ami nem ismer reményt és félelmet – a szellemi gyakorláshoz kapcsolódik.

2. A TRIKÁJA

A szellemiség két lehetséges megközelítéséről beszéltünk: a szellemi materializmusról és a transzcendens szellemi materializmusról. Padmaszambhava módszere a transzcendens szellemi materializmus, az alapvető józanság kifejlesztése. Az alapvető józanság kifejlesztése a magunkon való munkálkodás folyamata, amelyben inkább az út maga, mint a cél elérése válik a munkálkodás alapjává. Az út maga az, ami állandóan ösztönöz minket, semmint a sárgarépa és a szamár esetében, az ígéretek bizonyos eredményekről, amelyek előttünk hevernek. Más szavakkal, hogy ezt teljesen tisztázzuk, a szellemi materializmus és a transzcendens szellemi materializmus között a különbség az, hogy a szellemi materializmusban ígéretekkel használják, mint egy sárgarépát egy szamár előtt tartva, ezzel csábítva őt mindenféle útra; a transzcendens szellemi materializmusban nincs cél. A cél élethelyzetünk minden pillanatában, szellemi utazásunk minden pillanatában van.

Ily módon a szellemi utazás olyan izgalmassá és olyan gyönyörűvé válik, mintha már buddhák lennénk. Állandó új felfedezések, állandó üzenetek és állandó figyelmeztetések vannak. Állandó meghaladások is vannak, állandó fájdalmas leckék – éppen úgy, mint örömteliek. A transzcendens szellemi materializmus szellemi utazása inkább egy teljes utazás, mint egy olyan, ami egy külső céltől függ. Az utazásnak ez a teljessége az, amit meg fogunk beszélni Padmaszambhava életével kapcsolatban. Ez a teljesség leírható bizonyos aspektusokban kifejezve: tartalmazza az alapteret, vagy teljességet; tartalmazza az energiát és a játékot; és szintén tartalmazza a gyakorlati alkalmazást vagy bánásmódot az élethelyzetekkel, ahogyan azok vannak. Itt há-

rom elvünk van: a teljesség, mint a környezet teljes érzékelése az úton, a játék érzékelése az úton és a gyakorlatiasság érzékelése az úton. Ez az a három fogalomkör, amely kifejlődik.

Mielőtt belemegyünk Padmaszambhava nyolc aspektusának részleteibe, jó lenne megbeszélni ezt a három elvet abból a szempontból, ahogyan Padmaszambhava megjeleníti őket nekünk, mint utat.

Először még közelebről meg kell vizsgálnunk magának az útnak a természetét. Az út a mi erőfeszítésünk, az az energia, amit a mindennapi élethelyzetbe belefektetünk; a próbálkozásunkból áll, hogy úgy dolgozzunk a mindennapi élethelyzettel, mint egy tanulási folyamattal – akár építő ez a helyzet, akár romboló, vagy akármilyen. Ha kiöntesz egy csésze kávé a szomszédod asztalára, vagy ha csak odaadod valakinek a só, ez ugyanaz a dolog. Ezek azok az események, amelyek mindvégig történnek az élethelyzeteinkben. Állandóan teszünk dolgokat, állandóan kapcsolatban vagyunk dolgokkal, vagy visszautasítunk dolgokat. Állandó játék van. Ebben a tekintetben nem konkrétan a szellemiségről beszélek, hanem csak a napi létezésről: azokról az eseményekről, amelyek mindvégig történnek az élethelyzeteinkben. Ez az út.

Az utat nem kell különösen szelleminek nevezni. Ez csak egy egyszerű utazás, az utazás, amely tartalmazza ennek és annak valóságának – vagy valótlanságának – változását, ha ezt részéssítitek előnyben. A kapcsolat ezekkel a változásokkal – az élő folyamattal, a létező folyamattal – az út. Gondolkozhatunk az utunkról a megvilágosodás elérése, az egység elérése, vagy bármi szempontjából. Mindenesetre soha nem rekedünk meg egyik úton sem, egyáltalán. Azt gondolhatjuk, megrekedtünk. Unhatjuk az életet és így tovább; de igazából soha nem unjuk vagy rekedünk meg valóban. Az élet ismétlődése valójában nem ismétlés. Folytonos eseményekből áll, a helyzetek állandóan alakulnak, egész idő alatt. Ez az út.

Ebből a nézőpontból az út semleges. Nem elfogult az egyik úttal, vagy a másikkal. Folytonos utazás történik, amely a kiin-

duló szakadás idején kezdődött. Elkezdünk „a másik,” „én,” „enyém,” „miénk” és így tovább, szempontjából viszonyítani. Úgy kezdünk el kapcsolatot teremteni a dolgokkal, mint különálló entitásokkal. A másokat „ők”-nek nevezzük és ezt a dolgot úgy hívjuk „én” vagy „magam”. Az utazás pontosan innen kezdődött. Ez volt a számszára és a nirvána első teremtése. Mindjárt a kezdetnél, amikor elhatároztuk, hogy valamilyen módon csatlakozunk a helyzetek energiájához, bevontuk magunkat egy utazásba, az útba.

Ezután kifejlesztjük az úttal való kapcsolódás egy bizonyos módját és az út feltételhez kötötté válik vagy a világiasság, vagy a szellemiség felé. Más szavakkal, a szellemiség valójában nem az út, hanem a szellemiség utunk, energiánk feltételhez kötöttségének egy módja.

Utunk feltételhez kötöttsége annak a három fogalomkörnek a szempontjából történik, amelyeket már említettem. Például a tapasztalás teljességének szempontjából történik az első fogalomkör. Ez annak egy aspektusa, *ahogyan* az utunkhoz viszonyulunk – tapasztalásunk teljességének szempontjából. Különbösen is az út történik, aztán mi egy bizonyos módon viszonyulunk hozzá, felveszünk felé egy bizonyos viselkedésformát. Akkor az út vagy szellemi vagy világi úttá válik. Ez az a mód, ahogyan viszonyulunk az úthoz; ez az, ahogyan az indítékunk kezdődik. És az indítékunknak hármass mintázata van.

A buddhista hagyományban az útnak ezt a három aspektusát *dharmakájának*, *szambhogakájának* és *nirmánakájának* nevezik. Az útnak a feltételhez kötöttsége ennek a három aspektusnak a szempontjából történik. Az út előrehaladó folyamatának egy bizonyos teljes viselkedésformája van. Az utazás egy olyan mintázatot ölt, amelyben benne van a teljes, alapvető józanság egy eleme. Ez a teljes józanság, vagy megvilágosodott minőség nem különösen vonzó a hétköznapi értelemben. Ez a teljes nyitottság érzékelése, amelyről korábban beszéltünk. Ez az a teljes, tökéletes nyitottság, amely képessé tesz minket arra, hogy meghaladjuk a reményt és a félelmet. Ezzel a nyitottsággal úgy vi-

szonyulunk a dolgokhoz, ahogyan azok vannak, semmint ahogyan szeretnénk, hogy legyenek. Ez az alapvető józanság, amely szemlélet meghaladja a reményt és a félelmet, a megvilágosodott szemlélet.

Ez a szemlélet nagyon gyakorlatias. Nem utasítja vissza azt, ami az úton megjelenik és nem ragaszkodik ahhoz, ami az úton megjelenik. Csak úgy látja a dolgokat, ahogyan azok vannak. Tehát ez a tökéletes, teljes nyitottság – teljes hajlandóság megvizsgálni bármit, ami felmerül, dolgozni vele és úgy viszonyulni hozzá, mint egy átfogó folyamat részéhez. Ez az előítélet nélkül mindent magában foglaló, mindent körülölelő tér dharmakája mentalitása. Ez a gondolkodásnak egy szélesebb módja, a dolgok szemlélésének egy jelentékenyebb módja, ellentétben a kicsinyességgel és a szörszálhasogatással.

A dharmakája szemléletet addig követjük, amíg nem úgy viszonyulunk a világhoz, mint ellenségünkhöz. A világ a mi megfelelő helyünk; ez az, amivel dolgoznunk kell. Semmi, ami felmerül, nem kényszerít minket arra, hogy harcoljunk a világgal. A világ egy rendkívül gazdag körülmény, ami itt van; tele van erőforrással számunkra. A bőségnek és a gazdagságnak ez az alapvető szemlélete a dharmakája szemlélet. Ez a tökéletes pozitív gondolkodás. Ez a nagyszerű látomás az első szemléletmód az útra vonatkozóan.

Aztán rendelkezünk a második szemléletmóddal, amely a szambhogakájával van kapcsolatban. A dolgok nyitottak és tágasak és megmunkálhatóak, ahogy mondtuk, de van valami több. Viszonyulnunk kell a szikrázáshoz, az energiához, a felvilágosodáshoz és az élevenítséghez is, amelyek a nyitottságon belül történnek. Ezt az energiát, amely magában foglalja az agressziót, a szenvedélyt, a nem-tudást, a büszkeséget, a féltékenységet, és így tovább, szintén el kell fogadni. Bármilyen, ami a tudat birodalmában történik, elfogadható úgy, mint csillogó fény, amely a szellemi út tömörségén ragyog keresztül. Állandóan fénylik, állandóan meglep minket. Létezésünknek van még egy szeglete, amely ilyen eleven, ilyen energikus és erőteljes. Mindvégig

felfedezések történnek. Ez az úttal való kapcsolódás szambhogakája módja.

Tehát az út tartalmazza a dolgok teljes elfogadásának szélesebb érzékelését, ahogyan azok vannak; és az út szintén tartalmazza azt, amit úgy hívhatunk, hogy a helyzeteken belüli izgalmas felfedezésektől való elragadtatás. Érdemes itt elismételni, hogy a tapasztalatainkat nem helyezük erkölcsi vagy vallási vagy világi rekeszekbe. Csak kapcsolatba kerülünk a dolgokkal, amelyek élethelyzeteinkben történnek. Azok az energiák és szenvedélyek, melyekkel utazásunk során találkozunk, megajándékoznak minket önmagunk különböző oldalainak, önmagunk különböző metszeteinek folyamatos felfedezésével. Ebből a szempontból a dolgok meglehetősen érdekessé válnak. Mindezek után nem vagyunk olyan üresek és laposak, mint ahogy azt magunkról képzeltük.

Aztán rendelkezünk az úttal való kapcsolódás harmadik fajtájával, ami a nirmánakájával van kapcsolatban. Ez a világban való létezésnek az alapvető gyakorlata. Rendelkezünk a teljességgel, rendelkezünk a különféle energiákkal és aztán rendelkezünk azzal, ahogy működünk a világban, ahogyan az van, az eleven világ. Ez az utolsó aspektus hatalmas tudatosságot és erőfeszítést követel. Nem hagyhatjuk egyszerűen a teljességre és az energiára, hogy mindenről gondoskodjanak, bizonyos fegyelmet kell vinnünk az élethelyzeteinkre vonatkozó szemléletünkbe. Az összes diszciplína és módszer, melyekről a szellemi hagyományok beszélnek, az úton való alkalmazásnak ezzel a nirmánakájával elvével vannak kapcsolatban. A meditáció gyakorlata, az értelemmel dolgozva, további figyelemmel kísérve az egymás közötti kapcsolatot, az alapvető együttérzést és az átadás értelmét kifejlesztve, és a tudást vagy a bölcsességet kifejlesztve, képes az egész helyzetet figyelembe venni, és látni azokat a módokat, ahogyan a dolgok megmunkálhatóak. Ezek mind nirmánakája diszciplínák.

A három elv, vagy a három stádium együttvéve – a dharmakája, a szambhogakája, a nirmánakája – biztosítják számunkra a

szellemi utazásunk teljes alapját. Általuk válik az utazás és irányta tanúsított magatartásunk valami megmunkálhatóvá, valamivé, amit közvetlenül és értelmesen tudunk kezelni, anélkül, hogy valamilyen bizonytalan kategóriába kellene süllyeszteni, mint „az élet titokzatossága.”

Pszichológiai állapotunk szempontjából ezen elvek mindegyikének még egy jellegzetessége van, amit érdemes itt megemlíteni. Mint lélektani állapot, a dharmakája az alapvető létezés. Ez a teljesség, amelyben a zavarodottság és a nem-tudás soha nem létezett; ez a teljes létezés, amelynek *soha nincs szüksége vonatkoztatási pontra*. A szambhogakája az, amely folytonosan tartalmazza a spontán energiát, mert *soha nem függ semmiféle ok-okozati energiától*. A nirmánakája önmagában létező megvalósulás arra vonatkozólag, hogy *nincs megtervezve, hogyan szükséges működnie*. Ezek annak a buddha-természetnek a lélektani aspektusai, amely kifejlődik.

Padmaszambhava életét és nyolc aspektusát megnézve meg fogjuk találni ezt a három elvet. Ezeket a lélektani elveket Padmaszambhava életében működésben látva segíthetnek nekünk, hogy Padmaszambhavát ne csupán úgy tekintsük, mint mítikus alakot, akivel soha senki nem találkozott. Ezek azok az elvek, amelyekre tudunk együtt dolgozni, és mindegyikötök tud magára vonatkoztatva dolgozni.

HALLGATÓ: Padmaszambhava nyolc aspektusa olyan, mint nyolc szakasz, amelyen végigmehetünk, megpróbálva, hogy a saját pszichológiai fejlődésünkben egy áttörést hozzunk létre?

TRUNGPA RINPOCHE: Tulajdonképpen a nyolc aspektus a fejlődésnek nem igazán egyenes, egymást követő szintjei. Amivel rendelkezünk, az inkább egyetlen helyzet, nyolc aspektussal – egy központi elv, a megnyilvánulás nyolc fajtájával körülvéve. Mindenféle helyzetnek nyolc aspektusa van.

Lélektanilag valamiféle áttörést hozhatunk létre az ezekkel való kapcsolódással. Ahogy a szentiratok mondják, amikor Padmaszambhava a nyolc aspektusként nyilvánult meg, már megvi-

lágosodott volt. A nyolc aspektus nem a szellemi utazása volt, hanem kifejezte magát, táncolt a helyzetekkel. Már az örült-bölcsességének kifejezéseivel jelent meg.

Azt próbálom meg elmondani, hogy mind a nyolc aspektust megtalálhatjuk önmagunkban, egy megmunkálendő helyzetben. Kapcsolatba kerülhetünk velük. Egy időben áttörhetünk mind a nyolccal.

HALLGATÓ: Tehát ez határozottan nem egy egyenes vonalú haladás, mint a tíz *bhumi*.

TRUNGPA RINPOCHE: Itt a gyors ösvényről beszélünk, a tantra közvetlen vagy gyors ösvényéről. Ez egy felismerés, amely nem függ egy fokozatos, külső felépítéstől vagy leleplezéstől. Ez egy felismerés, ami belülről táplálkozik, semmint egy leleplezés, ami kívülről történik. A belülről való táplálkozás a tantrikus szemléletmód. Bizonyos értelemben ez feleslegessé teszi a bódhiszattva ösvény tíz bhumiját vagy fokozatát. Inkább Buddha vadzsraszerű samadhijáról és a dolgokkal való kapcsolatának módjáról beszélünk, amelyek természetesen kapcsolatban vannak a buddha-természettel; itt ezt úgy közelítjük meg, mint egy hirtelen, közvetlen átadást, egy közvetlen utat, a paramitákon vagy a bhumikon való keresztülhaladás nélkül. Itt az a szemléletmód, hogy úgy tekintjük magunkat, mintha már buddhák lennénk. Buddha inkább az út, mint a cél. Belülről kifelé dolgozunk. A maszk magától leesik.

HALLGATÓ: Padmaszambhava már buddha volt, amikor megszületett?

TRUNGPA RINPOCHE: Ő inkább egy felébredett személy volt, mint egy teljesen megvalósult buddha. Ő volt a dharmakája elv, aki a szambhogakája szinten próbált megnyilvánulni és aztán elkezdni viszonyulni a külső világhoz. Ilyenformán tekinthetjük őt úgy, mint egy olyan személyt, aki születésekor egy potenciális buddha volt és aki aztán könnyörtelenül és félelem nélkül áttörte ezen potenciál megvalósulásának korlátjait. Egy ponton el-

érte az azonnali megvilágosodást és úgy tűnik, mi is megtehetjük ugyanezt.

HALLGATÓ: Ez kapcsolatban van azzal a gondolattal, hogy ugranunk kell, amiről Ön olyan gyakran beszélt?

TRUNGPA RINPOCHE: Ehhez inkább az ugrás *szemléletének* van köze, mint a tényleges ugrásnak. Hajlandó vagy ugrani, így aztán ott van az ugrásnak a helyzete. Itt a fontos dolog az alapvető szellem vagy szemléletmód, amivel rendelkezzel, semmint csak a konkrét alkalmazási mód, ahogy a dolgokat kezeled. Ez valami sokkal nagyobb, mint az.

HALLGATÓ: Sokat beszélt a könnyörtelenségről és a félelem nélküliségről. Mivel szemben könnyörtelen? Csak könnyörtelenül felvesz egy konkrét pszichológiai viselkedést?

TRUNGPA RINPOCHE: A könnyörtelenség egész lényege az, hogy amikor könnyörtelen vagy, senki nem csaphat be. Senki nem csábíthat egy egészségtelen irányba. Ebben az értelemben könnyörtelen, semmint a nem következetes agresszió hagyományos értelmében – mint például Mussolini vagy Hitler vagy valaki hasonló esetében. Nem csaphatnak be vagy csábíthatnak el; ezt nem fogadnád el. Éppen az elcsábításodra irányuló kísérletekből keletkezik az energia, amely elpusztítja ezt a megkísérelt csábítást. Ha teljesen nyitott és teljesen éber vagy az örült bölcsesség szempontjából, senki nem tud a területére csábítani.

HALLGATÓ: Fenn tudja tartani a könnyörtelenséget –

TRUNGPA RINPOCHE: Nem te tartod fenn a könnyörtelenséget. A könnyörtelenségedet a többiek tartják fenn. Te egyáltalán semmit nem tartasz fenn. Te csak *legyél* ott és bármilyen helyzetbe kerülsz, te csupán visszatükrözöl. Vegyük a tűz példáját. Nem birtokolja a pusztító hatását. Az csak megtörténik. Amikor valamit a tűzbe teszel, vagy megpróbálsz hatástalanítani a tüzet, támadó ereje csak megjelenik. Ez a tűz egységes vagy kémiai természetű.

HALLGATÓ: Amikor ezek a dolgok kapcsolatba kerülnek Önnel, akkor Önnek könnyörtelennek kell lennie azért, hogy visszatorítsa őket, igaz? Akkor úgy tűnik, hogy egy olyan ítéletet kell hoznia, mint jó vagy rossz, hogy vajon amivel Ön kapcsolatba kerül az pozitív vagy negatív és hogy vajon együttérző vagy könnyörtelen legyen.

TRUNGPA RINPOCHE: Nem hiszem. A könnyörtelenség transzcendentális jellege a lényege az egésznek. Nincs szüksége ítéletre. A helyzet hozza a cselekvést. Egyszerűen reagálsz, mert az alkotóelemek tartalmazzák az agressziót. Ha az alkotóelemek tiszteletlenül vagy ügyetlen módon hatnak egymásra vagy kerülnek kapcsolatba, visszaütnek rád.

A könnyörtelenség úgy tűnhet, hogy megmarad a viszonylagosság, az „ez” szemben „az” értelmében, de valójában ténylegesen nem. Ez teljes. A többiek egy viszonylagos nézetet képviselnek, amit te meghaladsz. A létezés ezen állapota egyáltalán nem relatív szinten van. Más szavakkal, ez a teljesség meghaladja a viszonylagos nézetet, amellyel találkozik, azonban mégis független marad.

HALLGATÓ: Ez nagyon elszigetelté, nagyon magányossá teheti.

TRUNGPA RINPOCHE: Nem, nem hiszem, mert a teljes azt jelenti *minden*. Tehát több mindened van, mint amire szükséged van, hogy úgy mondjam.

HALLGATÓ: Azt mondja, hogy a remény nélküliség és a félelem nélküliség-ugyanaz a dolog?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen. Ők a végső dolgok, ha képes vagy velük dolgozni. Ők a végső dolgok.

HALLGATÓ: A könnyörtelenség hogyan vonatkozik az ego elpusztítására? A könnyörtelenség olyan kíméletlennek tűnik, majdnem maga is egoszerű.

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, az egonak az intenzitása az, amely előidézi a „kiméletlenség” mértékét. Más szavakkal, amikor a neurózis és a zavarodottság elér egy szélsőséges pontot, az egyetlen mód, hogy korigáljuk a zavarodottságot, ha megsemmisítjük. Teljesen össze kell törnöd az egész dolgot. A megsemmisítés e folyamatát a zavarodottság maga követeli meg, semmint valaki véleményének a kérdése, hogy jó ötlet a zavarodottságot erőszakkal megsemmisíteni. Semmilyen más vélemény nincs benne. A zavarodottság intenzitása maga követeli meg saját megsemmisítését. A könnyörtelenség csak ezt az energiát ülteti át cselekvésbe. Csak hagyja, hogy ez az energia maga égjen el, semmint, hogy te ölj meg valamit. Csak hagyod az ego neurózisát, hogy öngyilkosságot kövessen el, semmint megölnöd. Ez a könnyörtelenség. Az ego könnyörtelenül megöli önmagát és te biztosítod az alkalmazkodást ehhez.

Ez nem hadviselés. Ott vagy és ebből kifolyólag megtörténik. Másrészt, ha nem vagy ott, ott a lehetősége mindenféle bűnbaknak és mellékvágánynak. Azonban ha ott vagy, tulajdonképpen még csak könnyörtelenség sem kell lenned. Csak légy ott; az ego szempontjából ez könnyörtelen.

3. EREDENDŐ ÁRTATLANSÁG

Az út felfedezésének és az ehhez való megfelelő magatartásnak szellemi értelemben egy bizonyos szerepe van. Az út teheti lehetségessé, hogy kapcsolatba kerüljünk az alapvető, eredendő, ártatlan létezéssel.

Olyan nagy hangsúlyt fektetünk a szenvedésre és a zavarodottságra, hogy elfeledkezünk az alapvető ártatlanságról. A szokásos szemléletmód, amivel a szellemiségre tekintünk az, hogy valamilyen tapasztalatot keresünk, ami lehetővé teszi számunkra, hogy újra felfedezzük felnőttégünket, semmint hogy visszatérjünk ártatlan gyermeki minőségünkhöz. Rávettek minket arra, hogy keressünk egy utat, hogy teljesen felnőtté és tiszteletre méltóvá váljunk, úgyszólván vagy hogy pszichológiai benyomást keltsen.

Ez úgy tűnik, megfelel az alapvető elképzelésnek, amivel a megvilágosodásról rendelkezünk. Egy megvilágosodott személyről azt feltételezik, hogy többé-kevésbé egy öreg-bölcs-ember típusú: nem egészen olyan, mint egy öreg professzor, hanem talán egy idős apa, aki megbízható tanácsokkal tud ellátni arról, hogyan kell az élet összes problémáját kezelni, vagy egy idős nagymama, aki ismeri az összes receptet és az összes gyógymódot. Úgy tűnik, ez az általánosan elterjedt képzet, ami a kultúránkban létezik a megvilágosodott lényekre vonatkozóan. Idősek és bölcsök, felnőttek és komolyak.

A tantrának a megvilágosodásról eltérő a nézete, ami a fiatalsággal és az ártatlansággal van kapcsolatban. Ezt a motívumot láthatjuk Padmaszambhava élettörténetében, ahol a tudat felébredett állapotát nem mint időset és felnőttet ábrázolják, hanem mint fiatalot és szabadot. A fiatalság és a szabadság ebben az

esetben a tudat felébredett állapotának a megszületésével van kapcsolatban. A tudat felébredett állapota a reggel, a hajnal minőségével rendelkezik – friss és szikrázó, teljesen felébredett. Ez Padmaszambhava születésének minősége.

Azonosítva önmagunkat az úttal és az út iránt tanúsított helyes szemlélettel, hirtelen felfedezzük, hogy valami gyönyörű van benne. Az útnak frissessége van, ami éles ellentétben áll a különféle gyakorlatok programjain való keresztülhaladás egyhangúságával. Új felfedezések jönnek létre. Az új felfedezés Padmaszambhava születése.

Padmaszambhava egy lótuszvirágban született egy tavon, Uddiyanaban. Megjelenése egy nyolc évesé volt. Kíváncsi volt, éles eszű, életerős és mindentől érintetlen. Mivel soha nem érintette meg semmi, nem félt bármit is megérinteni. Dakinik vették körül, akik felajánlásokat tettek és zenéltek neki. Voltak még ott ragadozók, vadállatok, körös-körül hódolattal adózva neki, ezen a friss, tiszta tavon – a Dhanakosha tavon Uddiyanaban, valahol a Himalája régióban Afganisztánban. A táj hasonló a kashmirihoz, nagyon friss hegyvidéki levegővel és hóborította hegyekkel körös-körül. A frissesség és ugyanakkor valamilyen vadság volt érzékelhető.

Egy csecsemőnek megszületni egy ilyen vad, elhagyatott helyen, egy tó közepén egy lótuszban túl van a fogalmi tudat felfogóképességén. Először is, egy gyermek nem születhet lótusból. Másodszor, egy ilyen vad hegyvidéki terület túl ellenséges ahhoz, hogy alkalmas legyen egy gyermek születésére, aki ráadásul egészséges. Egy ilyen születés lehetetlen. Azonban akkor lehetetlen dolgok történnek, képzeletünkön túli dolgok. Valójában lehetetlen dolgok történnek, mielőtt még a képzeletünk megjelenik, így megfelelően úgy írhatjuk le őket, mint elképzelhetetlenek – vagy „nem láthatóak” vagy „magasak”.

Padmaszambhava egy lótuszban született ezen a tavon. Hercegnek született, fiatal volt és jóképű, de okos is, borzasztóan okos. Okos szemei benneteket néznek. Egyáltalán semmit sem

fél megérinteni. Néha zavaró érzés körülötte lenni, e jó és gyönyörű nyolc-éves csecsemő körül.

A tudat felébredett állapota éppen úgy lehet kisgyermeki, mint felnőtt, azon a módon, ahogy általában a felnőttiséget elképzeljük. Az élet megtör minket, összezavar minket, de valakinek sikerül átszelnie az élet viharos folyóját és megtalálnia a választ; valaki nagyon, nagyon, nagyon keményen dolgozik és végül eléri a tudat békéjét. Ez a mi szokásos elképzelésünk, de Padmaszambhavánál nem ez van. Ő tapasztalatlan. Az élet egyáltalán nem törte meg. Csak egy lótusból jött a világra, egy tó közepén, valahol Afganisztánban. Ez egy nagyon izgalmas üzenet, rendkívül izgalmas. Valaki lehet megvilágosodott és kisgyermeki. Ez összhangban van a dolgokkal, ahogy azok vannak: ha ébren vagyunk, csak kisgyermekek vagyunk. Tapasztalásunk első szakaszában csak kisgyermekek vagyunk. Ártatlanok vagyunk, mert visszatértünk a létezésünk eredeti állapotához.

Padmaszambhavát meghívták Indrabhuti király udvarába. A király azelőtt megkérte kertészeit, hogy szedjenek friss virágokat – lótuszokat és hegyvidéki virágokat – a tó környékén. Az egyik kertész meglepetésére egy hatalmas lótuszt fedezett fel, amelyen egy gyermek ült – nagyon boldogan. Nem akarta megérinteni a gyermeket; félt a titokzatosságától. Beszámolt erről a királynak, aki azt mondta neki, hogy hozza el a gyermeket csakúgy, mint a virágot. Padmaszambhavát trónra ültették és megkoronázták, mint Uddiyana hercegét. Padma Radzsa-nak nevezték el, vagy tibetiül Pema Gyalpo-nak, „a Lótusz Király”-nak.

Lehetséges számunkra, hogy felfedezzük saját ártatlanságunkat és gyermeki szépségünket, a hercegi minőséget magunkban. Felfedezve az összes zavarodottságunkat és neurózisunkat, elkezdjük felismerni, hogy azok ártalmatlanok és haszontalanok. Aztán fokozatosan megtaláljuk magunkban az ártatlan-gyermeki minőséget. Természetesen ez teljesen különbözik a fogalom első-felsírás jellegétől. És ez nem azt jelenti, hogy le vagyunk fokozva gyermekké. Inkább felfedezzük a gyermekszerű minőséget magunkban. Frissé, kíváncsivá, szikrázóvá válunk; többet

akarunk tudni a világról, többet az életről. Az összes előítéletünket levetkőztük. Elkezdünk ráébredni önmagunkra – olyan, mint egy második születés. Felfedezzük ártatlanságunkat, eredendő minőségünket, örök fiatalságunkat.

Az első áttörés megajándékoz minket gyermeki minőségünkkel, de még némiképp nyugtalanok vagyunk amiatt, hogyan bánjunk az élettal, habár nem ijedünk meg tőle. Úgy érezzük, kezünk ki van nyújtva és első alkalommal kezdjük el felfedezni az összes ismeretlen területet. A kettősségre vonatkozó tapasztalásunk, amiről azt gondoltuk, hogy ismerjük, az előítéleteink – mind tévessé válnak és szétesnek. Most első alkalommal ismerjük fel az út valódi tulajdonságát. Feladjuk egonk fenntartását, vagy legalábbis ráébredünk.

Minél jobban tudatában vagyunk az egonak és az ego neurózisának, annál közelebb vagyunk a tudatnak ahhoz a kisgyermeki állapotához, amely nem tudja, hogyan fogja kezelni a következő lépést az életben. Az emberek gyakran azt kérdezik: „Te gyűk fel, hogy meditálok, utána mit fogok csinálni? Ha elérem a tudat egy békés állapotát, hogyan fogok bánni az ellenségeimmel és a feletteseimmel?” Valójában nagyon kisgyermeki kérdéseket teszünk fel. „Ha ez és az történik, ahogy haladunk előre az úton, akkor mi fog történni azután?” Ez nagyon gyermeki, kisgyermeki; ez az észlelésnek egy friss felfedezése, a dolgok, ahogy vannak érzékelésének egy új felfedezése.

Tehát Padmaszambhava a palotában élt; gondját viselték és szórakoztatták. Egy bizonyos ponton megkérték, hogy nősüljön meg. Ártatlansága miatt ezzel kapcsolatban erős fenntartásai voltak, de végül elhatározta, hogy belemegy. A fiatal herceg felnőtt. Felfedezte a szexualitást és a házasság intézményét és egy feleséggel való kapcsolatot. Fokozatosan arra a felismerésre jutott, hogy a világ körülötte többé már nem is volt olyan pompás, nem volt olyan pompás, mint a lótusz szirmok. A világ izgalmas és játékos volt. Olyan volt, mintha első alkalommal kapott volna egy valódi játékot, amit püfölhet, szétcsavarhat, izekre szedhet, majd megint összerakhat.

Egy utazásnak ez egy nagyon mozgalmas története egyre tovább kifelé. A dharmakája szint alapvető ártatlanságától elindulva, amely a buddha-természet embrionális állapota, ki kell jönnünk, ki kell lépnünk. Kapcsolatba kell lépnünk a világ játékos-ságával, ahogy az a szambhogakája és a nirmánakája szinten van.

Padmaszambhava, mint csecsemő képviseli ezt a tökéletes, gyermeki állapotot, amelyben nincs kettősség; nincs „ez” és „az”. Ez az állapot teljesen mindent-átható. Ott van a frissesség érzékelése is, mert ez az állapot teljes, mindenütt jelenlévő, nincs vonatkoztatási pont. Ha nincs vonatkoztatási pont, akkor nincs semmi, hogy beszennyezze az ember fogalmait vagy elgondolásait. Mindent egybevetve ez egy teljesen végső dolog.

Visszatérve, Padmaszambhava megnősülve sokkal játékosabb lett. Még az agressziójával is elkezdett kísérletezni, azt találva, hogy használhatta erejét a tárgyak elhajítására és a tárgyak eltörhettek. És ő ezt a végletekig elvitte, tudva, hogy magában birtokolja az örült bölcsesség lehetőségét. Kezeiben tartva a két uralkodói jelképet – egy *vadzsrát* és egy *háromágú szigonyt* – a palota tetején táncolt. A vadzsráját és a háromágú szigonyát eldobta, azok leestek és eltaláltak egy anyát és a gyermekét, akik lent sétáltak, mindkettőjüket egyszerre megölve. Történetesen a király egyik miniszterének a felesége és a fia volt. A vadzsra eltalálta a gyermek fejét, a háromágú szigony az édesanya szívének ütődött.

Nagyon játékos! (Attól tartok, ez nem egészen egy tiszteletre méltó történet.)

Ennek az eseménynek komoly következménye volt. A miniszterek elhatározták, hogy hatást gyakorolnak a királyra és megkérik, hogy küldje el Padmaszambhavát, száműzze a királyságból. Padmaszambhava büntetését a dolgok felfedezésének vadságában követte el, ami még a szambhogakája szinten van – a dolgok és finom megkülönböztetések tapasztalásának éppen úgy, mint a születés és a halál felfedezésének birodalmában. Így a király száműzte Padmaszambhavát. A király maga nagyon saj-

nálta, de a jelenségvilág játékanak törvényesnek kell lennie. A jelenségvilág egy alapvetően nagyon törvényes felépítmény. A jelenségek játékanak oka és okozata van, melyek folytonosan működnek benne.

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy Padmaszambhava a karmának volt alávetve. Ő inkább felfedezte a karma – karmikus kölcsönhatások törvényszerűségét a külső világgal, a zavarodott világgal. Ez a zavarodott világ volt az, amely tanítóvá formálta őt, semmint a magáról tett kijelentése, mondván, „Tanító vagyok” vagy „Én vagyok a világ megmentője”. Soha nem állított ilyet. Azonban a világ elkezdte Padmaszambhavát egy tanító vagy megmentő alakjára formálni. És a világnak egy ilyen megtett kijelentése, amely ennek a folyamatnak az előrehaladását lehetővé tette, volt az a tényező, hogy ezt az erőszakos cselekedetet megtette, és emiatt üzték ki Indrabhuti király birodalmából és Silwa Tsal („Hűvös Liget”) csonttemetőjébe kellett mennie, feltehetőleg valahova Bodhgaya területére India déli részére.

Ez a kisgyermeki minőség és a kutató tulajdonság, amely a lényünkben fejlődik ki, amint elkezdünk a szellemi úton munkálkodni, megköveteli, hogy a veszélyekkel is dolgozzunk éppen úgy, mint mindenféle kellemes dologgal. Ez a gyermeki minőség automatikusan a külső világ felé irányul, már megértve, hogy a tudat hirtelen, azonnali megvilágosodott állapota nem az utazás vége, hanem a kezdete. A hirtelen felébredés megtörténik és akkor kisgyermekké válunk. Akkor ezután felfedezzük, hogyan dolgozzunk a jelenségekkel, hogyan táncoljunk a jelenségekkel és ugyanakkor, hogyan érintkezzünk a zavarodott emberekkel. A zavarodott emberekkel való munka automatikusan bizonyos formákba von be minket, a zavarodott emberek által megkövetelt tanításoknak megfelelően és olyan helyzetekbe, amelyek a velük való érintkezés céljából kívánatosak.

HALLGATÓ: Tudna egy kicsit többet mondani a dharmakája elvről és a teljesség fogalmáról csak úgy, mint egy kicsit többet a szambhogakájáról és a nirmánakájáról?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy tűnik, hogy a dharmakája elv az, ami mindent befogad. Befogad bármilyen szélsőséget, akár szélsőség, akár nem – valójában nem tesz semmilyen különbséget. Ez a teljesség, amelyben hatalmas tér van a mozgásra. A szambhogakája elv az az energia, amelyet ez a teljesség magában foglal és amely tovább hangsúlyozza ezt a teljességet. A dharmakája teljesség aspektusa olyan, mint az óceán és a szambhogakája aspektus olyan, mint az óceán hullámai, amelyek azt a kijelentést teszik, hogy az óceán létezik. A nirmánakája aspektus olyan, mint egy hajó az óceánon, amely az egész helyzetet gyakorlativá és megmunkálhatóvá teszi – át tudsz vitorlázni az óceánon.

HALLGATÓ: Hogyan viszonyul ez a zavarodottsághoz?

TRUNGPA RINPOCHE: A zavarodottság a másik társ. Ha van megértés, ennek a megértésnek általában saját maga felépített megértési korlátjai vannak. Ekképpen a zavarodottság automatikus, amíg a feltétel nélküli szintet el nem érjük, ahol a megértésnek nincs szüksége saját segítségére, mert az egész helyzet egy megértett helyzet.

HALLGATÓ: Hogyan alkalmazzuk ezt a napi életre?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, a mindennapi életben ez pontosan ugyanígy van. A teljességgel dolgozva van egy alap tér az élettel való munkára, amely magában foglalja az energiát és a gyakorlatiasságot. Más szavakkal, nem vagyunk korlátozva egy konkrét dologra. Sok csalódás, ami az életünkkel kapcsolatos, abból az érzésből ered, hogy nem megfelelőek az eszközök, hogy változtassunk és rögtönözzünk élethelyzeteinkben. Azonban a dharmakája, a szambhogakája és a nirmánakája e három elve a rögtönzés hatalmas lehetőségeit biztosítja számunkra. Mindenféle vég nélküli erőforrások vannak, amelyekkel dolgozhatunk.

HALLGATÓ: Miről szólt Padmaszambhava kapcsolata Indrabhuti királlyal? Hogyan volt ez kapcsolatban a fejlődésével az alapvető ártatlanságtól?

TRUNGPA RINPOCHE: Indrabhuti király volt az első hallgatósága, a szamszára első képviselője. Amikor Indrabhuti a palotába hozatta, az a tanulási folyamatnak a kiinduló pontja volt, hogy miképpen dolgozzon a tanítványokkal, a zavarodott emberekkel. Indrabhuti a zavarodott tudat egy erős apa-képének ábrázolását nyújtotta.

HALLGATÓ: Ki volt az anya és a fia, akiket megölt?

TRUNGPA RINPOCHE: Ennek számos értelmezése van a szentiratokban és a magyarázó szövegekben Padmaszambhava életére vonatkozóan. Mivel a vadzsra az ügyes eszközökkel van kapcsolatban, a gyermek vadzsra általi megölése az ügyes eszközök ellentéte, ami az agresszió. A háromágú szigony a bölcsességgel van kapcsolatban, így az anya általa való megölése a nem-tudást fejezi ki. További indoklások is vannak, melyek az előző életek karmáján alapulnak: a fiú ilyen-és-ilyen volt és elkövetett ilyen-és-olyan káros karmikus cselekedetet és ugyanígy az anyánál. Azonban nem hiszem, hogy ezekben a részletekbe bele kell mennünk. Egy kicsit túl komplikálttá válik. Padmaszambhava története ebből a szempontból egy teljesen különböző dimenzióról szól – a lélektani világról. Gyakorlati szintre jön le, hogy úgy mondjam, amikor Tibetbe kerül és elkezd a tibetiekkel foglalkozni. Ennek előtte tulajdonképpen a tudat birodalmában játszódik.

HALLGATÓ: Van valamilyen hasonlóság e két haláleset és Manjushri kardja között, amely átvágja a nem-tudás gyökerét? Vagy Buddhának a *súnjatáról*, az ürességről szóló beszéde és néhány tanítványának szívrohama között?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem hiszem. Manjushri kardja erőteljesen az út gyakorlására irányul, míg Padmaszambhava története a céllal van kapcsolatban. Ha egyszer már megtapasztaltad a megvilágosodás hirtelen felvillanását, hogyan kezeled magadat ezután? Manjushri története, a *Szív szútra* története és az összes többi szútra tanítások történetei a hinajána és a mahajána szint-

jének felelnek meg és az úton lévő keresőnek vannak kigondolva. Amiről mi itt beszélünk, az esernyő elmélet – az elmélet, amely a legmagasabb pontról jön le: a megvilágosodást már elérve, hogyan dolgozunk a további eseményekkel? Padmaszambhava története a buddhák kézikönyve – és mindenki az közülünk.

HALLGATÓ: Kísérletezett ő az okkal?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, a dharmakája birodalmában nagyon nehéz megmondani, mi az ok és mi nem az. Ott egyáltalán nincs semmi.

HALLGATÓ: Szeretnék többet tudni a belülről való táplálkozás és a külső rétegek eltávolítása metaforáinak ellentétéről. Ha helyesen értettem, az eltávolítás a bodhiszattva ösvény, míg a tant-ra ösvényén belülről táplálkozunk. De nem igazán értem a metaforákat.

TRUNGPA RINPOCHE: Az egész lényege az, hogy a tantra fertőző. Egy nagyon erős tartalmat foglal magában, a buddha-természetet, ami inkább belülről táplálkozva, mintsem a külső rétegek eltávolítása után érhető el. Padmaszambhava élettörténetében a célról beszélünk, mint az útról, semmint az útról, mint az útról. Mindent egybevetve ezek eltérő távlatok; ez nem az érző lények szempontja, akik megpróbálják elérni a megvilágosodást, hanem egy megvilágosodott személy nézőpontja, aki megpróbál kapcsolatot teremteni az érző lényekkel. Ez az, amiért a tantrikus szemlélet kifelé táplálkozik, belülről kifelé tartva. Padmaszambhava nehézségei apjával, Indrabhuti királlyal és a gyermek és az anyja megölésével, mind az érző lényekkel van kapcsolatban. Inkább a belső történetről beszélünk, mint másvalaki híradóját nézzük, kívülről átvéve.

HALLGATÓ: Hogyan történik ez a kifelé tartó táplálkozás?

TRUNGPA RINPOCHE: A helyzetekkel való ügyes bánásmódon keresztül. A helyzetek már meg vannak teremtve számodra, te

csak haladsz és sodródsz velük. Ez egy önmagában létező kirakós játék, aminek magától össze kell állnia.

HALLGATÓ: A dharmakája aspektus az, amely a reményt és a félelmet kiárasztja?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, ez tűnik az alapnak. A remény és a félelem mindent áthatóak, mint egy kísértetjárta helyzet. De a dharmakája mindent egybevetve ezt a kísértést eltávolítja.

HALLGATÓ: Azt mondja, hogy Padmaszambhava története, a lótuszban születésétől a tanítványok várakozásai összes rétegének lerombolásán keresztül és végül Dorje Trolöként való megnyilvánulásáig, egy lassú mozgás a dharmakájától a nirmánakájáig?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, éppen erre akartam kilyukadni. Ez ideig kiemelkedett a dharmakájából és éppen eljutott a szambhogakája pereméig. A szambhogakája az energia elv, vagy a tánc elv – a dharmakája lét a teljes háttér.

HALLGATÓ: Úgy van, hogy a reménynek és a félelemnek el kell tűnnie, mielőtt a –

TRUNGPA RINPOCHE: Mielőtt a tánc megtörténhet. Igen, feltétlenül.

HALLGATÓ: A szambhogakája energia az az energia, amihez a vágy és a harag kapcsolódik?

TRUNGPA RINPOCHE: A szambhogakája szint nem tűnik annak. A pozitív aspektus az, amely a leleplezési folyamat által megmarad. Más szavakkal, eléred az agresszió távollétét és ez a távollét változik át energiává.

HALLGATÓ: Így amikor a tisztátalanságok áttranszformálódnak bölcsességgé –

TRUNGPA RINPOCHE: Transzmutálódnak. Még a transzmutálódásnál is több – nem tudom, milyen szó van erre. A tisztátalan-

ságok olyan tökéletes viszonyban vannak ezzel, hogy működésük haszontalaná, azonban nem-működésük hasznossá válik. A szambhogakájában másfajta energia van.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, az egész dologban valamiféle kozmikus tréfa van. Ön azt mondja, hogy nekünk kell az első lépést megtennünk, de nem tudjuk az első lépést megtenni, amíg meg nem tettük az első lépést.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, bele kell, hogy lökjenek. Itt lép be a tanító és a tanítvány közötti kapcsolat. Valakinek löknie kell. A kezdetkor éppen ez az alap szint.

HALLGATÓ: Ön az, aki beelölök?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy gondolom.

4.

ÖRÖKKÉVALÓSÁG ÉS CSONTTEMETŐ

Szeretnék meggyőződni arról, hogy amit már megbeszéltünk, az teljesen világos. Padmaszambhava születése olyan, mint a felébredett állapot hirtelen megtapasztalása. Padmaszambhava születése nem történhet meg, hacsak nincs a tudat felébredett állapotának megtapasztalása, amely megmutatja ártatlanságunkat, kisgyermeki minőségünket. És Padmaszambhava tapasztalatai az uddiyani királlyal a továbbhaladással vannak kapcsolatban, miután az embernek volt már egy futó pillantása a felébredettségre. Ez tűnik eddig Padmaszambhava élete tanításának vagy üzenetének.

Most menjünk tovább Padmaszambhava következő aspektusára. Megtapasztalva a tudat felébredett állapotát és megszerezve a szexualitás, az agresszió és a világban létező összes öröm tapasztalatát, még bizonytalanság van abban, hogyan dolgozunk ezekkel a világi folyamatokkal. Padmaszambhava nem a zavarodottság értelmében bizonytalan, hanem abban, hogyan tanítson, hogyan kerüljön kapcsolatba a hallgatósággal. A tanítványok maguk félénkek, mert először is, ezelőtt soha nem érintkeztek egy megvilágosodott személlyel. Egy megvilágosodott személlyel dolgozni rendkívül érzékeny és örömteli, de ugyanakkor egészen romboló lehet. Ha helytelen dolgot tennénk, meg lehetnénk ütve, meg lehetnénk semmisítve. Olyan, mint játék a tűzzel.

Tehát Padmaszambhava tapasztalása a szamszárikus tudattal folytatódik. Elűzték a palotából és folytatja további felfedezések megtételét. A felfedezés, amit ennél a pontnál tesz, az örökkévalóság. Itt az örökkévalóság annak az érzékelése, hogy a felébre-

dés tapasztalata folytonosan tart, bármilyen hullámvázás nélkül – ami azt illeti, bármilyen meghozott döntés nélkül. Ennél a pontnál, a második aspektussal kapcsolatban, Padmaszambhava tapasztalásának elhatározás nélkülisége, hogy érző lényekkel foglalkozzon, feltűnővé válik.

Padmaszambhava második aspektusát Vadzsradharának hívják. Vadzsradhara a tudatnak egy olyan elve vagy állapota, amely a félelem nélküliséggel rendelkezik. A halálfélelmet, a fájdalomtól és a szenvedéstől való félelmet – minden ilyen félelmet – meghaladott. Ezeket az állapotokat meghaladva, az élet örökkévalósága ezeken túl folytatódik. Az ilyen örökkévalóság nem különösebben függ az élethelyzetektől, akár egészségesebbé tesszük őket, akár nem, vagy akár elérjük a hosszú életet, akár nem. Semmilyen ilyen sajátosságtól nem függ.

Az örökkévalóság egy bizonyos értelméről beszélünk, ami éppen úgy a mi saját életünkre is vonatkozhat. Az örökkévalóságnak ez a szemlélete teljesen különbözik az örökkévalóság hagyományos szellemi elképzelésétől. A hagyományos elképzelés az, ha eléred a szellemi kivagyiság egy bizonyos szintjét, meg fogsz szabadulni a születéstől és a haláltól. Örökké fogsz létezni, képes leszel a világ játékát nézni és hatalmad lesz minden felett. Ez a szupermen fogalma, akit nem lehet elpusztítani, a jószágos megmentő, aki segít mindenkinek a szupermen felszerelését használva. Az örökkévalóságnak és a szellemiségnek ez az általános fogalma némiképp eltorzított, némiképp rajzfilmszerű: A szellemi szupermennek hatalma van mások felett és ezért elérheti a hosszú életet, ami mások feletti hatalmának folyamatosága. Természetesen ugyanakkor segítséget is nyújt másoknak.

Mint Vadzsradhara, Padmaszambhava örökkévalóság tapasztalata – vagy az ő létezése, mint örökkévalóság – teljesen eltérő. A folyamatoságot érzékeli, mert meghaladta a születés, a halál, a betegség és mindenféle fájdalom félelmét. Állandó élet, elektromos tapasztalás van, amelyben nem igazán ő él és létezik, hanem inkább a világ az, amely él és létezik és ezért ő a világ és a világ ő. Hatalma van a világ felett, mert nincs hatalma a világ

felett. Ennél a pontnál nem akar semmiféle pozíciót betölteni, mint egy hatalmas személy.

A Vadzsradhara egy szanszkrit név. *Vadzsva* azt jelenti „elpusztíthatatlan”, *dhara* azt jelenti „birtokos”. Tehát ez az „elpusztíthatatlanság birtokosa” vagy a „szilárdság birtokosa”, ahogy Padmaszambhava eléri az örökkévalóság állapotát. Eléri, mert úgy született, mint egy tökéletesen tiszta és teljesen ártatlan gyermek – olyan tisztán és ártatlanul, hogy nem félt a születés és a halál, a szenvedély és az agresszió világát felfedezni. Ez volt a felkészülés a létezéséhez, azonban felfedezése ezen a szinten túl folytatódott. A születés és a halál és másfajta fenyegetések a szamszarikus vagy zavarodott tudat számára úgy látszódnak, mint egy szilárd világ szilárd részei. Azonban ahelyett, hogy úgy látná a világot, mint egy fenyegető helyzetet, ő úgy kezdte el látni, mint otthonát. Ily módon elérte az örökkévalóság eredendő állapotát, ami teljesen különbözik az állandósult ego állapotától. Az egonak folytonosan fenn kell tartania magát; állandóan további bátorításra van szüksége. Azonban ebben az esetben, a transzcendens szellemi materializmuson keresztül, Padmaszambhava elért egy folyamatos, állandó állapotot, ami a zavarodott embertársai, az érző lények általi ösztönzésen alapult.

A fiatal herceg, a palotájából nemrég kikergetve, a csonttemetőben kóborolt. Úszó csontvázak voltak ott, lebegő hajjal. Szakalok és keselyűk álldogáltak, lármázva. A rothadt testek szaga betöltötte az egész helyet. Az előkelő fiatal herceg úgy tűnt, egész jól beilleszkedett ebbe a helyszínbe, mint oda nem illő, ahogy látni lehetett. Teljesen félelem nélküli volt, és a félelem nélkülisége alkalmazkodássá vált, ahogy a Bodhgayahoz közeli Silwa Tsal őserdei csonttemetőjén keresztül kószált. Félelmetesnek látszó fák, rémisztő sziklaformák és templomromok vették körül. Az egésznek halál és elhagyatottság hangulata volt. Elhagyták őt, kitalálták a királyságából, de ő mégis úgy kószált és játszott, mintha semmi sem történt volna. Valójában úgy tekintette ezt a helyet, mint egy másik palotát az összes borzasztó

látványa ellenére. Látva az élet múlandóságát, felfedezte az élet örökkévalóságát, a halál és a születés állandó változásának folyamatát, amely mindvégig történik.

Éhínség volt a környéken. Az emberek folyamatosan haltak meg. Néha félholt testek hoztak a csonttemetőbe, mert az emberek annyira kimerültek voltak a halál és a betegség szüntelen játékaiban. Legyek, férgek, bogarak és kígyók voltak ott. Padmaszambhava, ez a fiatal herceg, akit nemrég kergettek ki egy drágakövel kirakott palotából, ebből készített otthont; egyáltalán nem látva különbséget e között a csonttemető és egy palota között, ő örömet lelte ebben.

Civilizált világunk olyan rendezett, hogy nem látunk ilyen helyeket, mint ez a csonttemető. A holttesteket koporsójukban tartják és teljesen tisztességesen égetik el őket. Mindazonáltal a születés, a halál, és a káosz még nagyobb csonttemetője van körülöttünk egész idő alatt. Állandóan összetalálkozunk ezekkel a csonttemetői helyzetekkel életünkben. Félholt emberekkel vagyunk körülveve, csontvázak vannak mindenütt. Mégis, ha Padmaszambhavaval azonosulunk, félelem nélkül kerülhetünk kapcsolatba velük. Ez a káosz ösztönözhet minket – olyannyira, hogy a káosz renddé válhat egy bizonyos értelemben. Inkább rendezett káosszá válhat, mint csupán zavarodott káosszá, mert képesek lehetünk úgy kerülni kapcsolatba a világgal, ahogy az van.

Padmaszambhava tovább ment és megtalálta a legközelebbi barlangot és a buddha-természet örökkévalóságának elvén meditált: a buddha-természet öröktől fogva létezik, egyáltalán bármi fenyegetése nélkül. Ennek az elvnek a megvalósítása az egyik egy vidjadhara öt állapota közül. Ez az első állapot, amit az örökkévalóság vidjadhara-jának neveznek.

Vidjadhara azt jelenti „aki birtokában van a tudományos ismeretnek” vagy „aki elérte a teljes örült bölcsességet.” Tehát az örült bölcsesség első állapota az örökkévalóság bölcsessége. Egyáltalán semmi nem fenyeget minket; minden egy díz. Minél nagyobb a káosz, annál inkább válik minden dísszé. Ez Vadzsradhara állapota.

Megkérdezhetjük, hogyan lehetséges, hogy egy fiatal, ártatlan herceg olyan oktatásban részesült, hogy kezelni tudta ezeket a csonttemetőbeli helyzeteket. Feltehetünk ilyen kérdést, mert általában feltételezzük, hogy annak érdekében, hogy kezelni tudjunk valamit, gyakorlásra van szükségünk: hasznát kell látunk egy oktatási rendszernek.

Könyveket kell olvasnunk arról, hogyan kell élni egy csonttemetőben, és útbaigazítás kell arról, hogy ott étkezésre mi megfelelő és mi nem megfelelő. Padmaszambhavanak nem volt szüksége gyakorlásra, mert születése pillanatában megvilágosodott volt. A dharmakájából jelent meg a szambhogakájába és a megvilágosodás hirtelen felvillanásának nincs szüksége gyakorlásra. Nincs szüksége oktatási rendszerre. Ez vele született természet, egyáltalán nem függ semmiféle gyakorlástól.

Valójában a dolgokra való gyakorlás szükségességének egész fogalma egy nagyon gyarló szemlélet, mert azt érezteti velünk, hogy nem birtokolhatjuk a lehetőséget magunkban és ezért jobbra kell tennünk magunkat, mint amilyenek vagyunk, meg kell próbálnunk hősökkel és mesterekkel versenyezni. Így megpróbáljuk ezeket a hősöket és mestereket utánozni, azt gondolva, hogy végül néhány pszichofizikai átállás folyamata által, képesek lehetünk arra, hogy *ők* legyünk. Bár valójában mi nem *ők* vagyunk, azt hisszük, csupán az utánzás által *ők* leszünk – folytonosan mímelve, becsapva magunkat, hogy azok vagyunk, amik nem vagyunk. Azonban amikor a megvilágosodás e hirtelen felvillanása megjelenik, ez a képmutatás nem létezik. Nem kell megjárásod, hogy valami vagy. Valami *vagy*. Bizonyos tendenciák minden esetben léteznek benned. Csupán a gyakorlatba való átültetés a kérdés.

Mégis Padmaszambhava felfedezésének a mi szempontunkból egy kissé elhagyatott és némileg rémisztő érzése lehet, ha elképzeljük őt egy barlangban meditálni, tetemekkel és ijesztő állatokkal körülveve. Azonban valahogyan kapcsolatba kell kerülnünk velük a mi személyes élethelyzetünkben. Nem csaphatjuk be az élet létező tapasztalatát; nem csaphatjuk be a tapasztalat

latainkat vagy változtathatjuk meg őket, valamilyen valótlan hiedelemmel, hogy a dolgok jól mennek, hogy végül minden csodálatos lesz. Ha ezt a szemléletmódot tartjuk fenn, a dolgok nem mennek jól. Éppen azért, mert arra várunk, hogy a dolgok jók és gyönyörűek lesznek, nem lesznek azok.

Amikor ilyen várakozásaink vannak, a dolgokat teljesen hibás szemszögből közelítjük meg. A szépség verseng a csúnysággal, és az öröm verseng a fájdalommal. Az összehasonlítás e birodalmában semmit nem fogunk elérni egyáltalán.

Mondhatjuk azt: „Folyamatosan gyakorolok; keresem a megvilágosodást, a nirvánát, de állandóan visszaesem. Kezdetben e gyakorlatok által valamiféle elrugaszzkodáshoz jutottam. Azt gondoltam, elértem valahova. Csodálatosan, boldogan éreztem magam és azt gondoltam, még jobban is lehetek, még ezen is túljuthatok. Azonban utána semmi nem történt. A gyakorlás egyhangúvá vált és akkor elkezdtem egy másik megoldást, valami mást keresni. Aztán ugyanakkor ezt gondoltam: „Elkezdek hűtlen lenni a gyakorlatokhoz, amiket adtak nekem. Nem kellene más gyakorlatokat keresnem. Nem kellene máshol keresnem, bíznom kellene, meg kellene maradnom ennél. Rendben van, tegyék meg. Tehát megmaradok ennél. Habár kényelmetlen, egyhangú. Valójában idegesítő, túl fájdalmas.”

Tovább és tovább csináljuk ezt. Ismételjük önmagunkat. Felépítünk valamit és elhitetjük magunkkal. Azt mondjuk magunknak: „Most bíznom kellene. Ha bízom, ha hiszek benne, meg leszek mentve.” Megpróbálunk egy bizonyos módon bizalmat gyártani és ennek egy pillanatnyi elrugaszkodásához jutni. Azonban utána újra és újra és újra ugyanúgy végződik – semmit sem érünk el vele. A szellemiség e megközelítésével mindig ezek a problémák.

Padmaszambhavának a szellemiségre vonatkozó szemléletmódjában nem keresünk elrugaszkodást, ihletettséget vagy boldogságot. Ehelyett beleásunk az élet kellemetlenségeibe, alámerülünk a kellemetlenségekbe és ebből készítünk otthont. Ha képesek vagyunk ezekből a kellemetlenségekből otthont készíteni,

akkor a kellemetlenségek nagy öröm forrásává válnak, transzcendens örömmé, *mahasukha*-vá – mert egyáltalán nincsen benne fájdalom. Az örömmek ez a fajtája többé már egyáltalán nincs kapcsolatban a fájdalommal vagy ellentétben a fájdalommal. Így az egész dolog pontosná és élesebb és érthetővé válik, és képesek vagyunk kapcsolatba kerülni vele.

Padmaszambhava további alkalmazkodása a világhoz, az örökkévalóság szemléletmódján keresztül, amely az első egy vidjadhara öt állapota közül, fontos szerepet játszik Padmaszambhava aspektusai hátralévő részének tanulmányozásában. Ez a téma újra és újra felbukkan.

HALLGATÓ: Miért nem tekinthető Padmaszambhava otthon teremtése a csonttemetőben mazochizmusnak?

TRUNGPA RINPOCHE: Először is, egyáltalán nincs az agresszió érzete. Nem szándékozik meggyőzni senkit. Ő csak ott van, úgy viszonyulva a dolgokhoz, ahogy azok vannak. A mazochizmusban valakit hibáztatnod kell, valakit, aki a fájdalomhoz viszonyul: „Ha öngyilkos leszek, a szülei tudni fogják ebből, hogy mennyire gyűlölöm őket.” Itt semmi ilyen nincs. Ez egy nem-létező világ, de ő még ott van, vele létezve.

HALLGATÓ: Nem értem ezt az emberfeletti minőségét egy lótusz növényből való születésnek – mint ahogy Krisztusnak szeplőtelen édesanyja van. Nem úgy mutatja ez be Padmaszambhavát, mint egy felettünk álló eszményképet, akihez úgy kell viszonyulnunk, mint egy más-mint-emberhez?

TRUNGPA RINPOCHE: Bizonyos módon egy anyától és egy lótusból való születés pontosan ugyanaz a helyzet. Ebben nincsen semmi emberfeletti: ez a csodáknak egy kifejeződése, amelyek léteznek. Azok az emberek, akik először látnak egy szülést, gyakran úgy találják, hogy ez is egy csoda. Ugyanígy a lótusból való születés is egy csoda, de semmi különösebben isteni vagy szeplőtlen nincsen benne. A lótusból való születés a nyitottság egy kifejezése. Nem kell keresztülmenni a kilenc hóna-

pig tartó anyaméhben való tartózkodás folyamatán. Ez egy szabad és nyitott helyzet – a lótusz kinyílik és a gyermek ott van. Ez egy nagyon nyílt dolog. Tekintettel a lótuszra, nem kell megbeszelnünk olyan kérdéseket, mint annak az állításnak az érvényessége, hogy Krisztus édesanyja szeplőtelen volt. Abban az időpontban csak ez az egy lótusz lehetett ott. Aztán elhervadt. Tehát azt mondhatjuk, ez egy szabad születés volt.

HALLGATÓ: A lótusból születés a karmikus történet tagadását is jelentheti.

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy van, igen. Karmikus történetet egyáltalán nem von maga után. Csak valahol Afganisztánban egy lótusz történetesen egy gyermeket hozott a világra.

HALLGATÓ: Tudna kérem valamit mondani Padmaszambhava Vadzsradhara aspektusa és a Kagyü vonal dharmakája buddhája közötti kapcsolatáról, akit szintén Vadzsradharának hívnak?

TRUNGPA RINPOCHE: Ahogy mondd, a Kagyü vonalban Vadzsradhara az ősbuddha neve a dharmakája szinten, aki folytonosan létezik. Padmaszambhava Vadzsradhara aspektusa az élettapasztalatokkal való kapcsolatba kerülés a szambhogakája szinten; vagy egy másodlagos dharmakája szinten az érző lények mindent-átható képességével függ össze, amely a rendelkezésre áll, hogy dolgozzál vele. Azonban elsődlegesen egy szambhogakája elv. Ebben az értelemben a szambhogakája öt aspektusa, az öt szambhogakája buddha, Padmaszambhava nyolc aspektusa.

HALLGATÓ: Arról beszélt, hogy maradjunk a kellemetlenségben; sőt, érezzük a zamatát. Az elgondolás az, hogy a fájdalom a visszavonulással és az elkerüléssel van kapcsolatban, tehát belemegy a fájdalomba vagy közelebb megy hozzá és az eltűnik? Van arra némi lehetőség, hogy a megvilágosodás ebből jelenjen meg?

TRUNGPA RINPOCHE: Valójában ez egy nagyon kényes kérdés. Az a problémánk, hogy egyfajta szadista viselkedés jelenhet

meg, amelyet a zen gyakorlások iránt tanúsított harcos hozzáállásban is nagyban megtalálunk. A tanításokba való bekerülésben és a fájdalom figyelmen kívül való hagyásában is „lelkessedő” szemléletmóddal rendelkezünk. Ezek a magatartások vak zavarodottsághoz vezetnek. És azt találjuk, hogy testünkkel visszaélve, nem vigyázunk rá megfelelően.

Ebben az esetben a fájdalommal való kapcsolat nem egészen a szadista viselkedés vagy harcias gyakorlás egyrészt, másrészt nem az egész dolog figyelmen kívül hagyásán alapul, a tudatban elhelyezve kikapcsolva. Valahol e kettő között van. Először is a fájdalmat valami egészen valósnak tartják, valójában történik valami. Nem úgy tekintik, mint egy hitelvi vagy filozófiai kérdést. Ez egyszerű fájdalom vagy egyszerű lélektani kényelmetlenség. Nem távolodsz el a fájdalomtól, mert ha megteszed, nincs erőforrásod, amivel dolgozz. Nem mész bele a fájdalomba vagy nem okozol fájdalmat magadnak, mert akkor egy öngyilkos folyamatba keveredsz bele; elpusztítod magadat. Tehát ez valahol a kettő között van.

HALLGATÓ: Hogyan viszonyul a kellemetlenségben teremtett otthon a mandala elvhez?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez tűnik már a mandalának, önmagában. A kellemetlenséggel való kapcsolat teremtésnek az értelme az, hogy mindenféle kellemetlenség van és nekik végtelen számú további lehetőségeik. Ez egy mandala. Igazad van. A mandala a teljes létezés érzékelése, amelynek a közepén te vagy. Tehát itt te vagy a kellemetlenség közepében. Ez nagyon erőteljes dolog.

HALLGATÓ: A *vidjadhara* meghatározásában a tudományos ismeretről beszélt. Mi köze van a tudományos ismeretnek Padmaszambhava életéhez?

TRUNGPA RINPOCHE: A „tudományos ismeretet” annak a legpontosabb ismeretnek az értelmében használom, hogy hogyan reagáljunk a helyzetekre. Az örült bölcsesség lényege az, hogy többé egyáltalán nincs stratégiai tervezetted vagy elképzelésed.

Csak nyitott vagy. Bármit is adnak elő a tanítványok, te csak megfelelően reagálsz. Ez folyamatosan tudományos abban az értelemben, hogy folyamatosan az elemek természetének felel meg.

HAGYNI A JELENSÉGEK JÁTÉKÁT

Lehet, hogy nem lesz időnk Padmaszambhava nyolc aspektusának hátralévő részét ugyanolyan tempóban átvenni, ahogyan az első kettőt átvettük. Azonban eddigi megbeszélésünk egy alapot biztosít Padmaszambhava élete és személyes kiterjedése egész folyamatának megtárgyalásához. Amit szeretnék tenni az az, hogy megpróbálom Padmaszambhava egy olyan értelmezését átadni, amely mind a nyolc aspektust együtt tartalmazza. Ezt nagyon nehéz megtenni, mert a szavak általi közvetítés korlátozott. A szavak nem fedik eléggé a bepillantást. De mindent el fogunk követni.

Padmaszambhaváról nem egy külső történeti vagy egy külső mitikus szempontból beszélünk. Megpróbálunk eljutni a csont belsejében lévő csontvelőhöz, hogy úgy mondjam – a pillanatynyi vagy embrionális aspektusához és ahhoz, ahogyan attól fogva az élethez viszonyul. Ez Padmaszambhava életének szent vagy tantrikus útja, szemben azokkal a beszámolókkal és értelmezésekkel, amelyek őt csupán mint egy történelmi vagy mitikus alakot tekintik – mint Arthur királyt vagy valaki hasonlót.

A belső történet Padmaszambhava életeseményeinek a tanításokhoz való viszonyán alapul. Ez az a szempont, amibe megpróbálom Padmaszambhava történetét beleszőni, mint fiatal herceg és fiatal *siddha* vagy megvalósult jógi a csonttetetőben. Ez a két aspektus rendkívül fontos Padmaszambhava életének hátralévő részében.

Padmaszambhava következő állapota abból a szükségletéből származott, hogy felvegyék a szerzetesi életbe. Fel kellett, hogy szenteljék, mint egy *bhikshu* vagy szerzetest. A szerzetesi renddel való kapcsolatba kerülés fontos volt, mert egy fegyelmezési

helyzetet biztosított. Padmaszambhavát Ananda szentelte fel, Buddha egy tanítványa és kísérője. Mint szerzetes, Padmaszambhava a Shakja Simha vagy tibeti nyelven a Shakja Senge nevet vette fel, aminek jelentése a „Sákja törzs oroszlánja”. Ez Buddha egyik neve volt (régbben Buddha is „a Sákják Bölcséként” volt ismert), és e név által Padmaszambhava Buddha hagyományával azonosult. Ez nagyon fontos volt, mert az embernek szüksége van a hagyományvonallal való kapcsolat hatalmas érzésére. Tehát Padmaszambhava kapcsolatba került a hagyományvonallal és megértette, hogy ez milyen fontos szerepet játszik.

Buddha hagyományvonala egy állandó, alapvető józanság hagyományvonala, az életnek egy józan szemlélete. A szerzetessé válás az élet józan élését jelenti – józanul és szentül – mert ez teljesen és tökéletesen magában foglalja a dolgokat, ahogy azok vannak. Mint szerzetes, nem tévesztesz célt. Abból a szempontból kerülsz kapcsolatba az étellel, amit valójában az adott pillanat élő minőségének érzékelése megenged, a teljesség érzékelésével, a szenvedély, az agresszió, vagy egyáltalán bármi más általi nem mozgatottság érzékelésével – pontosan úgy foglalkozol a dolgokkal, ahogy a szerzetesi élet megengedi, ahogy azok vannak.

Amint Padmaszambhava fejlődött szerzetesi szerepében, ismét elkezdett egy fiatal herceg stílusában megnyilvánulni, azonban ebben az esetben, mint egy fiatal herceg, aki szerzetessé vált. Elhatározta, hogy a világ megmentőjévé válik, a Dharma üzenetének hozójává.

Egy napon egy szerzetesnői kolostort látogatott meg. Ebben a bizonyos kolostorban élt egy hercegnő, akit Mandaravának hívtak, aki csak nemrég lett szerzetesnő és teljesen elfordult a világi örömeiktől. Visszavonultságban élt, ötszáz hölgy őrizte, akiknek az volt a feladatuk, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy betartja szerzetesi fegyelmét. Amikor Padmaszambhava megérkezett a kolostorba, mindenkire nagy hatással volt – természetesen. Egy lótusból született ártatlanságával rendelkezett és egy tiszta és ideális fizikummal. Gyönyörű volt. Megtérítette az összes hölgyet a kolostorban: valamennyien a tanítványaivá váltak.

A király, Mandarava apja, hamarosan hallott valamit erről. Egy tehénpásztor beszámolt arról, hogy egy különös férfihangot hallott a kolostorból kijönni, prédikálva és kiabálva. A király azt gondolta ezelőtt, hogy Mandarava egy teljesen tökéletes szerzetesnő és semmiféle férfivel nincs kapcsolata. Meglehetősen nyugtalan lett a tehénpásztor híréből és elküldte minisztereit, hogy kiderítsék, mi történik a kolostorban. A minisztereket nem engedték be a kolostor falain belülre, azonban gyanították, hogy valami különös dolog folyik ott. Jelentést tettek a királynak, aki elhatározta, hogy seregével ledönteti a kolostor kapuját, bevonul és őrizetbe veteti ezt a gazembert, aki tanítónak adja ki magát. Ezt megtették. Foglyul ejtették Padmaszambhavát és szantálfából készített máglyára tették és meggyújtották (ez volt a kivégzés módja, amit ebben a bizonyos királyságban fejlesztettek ki). A hercegnőt börtönbe vetették, ami tüskéket, tetveket és bolhákat tartalmazott. Ez volt a király elképzelése a vallásról.

A tűz, amelybe Padmaszambhavát tették, égett és égett, hét napig. Általában, amikor kivégeztek valakit, a tűz csak egy vagy két napig tartott. Ebben az esetben azonban égett és égett. Nagyon szokatlan. A király elkezdett azon gondolkodni, hogy talán mégis volt valami rendkívüli ebben az emberben, aki vándorolva megjátszotta, hogy ő egy guru. Elküldte embereit, hogy vizsgálják ki ezt és azt találták, hogy a tűz eltűnt és az egész terület, ahol annak előtte a tűz volt, átváltozott egy hatalmas tóvá. A tó közepén ott volt Padmaszambhava, ismét egy lótuszon ülve. Amikor a király ezt meghallotta, elhatározta, hogy többet tud meg erről a személyről. Elhatározta, hogy a dolgot nem bízza egy hírnökre, hanem maga megy el, hogy megnézze Padmaszambhavát. Amikor megérkezett a helyszínre, lenyűgözte ennek a személynek a jelenléte, aki egy lótuszon ült egy tónak a közepén, ahol annak előtte egy csonttemető és a bűnözők elégetési helye volt. A király beismerte bűneit és örült tetteit Padmaszambhava ellen és meghívta őt a palotájába. Padmaszambhava visszautasította, hogy elmenjen, azt mondva, hogy nem fog egy bűnös palotájába lépni – egy gonosz király palotájába, aki el-

ítélt valakit, aki mind egy király, mind egy guru szellemi lényege volt, aki nem vette figyelembe a szellemiség valódi lényegét. A király megismételte a kérését és végül Padmaszambhava elfogadta a meghívását. A király maga húzta a kocsit, amelyben Padmaszambhava ült. Padmaszambhava *radzsguru*-vá vált, a király gurujává és Mandarava kiszabadult a börtönből.

Életének ebben a szakaszában Padmaszambhava valóságra vonatkozó szemlélete az alaposság volt, de az alaposság e birodalmán belül kész volt arra, hogy teret hagyjon az embereknek, hogy hibákat kövessenek el a szellemi úton. Még olyan messze is kész volt elmenni, hogy hagyja a királyt megpróbálni őt élve elégetni és tanítványát, a hercegnőt, börtönbe vetni. Úgy érezte, hagynia kell ezeket a dolgokat megtörténni. Ez egy fontos kérdés, amely már megmutatja nekünk tanítási módszerét.

Kellett térnie lennie a király neurózisának felismerésére – cselekvésének és gondolkodásának egész módjára – hogy az önmagától keresztülmenjen. Felismerését hagyni kellett, hogy önmagától menjen keresztül, semmint Padmaszambhava mágikus erejének valamilyen varázslatos cselekedetének végrehajtása által (amire teljesen képes volt), mielőtt letartóztatták. Padmaszambhava mondhatta volna: „Én vagyok a világ legnagyobb tanítója; nem érinthetsz meg engem. Most meg fogod látni a szellemi erőm nagyságát.” Azonban nem tette meg. Helyette hagyta magát őrizetbe vetetni.

Ez egy nagyon fontos utalás Padmaszambhava módszerére, ahogy kapcsolatba kerül a szamszárikus vagy zavarodott tudattal: hagyja a zavarodottságot keresztülmenni, és aztán hagyja a zavarodottságnak kijavítania magát. Ez olyan, mint egy bizonyos zen mester története, akinek volt egy női tanítványa. A nő terhes lett és egy gyermeket szült. A szülei elmentek a zen mesterhez, elvitték a gyermeket és panaszkodtak neki, mondván, „Ez az ön gyermeke; gondoskodnia kell róla.” A zen mester azt felelte, „Csakugyan?” és fogta a gyermeket és gondoskodott róla. Néhány évvel később a nő nem volt többé képes magában tartani a hazugságot, amit mondott – a gyermek apja nem a ta-

nító volt, hanem valaki teljesen más. Odament a szüleihez és azt mondta, „Nem a tanítóm a gyermek apja; valaki más.” Akkor a szülők elkezdtek aggódni, és úgy érezték, hogy jobb lesz, ha megmentik a gyermeket a tanító kezei közül, aki a hegyekben meditált. Megtalálták és azt mondták: „Rájöttünk, hogy ez nem az ön gyermeke. Most meg fogjuk őt menteni; el fogjuk vinni öntől. Maga nem az igazi apa.” És a zen mester csak ennyit mondott, „Csakugyan?”

Tehát hagyja a jelenségek játékát. Hagyd a jelenségeket, hogy bolonddá tegyék önmagukat, önmaguk által. Ez a hozzáállás. Nincs értelme azt mondani: „Hadd beszéljek veled. El szeretném magyarázni az egész helyzetet töviről hegyire.” Önmagában véve, csak valamit mondani nem kielégítő – nem említve azt, hogy milyen nehéz megtalálni a megfelelő dolgot mondani. Ez egyszerűen nem működik. A jelenségvilágot nem lehet becsapni szavakkal, logikával, kicsinyes logikával. A jelenségvilággal csak abból a szempontból lehet foglalkozni, ami benne történik, saját logikája szempontjából. Ez a logikának egy átfogóbb változata, a helyzet logikusságának teljessége. Tehát Padmaszambhava módszerének egy fontos jellemvonása, hogy hagyja a jelenségek játékát önmaguktól befejeződni, semmint megpróbál bebizonyítani vagy elmagyarázni valamit.

A következő helyzetben, a következő aspektusban, Padmaszambhava szembeszállt az ötszáz eretnekkel, vagy szanszkrit nyelven *tirthiká*-val. Ebben az esetben az eretnekek az istenhívők, a brahmanisták voltak; lehettek volna jehovisták is – vagy bármik, aminek azt a szemléletet szeretnéd nevezni, ami a buddhadharma ateista megközelítésének az ellentéte. Egy logikai vita történt: egy hatalmas tömeg vett körül két panditot, akik egymással szemben álltak. A teista pandit és az ateista pandit a szellemiség természetén vitatkozott egymással. Mindketten szellemi úton jártak. (Nem számít, vajon istenhívő vagy ateista vagy – még lehetsz szellemi úton.) Mindketten próbálták a saját területüket megalapozni, bebizonyítani, hogy van alapjuk a szellemi út saját módjukon való járására. Ebben az esetben a teista nyert

és a buddhisták, akiket teljesen lenyűgözött a logikai intelligencia, vesztek. Akkor megkérték Padmaszambhavát, hogy mutasson be egy megsemmisítő szertartást, hogy pusztítsa el a teistákat és egész rendszerüket. Ő bemutatta a szertartást és egy hatalmas földcsuszamlást idézett elő, ami megölte az ötszáz panditot és elpusztította az egész ashramukat.

Ebben az aspektusban Padmaszambhava úgy ismert, mint Senge Dradrok, az „Oroszlán Üvöltése.” Az oroszlán üvöltése elpusztítja a kettősségen alapuló pszichológiát, melyben értéket és érvényességet tulajdonítanak a dolgoknak, *mert a másik dolog történik* – Brahma, Isten vagy ahogy nevezni szeretnéd. A dualista szemlélet azt mondja, azért mert „az” történt, ezért „ez” is egy szilárd és valós dolog. Annak érdekében, hogy Ezzé vagy Azzá váljunk, amelyik csak lehet, fogékonyak kellene lennünk erre a magasabb dologra, erre az objektív dologra. Ez a szemlélet mindig problematikus. És az egyetlen mód ennek a kettősségen alapuló rendszernek a lerombolásához Padmaszambhava örült bölcsesség aspektusának felébresztése, hogy azt lerombolja.

Az örült bölcsesség szempontjából „az” nem létezik; és az oka annak, hogy „az” nem létezik, hogy az „ez”, az önvaló, többé nem létezik. Bizonyos értelemben azt mondhatod, hogy itt a megsemmisítés kölcsönös megsemmisítés. De ugyanakkor, ez a megsemmisítés az ateista szempontból előnyös. Ha Jehova vagy Brahma létezik, akkor az észlelőnek léteznie kell azért, hogy ezt a létezést felismerje. Azonban az örült bölcsesség szemlélet az, hogy a megismerő nem létezik; nincs ott többé, vagy legalábbis bizonytalan. És ha „ez” nem létezik, akkor „az” végképp szóba sem jöhet. Csupán egy káprázat, a képzelet szülötte. És még egy képzelődés létezéséhez is szükség van arra, *aki* elképzeli. Így tehát egy önvaló centralizált fogalmának megsemmisítése magával hozza az „az” nemlétezését.

Ez Padmaszambhava szemléletmódja Senge Dradrok-ként, az Oroszlán Üvöltése-ként. Az oroszlán üvöltése hallható, mert az oroszlán nem fél „attól”; az oroszlán hajlandó belemenni, eltiporni bármit, mert az „ez” többé nem létezik, hogy megsemmisítsék.

Ebben az értelemben az oroszlán üvöltése kapcsolatba hozható a *vadzra büszkeség* kifejlődésével.

A következő aspektus Dorje Trolö, ami akkor történt, amikor Padmaszambhava Tibetbe ment. A tibetiek nem keveredtek bele idegen, kívülről ható istenimádatba. Nem rendelkeztek az istenek hindu birodalmával. Még a *Brahma* szót sem ismerték. Amit ők használtak az a *jeshen* volt, ami a pön hagyományban az „abszolútum”-mal megegyező szó. *Je* azt jelenti „eredendő”; *shen* azt jelenti „ősiség” vagy „nagy barát”. Tibetbe érkezve a buddhadharma most egy teljesen új szemlélettel, egy új felfogással találkozott. Egészen addig Padmaszambhava hindukkal és brahmanistákkal foglalkozott. Amivel Tibetben találkozott, az ettől teljesen eltérő volt. A klasszikus tibeti szónak, a *jeshen*-nek az értelme valami olyan, mint „ősi” vagy „ókori” sőt „mennyei”. Hasonlít a japán *shin* szóhoz, ami azt jelenti „mennország”; vagy a kínai *ta* szóhoz, ami azt jelenti „az, ami fent van”. Mind a három kifejezés valami nagyobbhoz, valami fentihez viszonyul. Egy felfelé irányuló folyamatot foglalnak magukba, ami kapcsolatba hozható sárkányokkal, égiháborúkkal, felhőkkel, a nappal és a holddal, a csillagokkal és így tovább. Ehhez a „fenti” dologhoz viszonyulnak, ehhez a felsőbb, nagyobb kozmikus rendszerhez.

Rendkívül nehéz volt Padmaszambhavanak ezzel bánni. Lehetetlen volt a logikán keresztül foglalkozni ezzel, mert a pön hagyomány bölcsessége nagyon mély, rendkívül mély volt. Ha Padmaszambhavanak logikával kellett volna kihívnia a pön hívőket, az egyetlen megközelítés, amit használhatott volna, ha azt mondja, hogy a föld és a mennország egy egység, hogy mennország mint olyan nem létezik, mert a mennország és a föld kölcsönösen egymástól függő. Azonban ez egy nagyon inatgag logika, mert mindenki tudja, hogy van föld és van mennország, hogy vannak hegyek és csillagok és napok és holdak. Nem szegülhetsz szembe ezekkel az emberekkel azt mondva, hogy nincs föld, nincsenek hegyek; nincs nap, nincs hold, nincs égbolt, nincsenek csillagok.

Az alapvető pön filozófia nagyon erőteljes; sokkal jobban, mint az indián, a shinto, vagy a taoista megközelítése a kozmikus józanságnak. Az egész dolog egy rendkívül józan szemléletmód. Azonban van egy probléma. Ez egy nagyon antropocentrikus szemléletmód is. A világot az emberi lények számára teremtették; az állatok az emberi lények következő tápláléka vagy bőruk az emberi lények következő viselete. Ez az antropocentrikus szemléletmód valójában híján van az alapvető józanságnak; nem képes figyelembe venni a tudatosság alapvető folytonosságát. Ennélfogva a pön vallás az állati áldozatot a *jeshen* vagy a nagy isten számára írja elő. Itt újra megtaláljuk a hasonlóságot az indián és a shinto szemlélettel, az emberrel, mint a világegyetem központjával. E szemlélet szerint a fűszálak és a fák, a vadállatok, és a nap és a hold az emberi vendéglátásra vannak. Az egész rendszer az emberi létezésen alapul. Ez a nagy probléma.

A buddhizmus nem egy nemzeti vallási szemléletmód. A nemzeti vallások hajlamosak az istenhitre. Emlékezzünk arra, hogy a kereszténység az istenhívőség szemléletét a zsidó vallástól örökölte; a zsidó vallás, a shintoizmus, a hinduizmus és sok olyan vallás, mint ezek, nemzeti vallások, melyek szintén istenhívők. Megvan a konkrét értelme az „ez” és „az”, a föld és a mennyország közötti kapcsolatnak. Az ateista szemléletmódot rendkívül nehéz bemutatni egy kezdetleges országban, amelynek már van egy istenhívő vallási hite. Az a mód, ahogyan egy ilyen ország emberei az alapvető életben maradásukhoz viszonyulnak, már tartalmazza a föld értelmét a mennyország nagyszerűségéhez viszonyítva. Az istentisztelet értelme már kifejlődött.

A jezsuiták és más katolikus misszionáriusok nemrég kifejlesztettek egy módszert, amelyben azt mondják a primitív népeknek, „Igen, az isteneitek léteznek, ez igaz, de az én istenem sokkal bölcsőbb, mint a ti isteneitek, mert mindenütt jelenlévő és így tovább – mindkét kezével egyformán ügyes és minden egyéb.” Azonban a buddhizmus egy egészen eltérő problémával néz szembe. Nem a te istenedről és az én istenemről van szó.

Neked megvan a saját istened, de nekem nincs istenem, tehát csak függőben hagytak. Nincs semmi, amit helyettesítsek. Hol van a szemléletmódom nagysága és hatalma? Nincs semmi, amit helyettesítsek. Az egyetlen dolog, amit helyettesíteni kell az örült bölcsesség – a *tudat* nagyon hatalmas. Mindnyájunknak van tudata, beleértve az állatokat. Mindenkinnek van tudata. Nem számít, hogy Neki vagy Nekik, vagy Nekik vagy Neki, vagy bárkinek.

A tudat állapota nagyon erőteljes. Elképzeli, hogy elpusztít valamit, és azt elpusztítja. Elképzeli, hogy teremt valamit, és azt megteremti. Bármilyen szándékod van a tudat birodalmában, az megtörténik. Képzeld el az ellenségedet. Meg akarod semmisíteni az ellenségedet, és mindenféle taktikát fejlesztettél ki a megtételére. Végtelen számú elképzelésed van arról, hogyan intézd el ellenséged elpusztítását. Képzeld el a barátodat. Végtelen számú inspirációval rendelkezel arról, hogyan érintkezz a barátoddal, hogyan érezze jól, jobban vagy gazdagabban magát.

Ezért építettük ezeket a házakat és utakat, állítottuk elő ezeket az ágyakat és takarókat. Ezért gondoskodtunk ezekről az étellekről és gondoltuk ki az edények összes fajtáját. Mindezt azért tettük, hogy bebizonyítsuk magunknak, hogy létezőnk. Ez egyfajta humanista megközelítés. Az ember létezik, az intelligenciája létezik. Ez teljesen ateista.

Padmaszambhava hozzáállása a mágiához ezen az ateista szinten volt. A villámlás megtörténik, mert megtörténik, semmint mert magában foglal valamilyen miértet vagy kit vagy mit. Megtörténik. A virágok kinyílnak, mert megtörténik, ez így van. Nem vitatkozhatunk arról, hogy nincsenek virágok. Nem vitatkozhatunk arról, hogy nem havazik. Ez így van. Megtörténik. Fentről érkezett az égből, hát aztán? Mit akarsz itt előállítani?

Minden ezen a síkon történik, ezen a valóban földi síkon. Minden egy nagyon közvetlen és gyakorlatias síkon történik. Ezért Dorje Trolő örült bölcsessége elkezd kifejlődni. Ez rendkívül erőteljes. Erőteljes a konyhai-mosogató szintjén – ez az,

ami olyan kellemetlen. Valójában ez az, ami olyan erőteljes. Ott kísért mindenhol – valóban ott *van*.

Dorje Trolö megérkezik Tibetbe egy vemhes nősténytigris hátán ülve. A nősténytigris elektromos. Ő egy állapotos elektromosság. Némiképp megszelídítették, de ugyanakkor a rohanó vadság feszültsége is benne van. Dorje Trolö nem ismer logikát. Ami Dorje Trolöt illeti, az egyetlen hagyományos logika a mennyországgal és a földdel való érintkezés. Mivel az égbolt sajátos formáját maga alakítja ki, a horizont létezik. A tér és az égbolt végtelensége van; és a föld végtelensége van. Végtelenség van, rendben van – na és? Nagy ügyet akarsz csinálni a végtelenségből? Kivel próbálsz versenyezni? Van ez a végtelenség, de miért nem veszed figyelembe a legkisebb dolgokat is? Kevésbé fenyegetők? A homokszem sokkal fenyegetőbb, mint a tér vagy a sivatag végtelensége; mert koncentrátságánál fogva, rendkívül robbanékony. Itt egy óriási kozmikus tréfa van, egy hatalmas kozmikus tréfa, egy nagyon hatalmas tréfa.

Amint Dorje Trolö örült bölcsessége feltárult, kifejlesztett egy szemléletmódot a jövőbeli nemzedékekkel való érintkezéshez. Sok írásával kapcsolatban azt gondolta, „Lehet, hogy ezek a szavak ebben a kérdésben nem fontosak, de le fogom őket írni, és el fogom ásni Tibet hegységeiben.” És így tett. Azt gondolta: „Valaki később fel fogja fedezni őket, és rendkívül örülnek fogja találni. Mulassanak jól majd akkor.” Egyedülálló felfogás volt. Manapság a guruk csupán annak a hatásnak a szempontjából gondolkodnak, amit most érhetnek el. Nem veszik fontólóra, hogy erőteljes hatást próbáljanak gyakorolni a jövőre. De Dorje Trolö azt gondolta: „Ha hátrahagyom tanításom példáját, még ha az eljövendő nemzedékek emberei nem is tapasztalják meg példámat, csak a szavaimat hallva egyedül, egy szellemi atom-bomba robbanását idézhetik elő a jövőben.” Egy ilyen elgondolás hallatlan volt. Ez egy nagyon erőteljes dolog.

Padmaszambhava szellemi ereje, ami Dorje Trolöként való megnyilvánulásában fejeződött ki, egy közvetlen üzenet, hogy semmilyen kérdést többé nem ismer. Csak megtörténik. Nincs

helye magyarázatoknak. Nincs helye az otthonteremtésnek ebből. Csak szellemi energia áramlik, ami egy valódi dinamit. Ha eltorzítod, azonnal megsemmisít. Ha valójában képes vagy látni ezt, akkor rendben vagy vele. Könnyörtelen. Ugyanakkor együttérző, mert az összes ilyen energia benne van. Az örült bölcsesség állapotában létezés büszkesége hatalmas. Azonban benne van a szeretet minősége is.

El tudod képzelni, hogy ugyanabban az időben vagy érintve a szeretet és a gyűlölet által? Az örült bölcsességben az együttérzés és a bölcsesség által vagyunk érintve ugyanabban az időben, az elemzésük lehetősége nélkül. Nincs idő gondolkodni; egyáltalán nincs idő a dolgokat kidolgozni. *Ott* van – de ugyanakkor nincs ott. És ugyanakkor ez egy nagy tréfa is.

HALLGATÓ: Az örült bölcsesség megkívánja az energiaszintje emelését?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem hiszem, mert az energia a helyzettel magával jön. Más szavakkal a főútvonal az energia, nem a vezetések gyors. A főútvonal javasolja a gyors vezetések. Az önmagában létező energia van ott.

HALLGATÓ: Nem aggódik az autó miatt?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem.

HALLGATÓ: Az örült bölcsesség tanítást más hagyományvonalban is kifejlesztették a Nyingma vonalon kívül?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem hiszem. Ott van még a *mahamudra* vonal is, ami a pontosság és a hitelesség érzékelésén alapul. De az örült-bölcsesség hagyományvonalnak, amit a gurumtól kaptam, úgy tűnik sokkal nagyobb ereje van. Némiképp illogikus – néhányan úgy találhatják, hogy annak érzése, hogy nem tudják, hogyan kerüljenek ezzel kapcsolatba, egészen fenyegető. Úgy tűnik, hogy kapcsolata a Nyingma hagyománnyal és a *maha ati* vonallal kizárólagos.

HALLGATÓ: Mi volt Padmaszambhava aspektusának a neve Dorje Trolö előtt?

TRUNGPA RINPOCHE: Nyima Öser, „a Napot Tartó.”

HALLGATÓ: Ez akkor volt, amikor Mandaravával volt?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem. Akkor Loden Choksi-ként ismerték. Az ikonográfiáin egy fehér turbánt visel.

HALLGATÓ: Valamilyen irányítással vagy szabállyal kapcsolatos az örült bölcsesség?

TRUNGPA RINPOCHE: Önmagán kívül, úgy tűnik, nincsen semmi. Csak önmagának lenni.

HALLGATÓ: Nincsenek irányvonalak?

TRUNGPA RINPOCHE: Nincs tankönyv az örülten-bölcs személyé váláshoz. Nem árt könyveket olvasni, kivéve, ha képes vagy magad az örült bölcsesség néhány tapasztalatát megszerezni az örült-bölcsesség hagyományvonallal való kapcsolaton keresztül – valakitől, aki örült és bölcs ugyanakkor – egyedül könyvekből nem fogsz sokat megtudni. Valóban nagyon sok függ a hagyományvonal üzenetétől, a ténytől, hogy valaki már örökölt valamit. E nélkül az egész dolog teljesen mitikussá válik. De ha látod, hogy valaki rendelkezik az örült bölcsesség valamilyen elemével, ez bizonyos bátorítást nyújt, ami ebből a szempontból érdemes.

HALLGATÓ: Tudna említeni a szellemi időbombák közül egyet, mást mint a hagyományvonalat magát, amit Padmaszambhava hagyott hátra, mint örökséget és mint tanítást, ami ma is mondanivalóval bír?

TRUNGPA RINPOCHE: Mondhatjuk, hogy ez a szeminárium is egy közülük. Ha nem érdekelne minket Padmaszambhava, nem lennénk itt. Hátrahagyta örökségét, személyiségét és ezért vagyunk itt.

HALLGATÓ: Említett néhányat Padmaszambhava nehézségei közül, amelyekkel a tibetieknek számára történő Dharma átadás során szembesült, elsősorban, hogy a tibetiek szellemi szemléletmódja istenhívő volt, míg a buddhizmus ateista. Mik a nehézségei az amerikaiak számára történő Dharma átadásnak?

TRUNGPA RINPOCHE: Azt hiszem, ez ugyanaz a dolog. Az amerikaiak imádják a napot, a vízi isteneket és a hegyi isteneket – még így tesznek. Ez egy nagyon ősi szemlélet és néhány amerikai újra felfedezi örökségét. Vannak emberek, akik az indiánok útján haladnak, ami csodálatos, de az ismeret, amivel rendelkezünk róla, nem pontos. Az amerikaiak okosnak és tudományosnak tartják magukat, művelt szakértőknek mindenben. Azonban valójában még az emberszabású majom kultúrájának a szintjén vagyunk. Padmaszambhava örült bölcsesség szemlélete egy további tanítás számunkra – transzcendentális emberszabású majmokká válhatunk.

HALLGATÓ: Tudna valamivel többet mondani a vadzsra büszkeségről?

TRUNGPA RINPOCHE: A vadzsra büszkeség az az érzés, hogy az alapvető józanság létezésünk állapotában jelen van, tehát nem különösen kell megpróbálni logikusan kidolgozni. Nem kell bebizonyítanunk, hogy valami történik vagy nem történik. Az alapvető elégedetlenség, ami valamilyen szellemi megértés keresésére késztet minket, a vadzsra büszkeség egy kifejeződése: nem vagyunk hajlandóak alávetni magunkat a zavarodottságunk nyomásának. Hajlandóak vagyunk támadási felületet nyújtani. Ez tűnik a vadzsra-büszkeségtől áthatottság első kifejeződésének – és innen tudjuk folytatni!

HALLGATÓ: Padmaszambhava aspektusai közül kettő ellentétesnek tűnik. Padmaszambhava megengedte a király zavarodottságát megjeleníteni, és aztán visszafordulni önmagára, mégsem engedte, hogy az ötszáz pandit zavarodottsága megjelenjen

(ha a dualizmus zavarodottságnak nevezhető). Csak elpusztította őket egy földcsuszamlással. Meg tudná ezt magyarázni?

TRUNGPA RINPOCHE: A panditok úgy tűnik nagyon együgyű emberek voltak, mert nem volt kapcsolatuk az élet konyhai-mosogató-szintű problémáival. Csupán saját kivetítéseiket gyarapították arról, hogy kik ők. Így, a történet szerint, az egyetlen mód a velük való kapcsolatteremtésre az volt, hogy a földcsuszamlás tapasztalatát biztosították számukra – egy hirtelen lökést vagy megrázkódtatást. Bármi mást újra értelmezhetek volna valami mássá. Ha a panditok a király helyzetében lettek volna, sokkal keményebbek lettek volna, sokkal kevésbé megvilágosodtak, mint ő volt. Egyáltalán semmivel sem voltak hajlandóak kapcsolatba kerülni, mert annyira megkeményedtek a saját dogmatizmusukban. Azonkívül szükséges volt számukra, hogy megértsék önmaguk és Brahma nemlétezését. Tehát egy katasztrófa tapasztalatát biztosította számukra, amelyet nem Brahma okozott, hanem önmaguk. Ez egy ateista helyzetben hagyta őket: ők önmaguk voltak mindaz, ami ott volt; nem volt lehetőség szemrehányást tenni Istennek vagy Brahmanak vagy bárkinek.

6. CINIZMUS ÉS ODAADÁS

Remélhetőleg legalább sejtelmek van Padmaszambhaváról és aspektusairól. A hagyomány szerint három szempontja van annak, ahogy Padmaszambhava élete elmondható: a külső, tényeket tartalmazó szempont; a belső, pszichológiai szempont; és a magasabb, titkos szempont, ami az örült bölcsesség szemlélete. Mi a titkos szempontra összpontosítottunk, a másik kettő néhány elemével.

Bevezésként jó lenne megbeszélni, hogyan tudunk kapcsolatba kerülni Padmaszambhavával. Itt úgy tekintjük Padmaszambhavát, mint egy kozmikus elvet, semmint egy történelmi személyt, egy indiai szentet. Ennek az elvnek különböző megnyilvánulásai folyamatosan megjelennek: Padmaszambhava Shakja Senge, Nyima Öser jógi, Pema Gyalpo herceg, Dorje Trolö az örült jógi és így tovább. A Padmaszambhava elv minden elemet tartalmaz, ami a megvilágosodott világ része.

Tanítványaim között, úgy tűnik, egy sajtáságos szemlélet fejlődött ki a tanításokhoz. Kezdetben a bizalmatlanság magatartását vettük fel: bizalmatlanságot önmagunk iránt és úgy szintén a tanítások és tanító iránt – valójában az egész helyzet iránt. Úgy érezzük, hogy mindent fenntartással kell fogadnunk, mindent alaposan meg kell vizsgálnunk és próbára kell tennünk, hogy biztosak legyünk abban, hogy valódi arany. Ennek a szemléletnek az elfogadásában ki kellett fejlesztenünk a saját őszinteség érzésünket – meg kellett haladnunk saját önáltatásunkat, ami egy fontos szerepet játszik. Nem tudjuk a szellemiséget létrehozni a szellemi materializmus meghaladása nélkül.

Az alapot már elkészítve ennek a bizalmatlanságnak a segítségével, itt lehet az ideje a készülék kicserélésének, hogy úgy

mondjam és megpróbálni a majdnem ellentétes szemléletet. A helyes és a vadzsraszerű cinizmust kifejlesztve és a vadzsra természetet kiművelve, elkezdhetjük megérteni, hogy mi a szellemiség. És azt találjuk, hogy a szellemiség teljesen hétköznapi. Teljesen hétköznapi hétköznapiság. Habár mondhatjuk róla, hogy rendkívüli, valójában ez a leghétköznapibb dolog.

Kapcsolatba kerülve vele, lehet, hogy meg kell változtatnunk a hagyományos viselkedésformánkat. A következő lépés az odaadás és a bizalom kifejlesztése. Nem tudunk a Padmaszambhava elvhez viszonyulni, hacsak nincs valamiféle melegség. Ha teljesen és őszintén meghaladtuk az áltatást, akkor egy pozitív helyzet kezd el kialakulni. Elnyerjük önmagunk pozitív megértését éppúgy, mint a tanításokét és a tanítóét. Azért, hogy Padmaszambhava kegyelmével, vagy *adhishtana*-jával, az alapvető józanság e kozmikus elvével dolgozzunk, egyfajta romantikus-ságot kell kifejlesztenünk. Ez egyformán fontos a cinikus megközelítéssel, amivel eddig foglalkoztunk.

Ennek a romantikusságnak vagy *bhakti* szemléletnek két típusa van. Az egyik a szegénység érzetén alapul. Te úgy érzed, nem vagy az, de a többiek érzik. Csodálsz „annak” gazdagságát: a célnak, a gurunak, a tanításoknak. Ez egy szegénységi szemlélet – úgy érzed, ezek a más dolgok olyan gyönyörűek, mert nekik nincs, ami nekik van. Ez egy materialista felfogás – a szellemi materializmusé – és elsősorban a nem elegendő józanságon alapul, az önbizalom és a gazdagság nem elegendő érzetén.

A romantikus szemlélet másik típusa azon az érzeten alapul, hogy már a birtokodban van; már megvan. Nem azért csodálsz, mert valaki másé, mert valahol messze van, távol tőled, hanem mert egészen közel van – a szívedben. Ez annak a megbecsülésnek az érzete, ami vagy. Olyan sok mindened van, mint a tanítóknak és önmagad Dharma ösvényén vagy, így nem kell a Dharmát kívülről nézned. Ez egy józan szemlélet; alapvetően gazdag; egyáltalán nincs a szegénység érzete.

A romantikusság e fajtája fontos. Ez a leghatalmasabb dolog. Meghaladja azt a cinizmust, ami csupán saját maga miatt léte-

zik, saját védelme miatt. Meghaladja a cinizmus ego játékát és egy újabb és nagyobb büszkeséget fejleszt ki – a vadzsra büszkeséget, ahogy nevezik. Ez a szépség érzete és még a szereteté és a világosságé. E nélkül a Padmaszambhava elvvel való kapcsolat csupán annak látásának az esete, hogy milyen mélyen és alaposan tudsz belemenni a lélektani tapasztalatodba. Egy mítosz marad, valami, amivel nem rendelkezel; ezért érdekesnek hangzik, de soha nem válik személyessé. Az odaadás és az együttérzés az egyetlen módja, hogy Padmaszambhava kegyelmével – adhishtanájával vagy áldásával – kapcsolatba kerüljünk.

Úgy tűnik, hogy sok ember ezt a cinikus és szkeptikus módot, amit eddig kifejlesztettünk, túlságosan kellemetlenül hidegnek találja. Különösen azok az emberek mondják ezt, akik először találkoznak látványunkkal. Nincs ott a csábítás érzete; az emberek folyamatosan tüzetesen meg vannak vizsgálva, és végig vannak nézve. Lehet, hogy ez egy nagyon őszinte módja számodra, hogy kapcsolatba kerülj a „többivel”, ami szintén te vagy. Azonban egy bizonyos tekintetben valami melegségnek ki kell fejlődnie a hűvösségen kívül. Nem egészen a hőmérsékletet kell megváltoztatnod – a nagyfokú hideg az meleg – de van egy bizonyos fordulat, amit végrehajthatunk. Ez csak a mi fogalmi tudatunkban és logikánkban létezik. A valóságban egyáltalán nincsen fordulat, de szükségünk van valamilyen módszerre, hogy szavakba öntsük. Amiről beszélünk az kellemetlenül meleg és annyira erőteljes, annyira vonzó.

Tehát Padmaszambhavaról szóló beszélgetésünk úgy tűnik, hogy egy határátkelő közös utazásunk földrajzában. Itt az ideje, hogy elkezdjük ezt a romantikus szemléletet, ha nevezhetjük így: a józan romantikus szemléletet, nem a materialista romantikus szemléletet.

Semináriumunk itt teljesen véletlenül történt meg, még akkor is, ha sok szervezést, sok tennivaló kidolgozását foglalta magába. Mégis véletlenül lett kidolgozva. Ez egy nagyon értékes véletlen, hogy képesek voltunk egy ilyen témát megtárgyal-

ni, mint Padmaszambhava élete. Az alkalom, hogy egy ilyen témát megbeszéljünk nagyon ritka, egyedülálló, nagyon értékes. Azonban egy ilyen ritka és értékes helyzet folyamatosan tart; az életünk, mint a tanítások része, rendkívül értékes. Minden személy teljesen véletlenül jött ide és mivel véletlen volt, nem megismételhető. Ez az, amiért értékes. Ez az, amiért a Dharma értékes. Minden értékessé válik; az emberi élet válik értékessé.

Ez a mi emberi életünk ritka értékessége: Mindannyiunknak van agya, érzékszervi észlelése, eszköze, amin dolgozunk. Mindannyiunknak megvoltak a problémái a múltban: lehangoltságaink, örült pillanataink, küzdelmeink – mindennek értelme van. Tehát az utazás folytatódik, a véletlen folytatódik – ami az, hogy itt vagyunk. Ez az a fajta romantikusság az a fajta melegség, amiről beszélek. Érdeemes a tanítást ilyen módon szemlélni. Ha nem tesszük meg, nem tudunk a Padmaszambhava elvvel kapcsolatba kerülni.

HALLGATÓ: Tudna nekünk valamit mondani arról, hogyan viszonyult gurujának, a secheni Jamgön Kongtrül-nek örült bölcsességéhez és hogyan egyesítette a gazdagság és szegénység e két szemléletét, amikor Ön nála tanult?

TRUNGPA RINPOCHE: Azt hiszem, a vele történő munkám nagyon hasonló mindenki máséhoz. Kezdetben, ami engem illet, nagy elragadtatást és csodálatot éreztem, ami a szegénység nézőpontján alapult. Ez is nagyon izgalmas volt, mert Jamgön Kongtrül Rinpochét látni, semmint csak ülni és szövegeket memorizálni, teljes pihenést biztosított. Mindig szórakoztató volt látni őt, és vele lakni nagyszerű volt.

Ez még a gondolkodásmódnak a szegénységen alapuló fajtája volt – azon mulatni, amivel nem rendelkezel. Mindenem, amim volt, azok a könyveim, hogy elolvassam őket és a tanítóm, hogy neveljen. Azonkívül Jamgön Kongtrül, a rendkívüli megértésével és szellemi energiájával példát mutatott arra, hogy mi vé kell válnom, ha felnövök. Ez volt az, amit újra és újra elmondtak nekem, ami a szegénység és a materializmus stílusán

alapult. Természetesen az emberek a kolostorban gondoskodtak rólam, de őket is érdekelték az általános vonatkozások: a hírnév, a dicsőség, a megvilágosodás.

Azonban ahogy Jamgön Kongtrül közelébe kerültem, fokozatosan abbahagytam, hogy megpróbáljak valamit gyűjteni a magam számára, hogy így lehessenek gazdag. Elkezdtem csupán a jelenlétét élvezni, csak kísérni őt. Akkor érezhettem igazán melegségét és gazdagságát, és hogy ennek én szintén részese vagyok. Tehát úgy tűnik, hogy a materialista szemléletmóddal indul, és fokozatosan változik át józan szemléletmóddá, odaadássá.

Ami Jamgön Kongtrült illeti, Padmaszambhava összes tulajdonságának a birtokában volt. Néha csak egy nagy gyermeknek tűnt. Ez volt a kis herceg aspektus. Néha kedves és segítőkész volt. Néha fekete levegőt bocsátott ki, amitől úgy érezted, hogy valamit rosszul csináltál és rendkívül paranoid módon érezted magad. Úgy éreztem magam, hogy egy óriási kilógó fejem van és nagyon zavar, de nem tudom, mit tegyek.

HALLGATÓ: A cinikus szakasz, amin most haladunk keresztül, annak tulajdonítható, hogy amerikaiak vagyunk? Ehhez köze van az amerikai kultúrának vagy a tanításoknak van valami közülük, ami független a kultúrától?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy gondolom, mindkettő. Az amerikai kultúra miatt, különösen a szociális változás e sajtószerű szaka-sza miatt, amelyben a szellemi szupermarket kifejlődött. Tehát ügyesnek kell lennünk, hogy legyőzzük a szupermarket gondolkodásmódot, nehogy elnyeljen minket.

Másrészt ez egy nagyon buddhista megközelítés is. El tudod képzelni, hogy ezt a fajta gondolkodásmódot találod a Nalanda Egyetemen. Naropa és az összes többi pandit mindent meghaladtak szuperlogikus tudatukkal. Egészen félelmetes volt. Ez a szemlélet azzal a buddhista elgondolással van kapcsolatban, hogy a tanítások a fájdalommal és a szenvedéssel kezdődnek. Ez az Első Nemes Igazság. Ez a dolgok látásának valóságos módja. Nem elég csupán hiszékenynek és fogékonyak lenni; némi ne-

hezék is szükséges; némi cinizmus. Akkor idővel eljutsz oda, hogy az ösvényről beszélve, ami a Negyedik Nemes Igazság, valami pozitív dolog megjelenését érzed, ami az odaadó rész áthatolása.

Tehát ez a kulturális és a vele járó tényezők kombinációja. Mindazonáltal ez az az út, amit el kell kezdeni. És ez elkezdte ezt az utat.

HALLGATÓ: Használta a *véletlen* szót. Az Ön nézete szerint ez magában foglalja a szabad akaratot?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, ez mindkettő; a szabad akarat a véletlen oka. Szabad akarat nélkül nem lehet véletlen.

HALLGATÓ: Beszéltünk Padmaszambhava módszeréről, ahogy a zavarodott emberekhez viszonyult. Úgy gondolja, helyénvaló Padmaszambhava nézőpontját az önmagunkhoz való viszonyban alkalmazni; például hagynunk kellene a neurózist és az ilyen dolgokat kiírni?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy gondolom, ez az egész lényege, igen. Van bennünk egy Padmaszambhava aspektus. Bizonyos hajlamok nem fogadják el fennálló zavarodottságunkat és meg akarják haladni. Van bennünk valami, egy forradalmi aspektus, ami azt mondja, nem vagyunk alávetve a zavarodottságnak.

HALLGATÓ: Fontos, hogy most megpróbáljuk elkerülni a cinizmust a tanításokhoz való hozzáállásunkban?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy gondolom, a cinizmus folyamatos marad és erőteljes cinizmussá válik. Nem tudod csak be és kikapcsolni, mint a televízió csatornák váltását. Folytatódnia kell és ott kell lennie. Például, amikor a tanításnak egy új vagy továbbbi szintjével találkozol, ugyanúgy ki kell próbálnod, ahogy azelőtt tetted. Akkor több információd lesz róla és végső bizalmadnak benne nagyobb gerince lesz.

HALLGATÓ: Padmaszambhava tanítása korszerű maradt? A

történelmi és kulturális változások nem igényelnek változtatást a tanításban?

TRUNGPA RINPOCHE: Korszerű maradt, mert a zavarodottsággal való kapcsolaton alapul. Zavarodottságunk korszerű marad, máskülönben nem zavarna össze minket. És a zavarodottság felismerése szintén korszerű maradt, mert a zavarodottság idézi elő kérdéseinket, és arra sarkall minket, hogy felébredjünk. A zavarodottság megértése a tanítás, tehát ez egy folyamatosan élő helyzet, folyamatosan megélt és mindig alkalmazható.

HALLGATÓ: Korábban arról beszélt, hogy Padmaszambhava a döntés nélküliség állapotában létezik. Ez ugyanaz a dolog, mint egyáltalán nem gondolkodni? Tudja – a tudat csak működik?

TRUNGPA RINPOCHE: Ami a gondolkodás. De gondolkodás *hatsz* gondolkodás nélkül. Van egy bizonyos fajta intelligencia, ami a teljességgel van kapcsolatban, ami pontosabb, azonban nem verbális; egyáltalán nem fogalmi. Gondolkodik egy bizonyos értelemben, de ez nem a hétköznapi értelemben vett gondolkodás.

HALLGATÓ: Ez tervezés nélküli gondolkodás?

TRUNGPA RINPOCHE: Valami több annál. Tervezés nélküli gondolkodás, de mégis valami több annál. Ez egy saját magában létező intelligencia.

HALLGATÓ: Rinpoche, az odaadásról. Olyan örömtelivé tudok válni, amikor a Dharma élő minőségét tapasztalom. Olyan nagy öröm; mintha megemelkednék. Azonban utána azt találom, hogy egy zuhanás követheti ezt a tapasztalatot, ami egyféle sivár vidékre vagy elhagyatott tájra hoz le. Azóta úgy érzem, jobb elkerülni ezeket a szélsőséges érzéseket, mert úgy tűnik, mindig az ellentétüket okozzák.

TRUNGPA RINPOCHE: Látod, ha szemléleted egy szegénységi szemlélet, akkor ez olyan, mintha enivalót koldulnál. Adnak

neked ételt és élvezed, amíg eszed. Azonban utána újra koldulnod kell és a két koldulás között egy nagyon nem kívánatos állapot van. Ez egy ilyen dolog. Még úgy viszonyul a Dharmához, mint a „másikhoz”, semmint egy érzéshez, amivel rendelkezel. Ha egyszer megérted, hogy a Dharma te vagy és már benne vagy, nem érzed magad különösen örömtelinek. Egyáltalán nincs semmiféle külön öröm vagy emelkedettség. Ha emelkedett vagy, akkor mindvégig emelkedett vagy, tehát nincs vonatkoztatási pont az összehasonlítás számára. És ha nem vagy emelkedett, akkor rendkívül átlagos vagy.

HALLGATÓ: Az ön elgondolása a véletlenről nem mond ellent a karma törvényének, ami azt mondja, hogy mindennek van oka és okozata?

TRUNGPA RINPOCHE: A véletlen a karma. A karmikus helyzetek véletlenül történnek. Úgy működik, mint amikor a kovakő és az acél találkoznak és szikrát okoznak. Az események váratlanul jönnek. Bármelyik esemény mindig egy hirtelen esemény, de karmikus. A karma eredeti elgondolása a tizenkét *nidána* fejlődésének története, ami a nem-tudással kezdődik, a fazekas korongjával. Ez a fejlődéstörténet, ami a nem-tudással kezdődik, egy véletlen.

HALLGATÓ: A nem-tudás maga a véletlen?

TRUNGPA RINPOCHE: A nem-tudás maga a véletlen. A dualitás maga a véletlen. Egy nagy félreértés.

ŐRÜLT BÖLCSESSÉG SZEMINÁRIUM

II.

KARME-CHÖLING 1972

1. PADMASZAMBHAVA ÉS A TANTRA ENERGIÁJA

Ezen a szemináriumon Tibet nagy buddhista szentjét, Padmaszambhavát fogjuk tanulmányozni. Padmaszambhava az a nagy indiai jógi és vidjadhara volt, aki a buddhadharma teljes tanításait bevezette Tibetbe, beleértve a vadzsrajanát vagy a tantrát. Ami az időpontokat és a történelmi részleteket illeti, bizonytalanok vagyunk. Padmaszambhava állítólag Buddha halála után tizenkét évvel született. Folyamatosan élt és a nyolcadik században Tibetbe ment, hogy ott terjessze a buddhadharmát. A megközelítésünk itt, ami az időrendiséget és az ilyen dolgokat illeti, teljesen skolasztikamentes. Azok számára közületek, akik érdeklődnek a dátumok és más ilyen történelmi tények és alakok iránt, attól tartok, nem leszek képesek pontos adatokkal szolgálni. Mindamelllett Padmaszambhava ösztönzése, lehet bármilyen régi vagy új, folytatódik. Inkább, mint hogy Padmaszambhava életét és tetteit tanulmányozzuk a kronológiai-történelmi leírások szerint, a Padmaszambhava-izmus alapvető jelentését fogjuk megpróbálni megbeszélni, ha ezt szeretnétek így nevezni – Padmaszambhava létezésének alapvető tulajdonságait, ahogyan azok a Tibetben történő vadzsrajaná tanítások hajnalával kapcsolatosak. Nevezhetjük ezt a Padmaszambhava elvnek. A Padmaszambhava elv emberek millióinak a tudatát nyitotta meg Tibetben és már nyitja meg az emberek tudatát ebben az országban, és ami azt illeti a világ minden egyéb részén.

Padmaszambhava feladata az volt Tibetben, hogy napvilágra hozza Buddha tanításait a tibeti barbárokkal való érintkezés által. Az akkori tibetiek egy önvalóban és egy önvalón kívüli magasabb hatalomban hittek, ami Istenként ismert. Padmaszam-

bhava feladata ezeknek a hiteknek a lerombolása volt. A szemléletmódja ez volt: ha nincs hit az önvalóban, akkor nincs hit Istenben – egy teljesen ateista szemlélet, attól tartok. Le kellett rombolnia azokat a nem létező homokvárakat, amiket építünk. Tehát Padmaszambhava jelentősége ezeknek a megtévesztő hiteknek a lerombolásával kapcsolatos. Belépése Tibetbe azoknak a megtévesztő istenhívő szellemi struktúráknak a lerombolását jelentette, amelyeket létrehozta ebben az országban. Padmaszambhava Tibetbe jött és bevezette a buddhizmust. Ennek bevezetése során rájött, hogy nemcsak az emberek kezdetleges hitteit kell lerombolnia, hanem ugyanakkor fel kell ébresztenie a tudatosságukat is. Tehát a Padmaszambhava elv bevezetésében itt, nekünk is kapcsolatba kell kerülnünk a lerombolás ugyanolyan alapvető problémájával, amit le kell rombolni és a kifejllesztéssel, amit ki kell fejleszteni.

Először is le kell rombolnunk bizonyos megtévesztő elképzeléseket, amelyek a szentséggel, a szellemiséggel, a jóssággal, a mennyországgal, az istenséggel és így tovább kapcsolatosak. Ami ezeket a megtévesztéseket okozza, az az önvalóban, az egóban való hit. Ez a hit okozza azt, hogy *én* gyakorlom a jósságot; így a jószág el van különítve tőlem; vagy valamiféle kapcsolatra utal, melyben a jószág tőlem függ és én a jószágtól függök. Így alapvetően (mivel semmi sem létezik önmagában), egyáltalán nincs mire építeni. Ezzel az ego szemlélettel a „másik” tényezők miatt egy következtetést vonunk le, amely azt bizonyítja, hogy a következtetés így van. Ebből a nézőpontból homokvárakat építünk vagy egy jégtömbön építünk várakat.

A buddhista szemléletmód szerint az ego vagy önvaló nem létező. Egyáltalán nem alapszik semmilyen meghatározott, valós tényezőkön. Csupán azon a hiten vagy feltevésen alapul, hogy mivel én magamat így-és-így hívom, ezért létezem. És ha nem tudom, hogy hívnak, mi a nevem, akkor nincs struktúra, amelyen az egész dolog alapul. Ez a kezdetleges hit azon a módon működik, hogy az „abban”, a másikkban való hit hozza létre az „ezt”, az önvalót. Ha „az” létezik, akkor „ennek” szintén lé-

teznie kell. Hiszek „abban”, mert szükségem van egy vonatkoztatási pontra a saját létezésemhez, az „ehhez”.

A tantrában vagy a vadzsrajánában, a Padmaszambhava által Tibetben bevezetett szemléletmódban, az én létezésem más létezőkkel kapcsolatban, bizonyos energián alapszik. A megértés bizonyos értelmén alapul, ami ugyanúgy lehet a félreértés bizonyos értelme.

Amikor azt kérdezzük önmagunktól „Ki vagy te, mi vagy te?” és azt feleljük „Ilyen-és-olyan vagyok,” megerősítésünk vagy igazolásunk ebbe az üres kérdésbe tett valamin alapszik. Egy kérdés olyan, mint egy tartály, amibe beleteszünk valamit, hogy egy alkalmas és igazolható tartállyá tegyük. Van egy bizonyos energia, ami ott van a kérdés születésének és a válasz létrehozásának két folyamata között, egy energiafolyamat, ami ugyanakkor fejlődik ki. Az energia, ami a kérdés és a válasz között bontakozik ki vagy a teljes valósággal vagy a teljes valótlansággal van kapcsolatban. Bármilyen különös, ez a kettő nem ellentétes egymással. A teljes valóság és a teljes valótlanság bizonyos értelemben ugyanaz a dolog. Egyidejűleg van értelmük. A valóság valótlanság, a valótlanság valóság. És ezt a fajta energiát, ami folyamatosan áramlik, nevezik tantrának. Mivel itt nem számítanak a valóság vagy a valótlanság logikai problémái, a tudatnak ezt az állapotát, ami ezzel kapcsolatos, nevezik örült bölcsességnek.

Azt próbálom meg elmondani, hogy mindig a tudatunk van teljesen és folyamatosan rögzülve a dolgokhoz való viszonyon, mint vagy igen vagy nem; igen a létezés értelmében, nem ezen létezés cáfolásának értelmében. Tudatunk szerkezete még mindvégig e két álláspont között marad. Az igen a vonatkoztatási pontnak pontosan ugyanolyan értelmén alapul, mint a tagadás.

Tehát a tudat alapvető szerkezete, beleértve a vonatkoztatási pont érzékelését, megszakítás nélkül folytatódik, ami azt jelenti, hogy állandóan bizonyos energia történik. Amit ez a Padmaszambhava elvhez való viszonyunk szempontjából jelent az, hogy nem kell tagadnunk életünk tapasztalását. Nem kell tagad-

nunk materialista vagy szellemi materialista tapasztalatainkat. Nem kell tagadnunk őket, mint rossz dolgokat; sem megerősítenünk nem kell őket, mint jó dolgokat, ami azt illeti. Úgy viszonyulhatunk a dolgok létbe való egyszerre születéséhez, ahogyan azok vannak.²

Ennek van értelme, mert amit mindvégig tenni próbálunk, az a küzdelem ezen a földön vagy csatamezőn. Küzdünk azért, hogy ki birtokolja a csatateret, hogy vajon a csatater a támadóké vagy a védőké és így tovább. Ám mindebben valójában soha senki nem vitatta meg, hogy vajon ez a csatamező maga létezik-e, vagy nem. És mi itt azt mondjuk, hogy ez a föld vagy csatamező létezik. Tagadásaink vagy megerősítéseink, hogy vajon a miénk vagy másoké, egyáltalán nem számítanak. Különben is egész idő alatt azt erősítjük meg vagy tagadjuk, hogy ezen a földön állunk. Ez a föld, amin állunk éppen úgy a születés helye, mint a halál helye, egy időben. Ez biztosítja a szilárdság bizonyos érzetét, ami a Padmaszambhava elvet illeti.

Egy különleges energiáról beszélünk, ami lehetővé teszi, hogy a tanítások a Padmaszambhava elv által adódjanak át. A Padmaszambhava elv nem tartozik sem a gonoszszághoz, sem a jószághoz; nem tartozik sem az igenhez, sem a nemhez. Ez egy elv, ami teljesen befogad mindent, ami élethelyzeteinkben létezik. Mivel ez az energia az emberek élethelyzeteiben létezik, a Padmaszambhava elv képes volt a buddhadharmát Tibetbe hozni. Egy bizonyos értelemben azt a teista hitet, ami Tibetben létezett – a hitet az önvalóban és Istenben, mint különállóban és abban az elképzelésben, hogy megpróbálják a magasabb birodalmakat elérni – le kellett rombolni. Ezeket a kezdetleges hiteket le kellett rombolni, éppen úgy, ahogyan mi itt tesszük. Ezeket a kezdetleges hiteket az én független valóságában és imádatom tárgyában le kellett rombolni. Ha ezek a dualista elképzelések nincsenek lerombolva, a tantra megszületésének nincs kiinduló pontja. A tantra születése az „ez” és „az” hitének nemlétéből jön létre.

Azonban a tibetiek nagyon erős emberek voltak, amikor Pad-

maszambhava megérkezett. Nem hittek a filozófiákban vagy valamilyen szakértői dolgokban, amiket a panditok mondhattak. Nem tekintették úgy egy pandit intelligenciáját, mint valamiféle hihető dolgot. A tibeti pön hagyomány nagyon szilárd, meghatározott és józan volt. A tibetiek nem hittek abban, amit Padmaszambhavanak filozofikusan kellett mondania olyan dolgokról, mint az ego mulandósága. Egyáltalán semmi ehhez hasonló nem értenének meg. Úgy tekintenek az ilyen logikai elemzéseket, mint csupán találós kérdések gyűjteményét – buddhista találós kérdéseket.

A tibetiek abban hittek, hogy az élet létezik, az én létezik és az életem folyamatban lévő tevékenységei – a munka a fejős állatokkal, a munka a mezőkön – léteznek. A tehenészet és a mezők léteznek és az én gyakorlati tevékenységeim, amelyek velük kapcsolatosak, az én szent tevékenységeim, a *sadhana*-im. A pön szemlélet az, hogy ezek a dolgok léteznek, mert táplálnom kell a gyereket, meg kell fejnem a tehenemet, gyarapítanom kell a termésemet, vajat és sajtot kell készítenem. Hiszek ezekben az egyszerű igazságokban. A pön hagyományunk megalapozott, mert hisz az élet táplálásának, az ennivaló földből termésének szentségében, a leszármazottaink táplálásának céljából. Ezek a nagyon egyszerű dolgok léteznek. Ez a vallás, ez az igazság, ami a pön hagyományt illeti.

Ez az egyszerűség hasonló ahhoz, amit az indián hagyományban találunk. Egy bölény megölése a teremtés cselekedete, mert táplálja az éhezőt; a bölénycsorda gyarapodását is ellenőrzi és ily módon egyensúlyt tart fenn. Ez az ökológiai-jellegű szemlélet.

Mindenféle ilyen típusú ökológiai szemléletet találunk, melyek rendkívül józanok és szilárdak. Valójában, ha az ember jobban meggondolná olyan, mintha ez az ország már érett lenne Padmaszambhava bölcsességének bemutatására, mert néhányan hisznek ezekben az ökológiai filozófiákban és néhányan nem. Néhány ember ezeknek az ökológiai filozófiáknak nagyon dogmatikus szószólója és néhánynak egyáltalán semmi ismerete

nincs róla. Ennek következtében az ember egy kicsit azon tündöklik, hogyan közelítse meg ezt a kultúrát. De egészében véve egy bizonyos folytonosság van abban, ami történik. Egy alapvető, általános szemléletmód van ebben a kultúrában: azt gondoljuk, hogy minden a mi hasznunkra létezik.

Például azt gondoljuk, hogy a test rendkívül fontos, mert ez tartja fenn a tudatot. A tudat táplálja a testet, és a test táplálja a tudatot. Úgy érezzük, a mi hasznunkra fontos egészséges módon fenntartanunk ezt az eseményt és arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a legkönnyebb módja annak, hogy elérjük az egészségességnek ezt az hatalmas rendszerét, ha a kevésbé bonyolult oldalával kezdjük: a test táplálásával. Aztán várhatunk és meglátjuk, hogy mi történik a tudattal. Ha kevésbé vagyunk éhesek, akkor valószínűbb, hogy lélektanilag jókedvűek vagyunk és úgy érezhetjük, mintha beletekintenénk a mély pszichológiai vagy más filozófiai tanításokba.

Ez szintén a pön hagyomány szemlélete: Öljük meg a jakot, ez szellemileg magasabbra fog vinni minket. Testünk egészségesebb lesz, tehát tudatszintünk magasabb lesz. Az indiánok azt mondhatnák, öljünk meg egy bölényt. Ez ugyanaz a logika. Nagyon ésszerű. Egyáltalán nem mondhatjuk azt, hogy esztelen. Rendkívül józan, rendkívül valóságos, nagyon ésszerű és logikus. Van egy kialakult rendszer, amit tekintetbe kell venni, és ha a rendszert átülteted a gyakorlatba olyan módon, hogy érdemes azt figyelembe venni, akkor a rendszer folytatódni fog, és el fogod érni az eredményeidet.

Ebben az országban is egy ilyen fajta szemlélettel rendelkezünk. Ebben az országban sok ember tartozik a rézbőrű kultuszhoz, mint a fehér kultusz ellentétéhez. Ami a rézbőrű kultuszról illeti, van földed, felépíted a vigvamodat, kapcsolatban vagy a gyermekeiddel és az unokáiddal és az ük-ük-ük unokáiddal. Van méltóságod és jellemed. Semmilyen fenyegetéstől nem félsz – harcosszerű tulajdonságokat fejlesztesz ki. Azután fontolóra veszed, hogyan bánj a gyermekeiddel, hogyan tanítsd meg nekik,

hogy tiszteljék a nemzetet. Alaposan oktatód a gyerekeidet és egy szilárd állampolgárrá válsz.

Ilyen típusú filozófiák nem csak a rézbőrűek között találhatóak, hanem a kelták, a kereszténység előtti skandinávok, a görögök és a rómaiak között is. Ilyen filozófia bármely olyan nemzet múltjában megtalálható, amelynek kereszténység előtti vagy buddhizmus előtti vallása volt, egy termékenységi vagy ökológiai vallása – olyan mint a zsidóké, a keltáké, az indiánoké, bármelyik. A termékenység tiszteletének és a földdel való kapcsolatnak ez a szemlélete még tart és ez nagyon erőteljes és nagyon szép. Teljesen nagyra becsülöm és egy ilyen filozófia követőjévé tudnék válni. Valójában az vagyok. Pön hívő vagyok. Híszek a pönben, mert tibeti vagyok.

Ennyire hinni ebben valami másnak a meggondolására készítek, ami ezen a kereten kívül fekszik, ami teljesen a termékenységre vonatkozik, ami teljesen test-orientált, ami abban hisz, hogy a test fogja táplálni a magasabb megvilágosodás pszichológiáját. Az egész dologgal kapcsolatban kérdések merülnek fel bennem. Ha ilyen kérdéseitek vannak, ez nem szükségszerűen jelenti azt, hogy előző hiteiteket fel kell adnotok. Ha a rézbőrű kultusz hívői és gyakorlói vagytok, nem kell fehérre válnotok. Itt a kérdés az, hogy a filozófiátok hogyan van kapcsolatban az élet pszichológiai nézőpontjának valóságával? Mit értünk valójában a „test”-en? Mit értünk valójában a „tudat”-on? Mi a test? Mi a tudat? A test abból áll, amit táplálni kell; a tudat az, aminek ellenőriznie kell, vajon a test megfelelően van-e táplálva. Tehát a tápláltság szükségessége a tudat szerkezete egészének egy másik része.

Az egész probléma nem abból származik, hogy megfelelően vagytok-e táplálva vagy hogy megfelelően tartjátok-e fenn egészségi állapototokat; a probléma az „én” és „az” elkülönítésének hitéből származik. Külön vagyok választva a táplálékomtól és a táplálékom nem én vagyok; ezért el kell fogyasztanom azt a konkrét táplálékot, ami nem én vagyok, hogy a részemmé tudjon válni.

A tibeti pön hagyományban volt egy misztikus megközelítés ennek az elkülönítésnek a legyőzésére, ami az *advaita* elven, a nem-kettősség elvén alapszik. Azonban még ezzel sem, amíg nem váltatok magává a földdé vagy nem váltatok a világ terem-tőjévé, tudjátok megoldani a problémátokat. Bizonyos pön szer-tartások az elkülönülés legyőzésére vonatkozó hitnek egy na-gyon kezdetleges szintjét tükrözik. Az elgondolás az, hogy el kell készítenünk az imádat tárgyát, aztán meg kell ennünk az imádat tárgyát – meg kell rágnunk és le kell nyelnünk. Mihelyt megemésztettük, abban kell hinnünk, hogy teljesen *advaiták*, nem-kettősek vagyunk. Ez valami olyan, mint ami a keresztény hagyomány szentáldozási szertartásában történik. Először is, el-különülés van közted és Isten között, vagy közted és a Fiú és a Szentlélek között. Te és ők különálló entitások vagytok. Amíg nem egyesíted magad Krisztus húsával és vérével, amit bizo-nyos kellékek jelképeznek, melyekbe a Szentlélek belép, addig nem lehetsz teljes egységben velük. Nem lehetsz teljes egység-ben, amíg meg nem etted a kenyeret és meg nem ittad a bort. A helyzet az, hogy amíg ezt teszed, nem válhatsz azzá, aki meg-mutatja, hogy ez még az elkülönülés cselekedete. Az evés és az ivás megsemmisíti az elkülönülést, azonban az elkülönülés még alapvetően ott van; amikor székelsz és vizelsz, az elkülönüléssel végzed újra. Itt ez a probléma.

Az egyé válás érzékelése nem alapulhat valami végzésének fizikai cselekedetén – ebben az esetben egy szertartáson való részvételen. Ahhoz, hogy a valósággal egyé váljak, fel kell ad-nom a reményt, hogy a valósággal egyé válok. Más szavakkal, az „ez” létezésére és az „az” létezésére vonatkozóan feladom a reményt. Nem tudom mindezt megvalósítani. Feladom a re-ményt. Nem törődöm azzal, hogy „az” létezik, vagy „ez” léte-zik, feladom a reményt. Ez a remény nélkülség a megvalósulás folyamatának kiinduló pontja.

Ahogy ma Denverből Bostonba repültünk, egy gyönyörű lát-vánnyal találkoztunk, egy látomással, ha úgy tetszik. A repülő-gép ablakán kívül egy fénygyűrű tükröződött a felhőkön, egy

szivárvány, ami követett minket, bármerre mentünk. A szivár-ványgyűrű közepében, a távolban, úgy tűnt, mintha egy kis föl-dimogyoró forma, egy kis árnyék lett volna. Ahogy elkezdtünk ereszkedni és közelebb kerültünk a felhőkhöz, felismertük, hogy a földimogyoró forma valójában a repülőgép árnyéka volt, ame-lyet a szivárvány gyűrűje vett körül. Gyönyörű volt, tulajdon-képpen természetfeletti. Ahogy tovább ereszkedtünk a felhők mélységeibe, az árnyék nagyobb és nagyobb lett. Elkezdtük ki-venni a repülőgép teljes formáját, a farokkal, az elejével és a szárnyakkal. Aztán éppen amint készültünk földet érni, eltűnt a szivárvány gyűrű és eltűnt az árnyék. Ez volt a látomásunk vége.

Ez arra emlékeztetett engem, amikor ködös napon a holdat szoktuk nézni, és egy szivárványgyűrűt látunk a hold körül. Egy bizonyos ponton felismered, hogy nem te nézed a holdat, hanem a hold néz téged. Amit látunk a felhőkön tükröződni, a mi saját árnyékunk volt. Észvesztő. Ki néz kit? Ki csap be kit?

Az örült bölcsesség szemléletmódja itt a remény feladása. Egyáltalán semminek a megértésére nincs remény. Nincs re-mény arra, hogy kiderítsük ki mit tett, vagy mi mit tett vagy bár-mi is hogyan működik. Add fel a törekvéseidet, hogy a kirakós játékot összerakod. Add fel egészen, teljesen; hajítsd fel a leve-gőbe, tedd a kandallóba. Hacsak nem adjuk fel ezt a reményt, ezt az erőltetett reményt, egyáltalán nincs kiút.

Ez olyan, mintha megpróbálnánk megfejtetni, ki a test vagy a tudat irányítója, kinek van a legközelebbi kapcsolata Istennel – vagy kinek van a legközelebbi kapcsolata az igazsággal, aho-gyan a buddhisták mondanák. A buddhisták azt mondanák, hogy Buddhának volt igaza, mert nem hitt Istenben. Azt találta, hogy az igazság túl van az Istenen. Azonban a keresztények vagy más istenhívők azt mondanák, hogy az igazság létezik, mert az igaz-ságot-létrehozó létezik. E két polaritás küzdelme úgy tűnik hiá-bavaló ebben a kérdésben. Ez egy teljesen remény nélküli hely-zet, tökéletesen remény nélküli. Egyáltalán nem értünk semmit – és nincs lehetőségünk a megértésre. Remény nélküli keresni valamit, hogy megértsük, valamit, hogy felfedezzük, mert végül

egyáltalán nincs felfedezés, hacsak nem gyártunk egyet. De ha gyártottunk egy felfedezést, ettől később nem leszünk különösen boldogok. Habár gyarapodhatnánk általa, tudhatnánk, hogy becsaptuk önmagunkat. Tudhatnánk, hogy valamilyen titkos játék volt, ami az „én” és „az” között folyt.

Tehát Padmaszambhava örült bölcsességének bevezető folyamata a remény feladása, a remény *teljes* feladása. Senki nem fog téged megvigasztalni és senki nem fog segíteni neked. Az egész elképzelése annak, hogy megpróbáljuk megtalálni az örült bölcsesség felfedezésének gyökerét vagy valamilyen logikáját, teljesen remény nélküli. Nincs talaj, tehát nincs remény. Félelem sincs, ami azt illeti, de erről jobb nem beszélni túl sokat.

HALLGATÓ: Ez a remény nélküliség ugyanaz a remény nélküliség, amiről a súnjatóval kapcsolatban beszélt?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem szeretném még a súnjatóval sem kapcsolatba hozni. Ez a remény nélküliség nem nyújt biztonságot, még annyit sem, mint a súnjátá.

HALLGATÓ: Nem értem, itt miért nincs félelem. Úgy tűnik, egészen sok félelemre lenne lehetőség.

TRUNGPA RINPOCHE: Nincs reményed, hogyan tudna félelmed lenni? Nincs semmi, amit nagyon várnál, tehát nincs semmi, amit elveszítenél.

HALLGATÓ: Ha nincs semmi, amit elveszítenénk és semmi, amit nyernénk, akkor miért folytassuk tovább a tanulást? Miért nem csak ölbe tett kezekkel ülünk, egy üveg sörrel?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, ez önmagában a remény és a félelem cselekedete. Ha csak ölbe tett kezekkel ülsz egy sörrel és lazítás, azt mondva magadnak, „Szóval, most minden rendben van – nincs mit veszíteni, nincs mit nyerni,” ez önmagában a reménytelenség és a félelemtelenség cselekedete. (Megpróbál egy kiutat szolgáltatni,) de nincs számodra kiút.

Látod, a remény nélküliség és a félelem nélküliség nem meg-

szabadulás, hanem további bebörtönzés. Már a szellemiség csapdájába ejtetted magad. Megteremtetted saját szellemi utazásodat és ennek csapdájába estél. Ez ennek a másik módon való szemlélete.

HALLGATÓ: Tehát ez olyan, mint a beleegyezés?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem, nem mondanám, hogy ez valami olyan filozofikus, mint a beleegyezés. Reménytelenebb, mint a beleegyezés.

HALLGATÓ: Feladás?

TRUNGPA RINPOCHE: A feladás remény nélküli. A feladásban bele voltál erőltetve a remény feladásába; nem megkértek arra, hogy add fel a reményt.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, hogy az igen és a nem csatamezőnkön való játék az út, mivel ebből nincs kiút.

TRUNGPA RINPOCHE: Nem mondanám, hogy ez az út, mert ez valamiféle reményt nyújt.

HALLGATÓ: De nincsen másik csatamező, amin játszani lehet.

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, ez nagyon reménytelen, igen.

HALLGATÓ: Egy perccel ezelőtt úgy tűnt, hogy Ön azt mondta, hogy még a súnjátá is a biztonság érzését nyújthatja.

TRUNGPA RINPOCHE: Attól függ, hogyan kerülsz kapcsolatba vele. (Ha úgy viszonyulunk a súnjátához, mint egy válaszhoz, ez némi reményt nyújthat.) Amíg nem értjük meg a remény nélküliség igazi jelentőségét, egyáltalán nincs esélyünk az örült bölcsesség megértésére, hölgyeim és uraim.

HALLGATÓ: Csak fel kell adni a reményt?

TRUNGPA RINPOCHE: A reményt és a félelmet.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, hogy nem ülhetünk csak ölbe tett ke-

zekkel, semmit sem csinálva. Egy bizonyos elégedetlenség keletkezik és olyan nagyon természetes remény merül fel, hogy ez az elégedetlenség valahogyan elmúlhat. Tehát a remény egy nagyon természetes és spontán dolognak tűnik.

TRUNGPA RINPOCHE: Ez túl rossz. Akárhogyan is, ezáltal nem jutsz el sehova. Ez túl rossz.

HALLGATÓ: Igen, de ez minden helyzetben megjelenik, így nem tudom, hogyan lehetséges ezt elkerülni?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem kell elkerülnöd a reményteli állapotot, ez a helyes szemlélet. De túl rossz. Nagyon egyszerű. Az egész dolog remény nélküli. Amikor megpróbáljuk kiszámítani, ki az első és mi a második, nincs kiút. Reménytelen!

HALLGATÓ: Igen, de a történelem, a buddhizmus, a mindenféle hagyományok reményt adnak nekünk.

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, ezek a remény nélküliségen alapulnak, ez az, amiért bizonyos reményt adnak. Amikor a reményt *teljesen* feladod, akkor reményteli helyzetek vannak. Azonban ezt reménytelen logikai úton megpróbálni és megvalósítani. Teljesen reménytelen! Semmilyen irányelvet vagy térképet nem ad nekünk. A térképek folyamatosan azt mondanák: „Ott nincs remény, ott nincs remény, itt nincs remény, ott nincs remény.” Reménytelen. Ez az *egész* lényege.

HALLGATÓ: A remény azt az érzést jelenti, hogy meg tudom tenni, befolyásolni tudom – így van?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, azt az érzést, hogy ki tudok hozni valamit abból, amit próbálok megtenni.

HALLGATÓ: A remény nélküliség elérése egy egyetlen alkalommal történő dolog, amibe csak hirtelen belepattansz –

TRUNGPA RINPOCHE: Nem. Ez nem egy hirtelen felvillanás, ami által meg vagy mentve. Egyáltalán nem.

HALLGATÓ: Tehát ez valami olyan, hogy bárkinek lehet valamilyen dologban bizonyos ösztönös megérzése.

TRUNGPA RINPOCHE: Mindnyájunknak van, mindig. Még ha nem is *szent*.

HALLGATÓ: Ha nincsenek térképek és nincsenek irányvonalak és minden remény nélküli, egy tanítónak van valamilyen szerepe ezen az egész úton, azonkívül, hogy azt mondja nekünk, hogy remény nélküli?

TRUNGPA RINPOCHE: Te mondtad!

HALLGATÓ: Azt tanácsolja, hogy csak merüljünk alá a remény nélküliségbe vagy fejlesszük ki lépésről lépésre?

TRUNGPA RINPOCHE: Tőled függ. Valóban tőled függ. Mondani fogok egy dolgot. Az örült bölcsességet lehetetlen kifejleszteni a remény nélküliség, a *teljes* remény nélküliség érzése nélkül.

HALLGATÓ: Ez hivatásszerű pesszimistává válást jelent?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem, nem. Egy hivatásszerű pesszimista is reményteli, mert kifejlesztette a pesszimizmus rendszerét. Ez ugyanaz a régi reményteliség.

HALLGATÓ: Milyen érzés a remény nélküliség?

TRUNGPA RINPOCHE: Csak teljesen remény nélküli. Nincs talaj, egyáltalán nincs talaj.

HALLGATÓ: Abban a pillanatban, amikor tudatára ébred, hogy a remény nélküliséget érzi, a remény nélküliség valahogy elveszti a hitelességét?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez attól függ, hogy a remény nélküliséget úgy tekinted, mint valami szent dolgot egy vallásnak vagy szellemi tanításnak megfelelően, vagy úgy tekinted, mint teljesen remény nélkülit. Ez teljesen tőled függ.

HALLGATÓ: Úgy értem, mindig erről a remény nélküliségről

beszélünk, és mindenki kezdi érezni, hogy ez a kulcs, tehát ezt akarjuk. Remény nélkülinek érezzük magunkat és azt mondjuk, „Nos, most az utamon vagyok.” Ez megsemmisítheti ennek valóságának egy részét.

TRUNGPA RINPOCHE: Ez baj. Ez baj. Ha ezt úgy tekinted, mint az ösvényt, abban az értelemben, hogy úgy érzed, ezzel el fogsz érni valamit, ez nem fog működni. Nincs kiút. Ez saját érdek ellen dolgozó szemlélet. A remény nélküliség nem egy csel. Nem tréfál, tudod; ez az igazság. Ez a remény nélküliség igazsága, semmint a remény nélküliség dogmája.

HALLGATÓ: Rinpoche, ha ez így van a remény nélküliséggel, akkor az egész kép, ami a hinajánáról, a mahajánáról, a vadzsra-jánáról és így tovább él bennünk, csak a remény feladásához vezető nagy utazássá válásnak tűnik. Gyakran beszél egyfajta judo gyakorlatról, ami az ego energiáját használva hagyja önmagát legyőzni. Mi itt a remény energiáját használnánk valahogyan, hogy elhozza a remény nélküliséget, mindennek az energiáját, hogy legyőzze önmagát. Ez igaz, vagy a judo gyakorlat egész elképzelése is csak az utazás része?

TRUNGPA RINPOCHE: Azt mondják, hogy habár az út vége a kilenc *jána*, világos, hogy az utazást soha nem kellett megtenni. Így az ösvény, amit mutattak nekünk, bizonyos értelemben a remény nélküliség cselekedete. Az utazást egyáltalán nem kell megtenni soha. Ez a saját farkad evése és addig folytatódik, amíg meg nem etted a saját szádát. Ezt a fajta analógiát használhatjuk.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, ahhoz, hogy haladjunk, figyelmen kívül kell hagynunk a figyelmeztetést. Habár hallhatom, hogy remény nélküli, az egyetlen út, amelyen továbbmehetek, ezen a ponton a remény. Miért üljek le és meditáljak éppen most? Miért ne menjek csak ki és játsszak? Úgy tűnik, hogy ebben a helyzetben minden csak egy paradoxon, de tudja, rendben, tehát itt lesznek. Még akkor is, ha hallom, hogy remény nélküli, színlelni fogok.

TRUNGPA RINPOCHE: Ez is egy reménytelen cselekedet, ami önmagában remény nélküli. Azonnal felfalja önmagát. Más szavakkal, azt gondolod, hogy képes vagy az ösvényt becsapni azáltal, hogy egy agyafúrt utazó vagy az ösvényen, de elkezdted megérteni, hogy te magad vagy az ösvény. Nem tudod becsapni az ösvényt, mert te hozod létre az ösvényt. Így elkerülhetetlenül a remény nélküliség egy nagyon erős üzenetét fogod kapni.

HALLGATÓ: Az egyetlen módja annak, hogy ezt megkapjuk, úgy tűnik az, hogy tovább játszunk a játékot.

TRUNGPA RINPOCHE: Ez tőled függ. Fel is adhatod. Nagyon világos választásod van. Két nagyon határozott lehetőség van, amelyeket úgy vélem, hívhatunk hirtelen megvilágosodásnak vagy fokozatos megvilágosodásnak. Ez teljesen rajtad múlik, hogy vajon azonnal feladod a reményt, vagy tovább játszod a játékot és mindenféle más szórakozás rögtönzését. Tehát minél hamarabb adod fel a reményt, annál jobb.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, hogy egy remény nélküli helyzetbe csak egy darabig lehet belenyugodni. Egy bizonyos ponton többé egyszerűen nem tudsz viszonyulni hozzá és valamilyen figyelemelvonás lehetőségével fogunk élni, hogy elforduljunk tőle.

TRUNGPA RINPOCHE: Ez tőled függ.

HALLGATÓ: Csak kényszeríteni kell magunkat újra és újra, folyamatosan, hogy –

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, ez olyan módon történik, ahogyan az életed folyik.

HALLGATÓ: Ha az egész helyzet remény nélküli, milyen alapon hoz meg olyan döntéseket, mint hogy megöljön egy bivalyt, hogy táplálja a családját vagy ötszáz bivalyt, hogy a koponyájuk fent legyen a falon?

TRUNGPA RINPOCHE: Mindkét választás remény nélküli. Mindkettő a túlélés megpróbálásának módja, ami remény. Tehát

mindkettő egyformán remény nélküli. Meg kell tanulnunk a remény nélküliséggel dolgozni. Az ateista vallás a semmiben hívés remény nélküli szemlélete. És az istenhívő vallás reménytelen, ami hisz az én elkülönültségében és a cumisüvegben, amit szívok, hogy úgy mondjam. Elnézést, hogy nyers vagyok, de nagyjából így működik.

HALLGATÓ: Azt mondta, nincs Isten, nincs önvaló. Van valamilyen úgynevezett valódi önvaló? Van valami a remény nélküliségen kívül?

TRUNGPA RINPOCHE: Emlékeztetnem kell téged, hogy ez az egész dolog felkészülés az örült bölcsességre, ami nem ismer semmiféle más igazságot, mint önmagát. Ebből a nézőpontból nincs valódi önvaló, mert amikor a valódi önvalóról vagy a buddha-természetről beszélsz, akkor ez önmagában megpróbál valami pozitív magatartást beilleszteni, valamit abban az értelemben, hogy rendben vagy. Ez nem létezik ebben a remény nélküliségben.

HALLGATÓ: Ez a remény nélküliség úgy tűnik nekem, hogy az önvédelem abbahagyása elképzelésének egy újbóli kifejtése, a helyzet jobbá tételét célzó próbálkozás érzetének abbahagyása. A megvilágosodás általunk való sablonos felfogása szerint, abban a pillanatban, amikor abbahagyjuk ezt a védekezést és jobbá tételt, tud a valódi megértés elkezdődni. Ez az, amit Ön mond?

TRUNGPA RINPOCHE: Ami ezt a folyamatot illeti, egyáltalán semminek az ígérete nincs, a legcsekélyebb sem. Ez mindennek a feladása, beleértve az önvalót.

HALLGATÓ: Akkor ez a remény nélküliség belehelyez minket az ittbe és a mostba.

TRUNGPA RINPOCHE: Sokkal több ennél. Nem helyez téged sehova. Nincs talaj, amin álljál, egyáltalán nincs. Teljesen elhagyott vagy. És még az elhagyatottság sem tekinthető úgy, mint egy otthon, mert annyira elhagyott vagy, teljesen remény nélküli,

hogy többé már a magányosság sem menedék. Minden teljesen remény nélküli. Még *önmaga* is („önmaga” kiáltja és csettint ujjával). Teljesen elvették tőled, tökéletesen teljesen. Bármilyen fajta energia, ami önmaga fenntartása céljából történik, szintén remény nélküli.

HALLGATÓ: Az energia, ami fenntartotta az önvalót, egyfajta burkot alkot az önvaló körül, ha ez megszűnik, akkor ez csak beáramlik a nem megosztottságba az önvaló közé, és akkor mi van mind e körül?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez semmilyen megnyugtatót nem ad neked. Amikor a remény nélküliségről beszélünk, ez szó szerinti remény nélküliséget jelent. A remény érzete itt remény, szemben a veszteséggel. Egyáltalán nincsenek eszközök, amik által valamit is visszakapnál még egyszer. Teljesen nincsenek. Még önmagát sem.

HALLGATÓ: Elvesztette önvalóját?

TRUNGPA RINPOCHE: Elvesztette önmagát, pontosan.

HALLGATÓ: Ez a fajta talaj nélküliség többnek tűnik, mint a remény nélküliség. Úgy értem, a remény nélküliségben még ott van a *valakinek* lenni bizonyos érzése, *aki* remény nélküli.

TRUNGPA RINPOCHE: Még ez is gyanús.

HALLGATÓ: Mi történik a talajjal? A talaj elmaradozik. Nem értem.

TRUNGPA RINPOCHE: A talaj szintén remény nélküli. A talajban sincsen szilárdság.

HALLGATÓ: Hallom, amit mond. Azt mondja, nem számít, valaki milyen irányba néz –

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, el vagy árasztva a remény nélküliséggel. Mindenütt. Végképp. Teljesen. Bőségesen. A remény nélküliség klausztofóbiás helyzetében vagy.

Úgy beszélünk a remény nélkülség érzéséről, mint a talaj hiányának *tapasztalásáról*. Tapasztalásról beszélünk. Egy tapasztalásról beszélünk, ami egy kis cérnaszál az egész dologban. A remény nélkülség tapasztalásáról beszélünk. Ez egy tapasztalás, amit nem lehet elfelejteni, vagy visszautasítani. Visszautasíthatja önmagát, de a tapasztalás még ott van. Ez csak egy olyan cérnaszál, ami folytatódik. Úgy gondoltam, erről tovább beszélhetünk a tapasztalás padmaszambhavai tapasztalásával kapcsolatban. Azonban az a tény, hogy ez a tapasztalás Padmaszambhava tapasztalata, nem jelent semmit. Attól még remény nélküli.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, azt mondja, hogy ahol nincs remény, ott az értelem. És amikor azt gondolja, hogy van remény, akkor ez nem-tudás.

TRUNGPA RINPOCHE: Nem gondolom így, kedvesem. Ez teljesen remény nélküli.

HALLGATÓ: Amikor a remény nélkülségről beszél, az egész dolog teljesen lehangolónak tűnik. És úgy tűnik, nagyon könnyen eláraszthat minket ez a lehangoltság addig a pontig, ahol egészen visszatérsz a burokba vagy az örülségbe.

TRUNGPA RINPOCHE: Ez tőled függ. Teljesen tőled függ. Ez az egész lényege.

HALLGATÓ: Van valami –

TRUNGPA RINPOCHE: Látod, az egész lényege az, hogy nem gyártok a remény nélkülségről egy végérvényes mintát, mindenféle teljes és pompásan kidolgozott módon bemutatva neked, megkérve téged, hogy ezen dolgozz. A te jószágod, a te remény nélkülséged itt egyetlen minta. Ha gyártanék valamit, az csak egy trükk lenne, valószerűtlen. Ez inkább a te remény nélkülséged, a te világod, a te családi ereklyéd, a te örökséged. Ez a remény nélkülség belép a létezésedbe, a lélektanodba. Előhozás dolga, úgy, ahogy van. Azonban mégis remény nélküli.

Annnyiban reménytelen, amennyiben megpróbálhatod ezt megtenni, mégis remény nélküli. És én egyáltalán nem tudom ezt átalkítani, átdolgozni, vagy újra befejezni. Ez nem olyan, mint egy politikus jelölt, aki a televízióban szerepel, ahol bepúderezik az arcát és a szájára rúzszt tesznek, hogy szalonképessé tegyék. Ezt nem lehet megtenni. Ebben az esetben ez remény nélküli; teljesen remény nélküli. Ezt a magad módján kell megtenned.

HALLGATÓ: Lehetséges valakinek, aki a tudatában van annak, hogy minden remény nélküli, mégis örömtelnek lenni?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, úgy gondolom, hogy mindenféle reménytelen helyzetben lehetünk, azonban ezek mind a remény nélkülség kifejeződései. Feltételezem, hogy amit leírtál az megtörténhet, de kit próbálsz meg becsapni?

HALLGATÓ: Naropa esete, mikor a látomásai voltak és választási lehetősége volt, hogy átugorja a nőstény kutyát vagy foglalkozzon vele, ez az igennek és a nemnek ugyanaz az esete, amit az előadásában leírt?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy gondolom, igen.

HALLGATÓ: És végül Naropa remény nélkülsége –

TRUNGPA RINPOCHE: Naropa remény nélkülségének állapota, mielőtt valójában meglátta guruját, teljes volt. Padmaszambhava életének megértése, a remény nélkülség érzése nélkül, teljesen lehetetlen lenne.

2. A REMÉNY NÉLKÜLISÉG ÉS A TRIKÁJA

A remény nélküliség érzése a kiinduló pontja az örült bölcseséggel való kapcsolatba kerülésnek. Ha a remény nélküliség érzése képes meghaladni az irreális célokat, akkor a remény nélküliség valami határozottabbá válik. Határozottá válik, mert nem próbálunk meg valami mást gyártani, mint ami van. Így a remény nélküliség érzése az alapvető megközelítést biztosíthatja a kettősség nélküliséghez.

A remény nélküliség érzése közvetlenül a hétköznapi életünk gyakorlati szintjével kapcsolatos. Az élet gyakorlati szinten nem tartalmaz semmilyen nehezen megfogható filozófiát vagy megmagyarázhatatlan misztikus tapasztalást. Csak van. Ha képesek vagyunk meglátni ezt a vanságot, hogy úgy mondjam, akkor ez a megértés érzékelése. Hirtelen megvilágosodást tapasztalunk. A remény nélküliség érzése nélkül nincs mód a hirtelen megvilágosodás megszületésére. Csak a kivetítéseink feladása idézi elő a végső, határozott, pozitív létállapotot, ami annak megértése, hogy már itt és most megvilágosodott lények vagyunk.

Ezen állapot részleteinek a megbeszélésénél azt mondhatjuk, hogy még a buddha-természet érzékelésének tapasztalásában is szükségünk van arra a tapasztalatra, ami a létezésünk számszáríkos vagy zavarodott részével függ össze, ami valaminek a tapasztalásától függ. A tapasztalás magában foglalja a kettősség érzékelését. Van egy tapasztalásod és kapcsolatban vagy ezzel a tapasztalással; kapcsolatban vagy vele, mint valami különállóval; elkülönülés van közted és a között, amit tapasztalsz. Egy függő dologgal, a tapasztalással foglalkozol.

Habár még ott van az elkülönültség, a kettősség érzékelése,

mindazonáltal ez a felébredés, a bennünk lévő buddha felismerésének tapasztalása. Így kezdjük el kifejleszteni a tér bizonyos érzékelését a tapasztalás és a tapasztalás kivetítése között. Egy előrehaladó mozgása van a próbálkozásnak, hogy megragadjunk magunkban néhány konkrét jelleget, ami józan. És ezt az erőfeszítést megtéve, ebbe a konkrét kapcsolatba magába foglalttá válva, előidézi a tér érzékelésünket.

Ez olyan, mint amikor éppen készülünk valamit mondani. Először meg kell tapasztalnunk a kimondatlan dolgokat. Érezzük annak a terét, amit még nem mondtunk ki. Érezzük a teret és aztán mondjuk, amit mondunk, ami egy bizonyos módon kihangsúlyozza a teret, egy határozott perspektívába téve. A tér kifejezése céljából meg kell húznunk a tér határvonalát.

A nyitottság érzékelésének az a fajtája, ami akkor történik, amikor éppen készülünk mondani valamit, vagy éppen készülünk valamit megtapasztalni, az üresség egyfajta érzékelése. A termékeny üresség, a várandós üresség érzékelése. Az ürességnek ez az érzékelése a dharmakája. A születés céljából befogadó képesnek kell lennünk a születésre. E születés hiányának érzékelése a szülés előtt a dharmakája.

A dharmakája feltételhez nem kötött. Az ugrást már megtörtént. Amikor határozottan eldöntjük, hogy ugrunk, már ugrottunk. Az ugrás maga némiképp ismétlődő vagy fölösleges dolog. Ha egyszer már elhatároztuk, hogy ugrunk, ugrottunk. A tér olyan fajta érzékeléséről beszélünk, amelyben az ugrás, a születés már adott, bár még nem nyilvánult meg. Még nem nyilvánult meg, de már olyan jó, mint amikor már nyilvánult. A tudatnak ebben az állapotában, amelyben készülünk a tapasztalásra, mondjuk egy csésze tea ivására, már azelőtt ittunk egy csésze teát, mielőtt megittuk. És már azelőtt kimondtuk a szavakat, mielőtt ténylegesen kimondjuk őket a megnyilvánulás szintjén.

A várandós, embrionális, termékeny talajnak ez a fajtája, ami folyamatosan előfordul tudatállapotunkban, szintén feltételhez nem kötött (ú.m. éppen úgy várandós valamivel). Feltételhez nem kötött az egomra, vagy a kettősségen alapuló tudatomra, a

cselekedeteimre, a szeretetemre és a gyűlöletemre és így tovább, vonatkozóan. Mindezekre vonatkozóan feltételhez nem kötött. Ily módon ez a fajta feltételhez nem kötött futó képek állandóan előfordulnak tudatállapotunkban.

A dharmakája állapot Padmaszambhava kiinduló pontja vagy talaja. Az embrionális megnyilvánulás itt a *dharm*a, a lehetőségek dharmája, amik már megtörténtek, a létező dolgok, amik a nemlétezőben léteznek. Ez a termékenység, a teljes telítettség még meg nem foghatóságának érzékelése a napi tapasztalatainkban. Mielőtt az érzések felmerülnek, már előkészületek vannak irányukban. Mielőtt cselekedeteinket végrehajtjuk, már előkészületek vannak irányukban. A betöltött tér, az önmagában létező tér érzékelése a dharm. A *kája* a forma vagy a test, az a kijelentés, hogy ilyen dharm létezik. A dharm teste a dharmakája.

Azután létállapotunkban Padmaszambhava megnyilvánulásának második szintjével rendelkezünk, a szambhogakájával. Ez a határvonal a telítettség és az üresség között. Itt érzékelhető, hogy a telítettsége valóvá válik, mert ez az üresség. Más szavakkal, ez az üresség létezésének egyfajta megerősítése. Itt van az a tágasság, ahol az érzelmek elkezdnek felmerülni, ahol a harag éppen készül kitörni vagy már kitört, de még szüksége van egy előre haladó útra a végső megszületés felé. Ez (az előrehaladó mozgás) a szambhogakája. A *szam* azt jelenti „teljes”, a *bhoga* azt jelenti „öröm”. Az öröm itt betöltés vagy energia, semmint öröm az élvezet értelmében, szemben a fájdalommal. Ez betöltés, önmagáért létező cselekvés, önmagukért létező érzelmek. Bár önmagukért léteznek, gyökértelenek, ami az alapvető valóságukat illeti. Nincs alapvető valóságuk, azonban az érzelmek mégis valahonnan megjelennek és energiáik folyamatosan bújnak ki, szikráznak fel.

Aztán a nirmánakájával rendelkezünk. *Nirmána* ebben az esetben a kiáradás vagy megnyilvánulás – a teljes megnyilvánulás vagy végső hangsúly. Ez olyan, mint amikor a gyermek már megszületett és az orvos elvágja a köldökzsinórt, hogy biztosítsa a gyermek elválasztását az apjától és az anyjától. Ez már egy

független entitás. Ez megfelel az érzelmeknek a külső, káprázat világba való kitörésének. Ennél a pontnál a szenvedély tárgy vagy az agresszió tárgya vagy bármi, nagyon erőteljesen és nagyon határozottan jelenik meg.

Ez nem konkrétan az érzelmek használatára utal; például a haragra, mint befolyás használatára egy ember megölésére vagy a szenvedélyre, mint befolyásra egy személy vonzására. Mégis az érzékelhető, hogy mielőtt a tényleges szavakat kimondják vagy a tényleges test mozgások megjelennek, az érzelmek már megjelentek; az érzelmek végső értelmezése megtörtént és tőlünk függetlenné váltak. Hivatalosan elvágtuk a köldökzsinórt köztünk és az érzelmeink között. Kívül már megjelentek – már egy kísérővé váltak, már a kísérőinkké, egy független dologgá. Ez a végső megnyilvánulás.

Amikor itt a haragról vagy a szenvedélyről vagy a nem-tudásról/zavarodottságról beszélünk, bármelyikről is beszélünk, nem a jónak és a rossznak erkölcsi szempontjáról beszélünk. A rendkívül nagymértékben feltöltött érzelmekről beszélünk, melyek elevenségük energiáját tartalmazzák. Azt mondhatjuk, hogy életünk mindvégig ebből a hatalmas elevenségből áll: az unalom, a harag, a szerelem, a büszkeség, az irigység elevenségéből. Életünk mindezek elevenségéből áll, semmint erényekből vagy vétkekből, amelyek ezekből teremődnek meg.

Amiről itt beszélünk, az Padmaszambhava lényege. Padmaszambhavanak ez az elevensége a születés folyamatán keresztül életünkben folyamatosan megnyilvánul: a tér érzékelésének tapasztalása, aztán a megnyilvánulás, aztán végül ennek a megnyilvánulásnak a befejeződése. Tehát a hármas folyamat, a dharmakája, mint az embrionális tér, a szambhogakája, mint az előrehaladó minőség és a nirmánakája, amelyben végül valóban megjeleníti önmagát. Mindezek az állapotok Padmaszambhava elevenségei.

Úgy tűnik, hogy mielőtt megbeszéljük Padmaszambhava nyolc aspektusát, fontos megérteni a trikája három elvét. Hacsak nem értjük meg az energiák finomságát, melyeket Padmaszam-

bhava élete foglal magába, nincs esélyünk azt megérteni. A trikája megértése nélkül azt gondolhatjuk, hogy amikor Padmaszambhava a különböző aspektusokban megnyilvánul az olyan, mint amikor valaki különböző kalapokat visel: az üzleti kalapját, a vadász kalapját, a jogi kalapját, a tudós kalapját és így tovább. Ez nem olyan. Ez nem olyan, mint egy személy, aki váltja a ruháit; inkább az élet elevenségéhez van köze.

A Padmaszambhavaról szóló beszélgetésben nem csupán egy történelmi személyre utalunk: „egyszer volt, hol nem volt, élt egy Padmaszambhava nevű ember, aki Indiában született.” Ennek igazából valahogy nincs értelme. Ha ezt tennénk, csak egy történelem óránk lenne. Ehelyett itt arra próbálunk meg rámutatni, hogy Padmaszambhava a mi tapasztalatunk. Megpróbálunk kapcsolatot teremteni a Padmaszambhava-sággal bennünk, a mi létállapotunkban. A Padmaszambhava-ság ebből a három alkotórészből áll: a dharmakájából avagy a nyitott térből; a szambhogakájából avagy az előrehaladó energiából; és a nirmánakájából avagy a tényleges megnyilvánulásból.

Ennél a pontnál azt mondhatjuk magunknak: „Állítólag ez az örült bölcsesség; mi olyan örült ezekben a dolgokban? Energia történik, tér van; van valami ezekben, ami szokatlan, valami örült vagy bölcs?” Valójában semmi – semmi örült és semmi bölcs nincs ebben. Az egyetlen dolog, ami rendkívülivé teszi az, hogy történetesen igaz. El vagyunk árasztva Padmaszambhával önmagunkban. Kísért minket. Egész létezésünk teljesen Padmaszambhavából készült. Így amikor megpróbálunk kapcsolatba kerülni vele „ott kinn”, mint egy személlyel, aki az üveghegyen túl valami távoli szigeten él India partjaitól messze, ennek nincs értelme.

Nagyon könnyű lenne ezen a módon kapcsolatba kerülni vele, mert akkor ambíciót érezhetnénk. Úgy érezhetnénk, hogy szeretnénk elmenni oda, ahol ő van, vagy kideríthetnénk, hogy vajon csupán egy mitikus lény vagy valójában él. Szerezhetnénk egy repülőgépet, szerezhethetnénk egy hajót; kideríthetnénk, hogy hol vannak azok a helyek, ahol Padmaszambhava még állítólag

él. Megpróbálni Padmaszambhavát segítségül hívni, kívülről létrehozni őt a saját lényünkbe az olyan, mint Godotra várni. Az eredmény soha nem történik meg.

Volt egy nagy tibeti sziddha, akit a Tsangi Örültnek neveztek. Tsangban élt, ami Kelet-Tibetben van, közel egy Anye Machen nevű hegyhez, ahol a gurum, Jamgön Kongtrül meglátogatta őt. Ez körülbelül öt évvel azelőtt volt, hogy találkoztam a gurummal. Régebben sokszor mesélt nekünk a Tsangi Örülttel való találkozásáról, aki egy közönséges földműves volt, aki megvalósította az örült bölcsesség lényegét. Ezeket a nagyon értékes dolgokat a kincstárában tárolta, zsákokban és zsákokban, állítólag tele értékes dolgokkal. Azonban a zsákokról kiderült, hogy csak víz sodorta fát és sziklákat tartalmaztak. A gurum azt mondta nekünk, hogy megkérdezte a Tsangi Örültet, „Hogyan kellene hozzáfognunk, hogy egyesítsük magunkat Padmaszambhavával?” Az örült a következőket mondta:

„Valaha amikor fiatal tanítvány és nagyon odaadó buddhista voltam, tele bizalommal, azt akartam, hogy a testem váljon egyé Padmaszambhava testével. Számtalan recitációt, mantrák és könyörgések ezreit és millióit végeztem. Félhoitra kiabáltam magam a mantrák recitálásával. Még azt is éreztem, hogy az időmet vesztegetem a légzéssel e recitációk alatt. Hívtam és hívtam és hívtam Padmaszambhavát, megpróbálva a testemet egyesíteni az ő testével. Azonban akkor hirtelen megértettem: én vagyok – az én testem ő – Padmaszambhava. Folytathatom tovább a hívását, míg a hangom el nem megy, de nem lenne semmi értelme. Így elhatároztam, hogy nem hívom többé. Akkor fedeztem fel, hogy Padmaszambhava hívott engem. Megpróbáltam ezt elnyomni, de nem tudtam irányítani. Padmaszambhava akart engem és folyamatosan hívta az én nevemet.”

Azt hiszem, ez az a fajta helyzet, amiről beszélünk. Ahelyett, hogy mi keressük őt, ő néz be hozzánk. Azért, hogy ezeket a dolgokat valódivá és megszokottá tegyük életünkben, úgy tűnik, valamiféle belső meggyőződésre van szükség. Meg kell értenünk, hogy van egy bizonyos energia, ami mindig van, és hogy

ez az energia tartalmazza a teljességet. Ez az energia nem dualisztikus vagy kölcsönösen függő; ez egy önmagában létező energia bennünk. Megvan a szenvedélyünk, az agresszió; megvan a saját terünk, a saját energiánk – már meg van. Bármilyen helyzettől függetlenül létezik. Feltétel nélküli, tökéletes és független. A viszonyok bármilyen formájától mentes.

Úgy tűnik, itt ez Padmaszambhava lényege. A Padmaszambhava elv önmagunk szemlélésének bármilyen feltételezett elképzelésektől vagy elméletektől vagy cselekedetektől való mentességből áll. Ez az érzelmek és a tapasztalatok szemlélő nélküli, élő tapasztalása. Mivel már Buddhák vagyunk, már Padmaszambhavák vagyunk. Ilyen bizalom, ilyen vadzsra büszkeség elnyerése további lehetőséget nyújt számunkra. Nem nehéz elképzelni, hogy amikor teljesen tudod mi vagy és ki vagy, akkor tudod felfedezni a világ többi részét, mert többé már nem kell felfedezned önmagad.

HALLGATÓ: Rinpoche, ha a dharmakája már egy várandós állapot vagy már egy termékeny állapot, ez azt jelenti, hogy nincs semmilyen teljesen üres dharmakája állapot, ami semmire nem használható? Azt mondja, hogy a dharmakájának már mindig van valamilyen felhasználási értelme?

TRUNGPA RINPOCHE: Láthatod, a dharmakája ebben az esetben hasonlít a tapasztaláshoz. Ez teljesen különbözik a *dharmadhatutól*, a nagyobb dharmadhatutól. Amikor úgy utalunk rá, mint *dharma* és *kája*, ez bizonyos értelemben feltételekhez kötött. Feltételekhez kötött, mert már várandós.³

HALLGATÓ: Tehát ez azt jelenti, hogy a dharmadhatu elméleti, csupán egy elméleti háttérű dolog?

TRUNGPA RINPOCHE: Még azt sem mondanám, hogy elméleti. Egyáltalán alig van neve. A dharmadhaturól szóló beszélgetés öntudatosabbá tesz minket, tehát akkor a dharmadhatu öntudatosává válik; vagy inkább a helyes szavakat használva, a dharmadhatut teszi öntudatosabbá a mi nézőpontunkból.

HALLGATÓ: A dharmadhatu tapasztalatilag különbözik a dharmakájától?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen. A dharmadhatu nem tapasztalat.

HALLGATÓ: És ez az a tér, amelyben a káják –

TRUNGPA RINPOCHE: Történnék, igen. A dharmakája már tapasztalat. A dharmakáját úgy nevezik Tibetben, hogy *tangpo sangye*, ami azt jelenti, „az ősbuddha”, a buddha, aki nem gyakorlás által vált buddhává, hanem aki egy azonnali megvalósulás. Ez a dharmakája nem-kettőssége. Míg a dharmadhatu valamiféle teljes befogadóképesség, aminek egyáltalán nincsen saját entitása.

Láthatjátok, a dharmakája, hogy úgy mondjam, egyfajta hiedelem. Valakinek kell hogy legyen valamiféle hiedelme a dharmakája létezése céljából. Ezért várandós. Azonban a hiedelemnek ezt a jelentését nem pejoratív vagy negatív módon kell tekinteni. Azok az izgalmas dolgok, amik a szamszárikus világgal történnek, ennek a megnyilvánulásnak a részei. A Dharma maga, mint tanítás, ennek a része; a tanítás nem létezhetne, hacsak nem volna valaki, aki tanít. Ez egy ilyen helyzet.

HALLGATÓ: Mi köze van Padmaszambhának a dharmadhatuhoz?

TRUNGPA RINPOCHE: Semmi.

HALLGATÓ: Nos, mi a különbség a dharmakájában lévő lehetőség jelentése, egy várandós helyzet jelentése és a vágy negatív buddhista jelentése között, ami valamit örömmel vár? Más szavakkal, Ön úgy beszélt a dharmakájáról, mint a lehetőség jelentéséről, mintha már megitta volna a teáját, mielőtt még megitta. Miben különbözik egy csésze tea mohó akarásától?

TRUNGPA RINPOCHE: Egyáltalán nincs különbség. Ha valójában megnézzük a mohóságot, ez tulajdonképpen nagy térrel rendelkezik. Azonban mi úgy tekintjük a mohóságot, mint ami sért

minket. Ezért válik sértéssé. Azonban ahogyan a mohóság van, az tulajdonképpen nagyon tágas. Ez egy komolytalan kérdés. Nagyon tágas. Ez a dharmakája maga.

HALLGATÓ: Van egy olyan lendület, ami a dharmakája állapot lehetőségének vagy várandósságának érzékelésén túlmegy, addig a pontig, ahol tulajdonképpen a valamivé válás felé mozog?

TRUNGPA RINPOCHE: Már van lendület, mert van tapasztalás. A lendület akkor kezdődik, amikor úgy tekinted a tapasztalást, mint valami tapasztalhatót. Már van lendület, tehát a dharmakája ennek az energiának egy része. Ezért van mind a három kája kapcsolatban az energiával. Van a legtisztább energia, a mozgási energia és a megnyilvánulási energia. Ez a három kája mind benne foglaltatik ebben az energiában. Ezért hívják őket kájáknak.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, mintha a dharmakája várandós terén belül ott lenne a szambhogakája és a nirmánakája is.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen.

HALLGATÓ: Úgy tűnik nekem, hogy a dharmakájából a nirmánakájáig történő utazásban, ha a megnyilvánulás valami szamszáríkussal fog végződni és a dharmakája már várandós ezzel, akkor ott van egy szamszárikus tényező, ami már része a dharmakájának. Például ha megisszuk a csésze teát, mielőtt valójában megisszuk, akkor mindez függő az előző teaivás tapasztalataitól, amelyek részei e tapasztalás meghatározottságának.

TRUNGPA RINPOCHE: Láthatjátok, a lényeg amikor Padmaszambháról beszélünk az, hogy Padmaszambhava a trikája elv, ami egyidejűleg mind a szamszára, mind a nirvána egyesüléséből áll, tehát bármilyen feltételek vagy feltételhez kötöttségek érvényesek. Ebben a tekintetben, ami a tapasztalást illeti, a szamszára és a nirvána egyik a tapasztaláson belül. Amivel itt foglalkozunk az, hogy ez teljesen szabad energia. Sem feltételekhez kötött, sem feltételekhez nem kötött, hanem inkább saját létezése feltétlen a maga módján. Tehát nem kell megpróbál-

nunk önmagunk meggyőzése által érvényessé tenni azt, hogy nincsen semmi szamszáríkus, ami része ennek. E (szamszáríkus elem) nélkül semmink nem lenne, ami miatt örülnünk kellene lennünk. Ez az örült bölcsesség, tudjátok.

HALLGATÓ: Mi a nirmánakája rész?

TRUNGPA RINPOCHE: A teával, mint egy külső dologgal való kapcsolatba kerülés érzékelése, ami olyan, mint a köldökzsinór elvágása. A teával, mint teasággal a külvilágban kapcsolatba kerülés a nirmánakája. Ez azonban nem szükségszerűen fizikai megtételt jelent, főleg. Inkább azt, hogy a teával kapcsolatos tapasztalat megszilárdulásának három típusa van, a tudat létezésének hármas állapota.

HALLGATÓ: Tehát a nirmánakája afféle „ság”.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, csészeség és edénység és teaság.

HALLGATÓ: Így mi a szambhogakája?

TRUNGPA RINPOCHE: A szambhogakája a csekély elkülönülés érzékelése a teavás elvont fogalmával szemben. Egy bizonyos utazás.

HALLGATÓ: Az edénység és a csészeség tapasztalásának van olyan jelentése, hogy száműzöttekké válhatnak a születés egész folyamatából, elszakadhatnak attól tapasztalási folyamattól, amely először létrehozta őket?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez már megtörtént. Ha egyszer várandós vagy, az már az elkülönülés megállapítása és az elkülönülés további kifejeződése, amikor megszülsz; aztán a végső megállapítás, amikor elvágod a köldökzsinórt; ez az elkülönülés végső állapota.

HALLGATÓ: Ön teljes mértékben elfogadja ezt az elkülönülést?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen. Máskülönb ez nagyon zavaróvá válik a nirvánához vagy aminek nevezni szeretnéd – a józan-sághoz, a nirvánához való viszony szempontjából.

HALLGATÓ: Nem értem, hogy van ez kapcsolatban a remény nélküliséggel. Arra gondolok, nem értem, hogyan van összhangban ez az első két előadás.

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, a remény nélküliség abból a tényből ered, hogy ez a folyamat, amit felvázoltunk, nem hoz semmilyen vigaszt. Mondhatjuk azt, hogy a dharmakája létezik, a szambhogakája létezik, a nirmánakája létezik és mindegyiknek megvan a szerepe. Hát aztán?

Attól még nincs recept arra, hogyan tedd magadat boldoggá. Ebben a tekintetben nincs köze ahhoz, hogy boldogságot hoz az életünkbe, vagy jóságot, vagy vigaszt vagy bármi ehhez hasonlót. Ez még egy remény nélküli állapot.

Reálisan nézve, még ha előről hátra is ismered a dharmakáját, a szambhogakáját és a nirmánakáját, mit jelent ez neked? Csak az energia elvet és a te energiád függetlenségét és hatását fogod megérteni. De ettől eltekintve, nincs gyógymód. Ez még remény nélküli.

HALLGATÓ: Rinpoche, a dolgok látása, ahogy azok vannak, még tapasztalaton alapuló?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, azt mondhatjuk, hogy a dolgok, ahogy azok vannak, látása nem egészen eléggé örült.

HALLGATÓ: Rinpoche, úgy írta le a dharmakájától a szambhogakájáig, a nirmánakájáig történő mozgást, mint egy kifelé tartó energiamozgást. Ezt a folyamatot meg lehet fordítani? Az energia szintén áramlik a nirmánakájától a szambhogakájáig, a dharmakájáig?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez szintén folyamatosan történik. Ez önmagának afféle újra hasznosítása. Nem nagy ügy.

HALLGATÓ: Azt mondta, hogy választhatunk a fokozatos vagy a hirtelen megvalósítás között.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen.

HALLGATÓ: Mégis egész idő alatt remény nélküli.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen.

HALLGATÓ: Nos, akkor mit tehetünk?

TRUNGPA RINPOCHE: Van egy régi mondás, hogy az út a cél és a cél az út. Megteszed az utazásod, eljutsz a célállomáshoz és megérkezve ehhez a célállomáshoz egy másik kérdés vetődik fel: innen hogyan tovább? Ily módon minden cél maga válik az úttá. Különösen a tantrikus nézőpontból az úton kívül nem érsz el semmit. Az út felfedezése az eredmény. Érted mire gondolok?

HALLGATÓ: Nos, mi ebben a hirtelen?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez mindig hirtelen.

HALLGATÓ: Egész idő alatt.

TRUNGPA RINPOCHE: Egész idő alatt, igen. Amíg nem adod fel az utat – és a célt – még hirtelen megvilágosodás van mindvégig. Így az egyetlen végső hirtelen dolog az, hogy fel kell adnod a hirtelen felfedezést. Ez nagyon sokkoló. És nagyon hirtelen.

HALLGATÓ: De ez a hirtelen felvillanás, ami egész idő alatt tart, ahogyan Ön mondta, különbözik a fokozatos úttól?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, hogyne. A fokozatos út természete ebből a nézőpontból az, ha mondhatom így, hogy a fokozatos út úgy tekinti a célt, mint a célt és az utat, mint a doktrínát. És a hirtelen út úgy tekinti az utat, mint a célt, valamint a célt, mint az utat. Nincs helye doktrínának. Ez egész idő alatt csak a személyes tapasztalat kérdése. Ha egy Oxford szótárszerű meghatározást kellene adni a fokozatos és hirtelen megvilágosodás közötti különbségről, ez lehetne az.

HALLGATÓ: Rinpoche, a dharmakájától a nirmánakájáig történő megszilárdulás és az ehhez való hozzáállás folyamata pszichológiai szinten szintén vonatkozik a kivetítés folyamatára – a kivetítéseink szilárdabbá válására és az irántuk való hozzáállásunkra?

TRUNGPA RINPOCHE: Természetesen. A három kája egész létezése egyfajta kivetítés, melyben te gyártod a kivetítéseket. Tehát más szavakkal a Dharmának magának a létezése is egy kivetítés. Az örültség és a józanság mindketten kivetítések. És mivel minden ezen a módon készült, az egész dolog egy kivetítéssé és ugyanakkor szilárdsággá válik.

HALLGATÓ: Annak az embernek a történetében, aki Padmaszambhavához imádkozott olyan sok mantrával és recitációval, nem voltam biztos a lényegben. Az ilyen fajta odaadó gyakorlás teljesen idő pazarlás? Vagy van valami érték ebben?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, egy bizonyos tekintetben mindkettő ugyanaz a dolog. Azért, hogy szert tegyünk az idő értékelésére, először el kell vesztegetni az időt, ami része az idő értékelése megszerzésének.

HALLGATÓ: Tehát vesztegette az időt?

TRUNGPA RINPOCHE: De valamit megértett belőle. Végül megértette, hogy elvesztegette az időt, az idő elvesztegetésével.

HALLGATÓ: Ez minden, ami ott történt?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen.

HALLGATÓ: Ez egyáltalán nem hangzik úgy, mint az idő elvesztegetése.

TRUNGPA RINPOCHE: Ez tőled függ. Ez az, amit én mondok.

HALLGATÓ: Amikor azt mondja, hogy az utazást soha nem kell megtenni, Ön valóban ezt gondolja? Nem kell megtennünk az utazást?

TRUNGPA RINPOCHE: De akkor nem tudod meg, hogy mi az utazás.

HALLGATÓ: Miért szükséges ezt tudnunk?

TRUNGPA RINPOCHE: Hogy megértsd, hogy soha nem kell megtenned – ez egy varrás nélküli szövet.

HALLGATÓ: A dharmakája magában foglal egy bizonyos determinizmust? Van egy bizonyos fajta szükségszerűség a dharmakájától a szambhogakájáig, a nirmánakájáig történő haladó mozgásban?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy gondolom, talán az egyetlen determinizmus a dharmakája részben saját létezésének, saját várandósságának öntudatossága. És ez a kettősség első kifejeződése.

HALLGATÓ: Mi a kapcsolat a három kája és a csonttemető között, amit említett. Van kapcsolat?

TRUNGPA RINPOCHE: Minden alkalommal egy megnyilvánulást fejlesztesz ki, te teremted meg saját nyersanyagodat – mindjárt a kezdetnél. A dharmakája szintén megteremti saját létezését és környezetét. A környezet a csonttemető – hely a feloldódásra, hely a megnyilvánulásra.

HALLGATÓ: Nem látok olyan hatalmas különbséget a szambhogakája és a nirmánakája között. A dharmakája látszik rendelkezni a szülői státussal, hogy úgy mondjam és a szambhogakája látszik úgy, hogy szül – tudja, az első kifejeződést. És nem értem, hogy az utolsó lépcsőfok a szambhogakájától a nirmánakájáig hol lép be. Úgy tűnik, hogy mindkettő valamiféle befejeződést jelent.

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, a szambhogakája tudomásul veszi az energiát, mondhatni és a nirmánakája megvalósítja, hasonlóan a köldökzsinór elvágásához. Ettől eltekintve nincs különbség.

HALLGATÓ: De a szambhogakája, azt mondta, a szüléshez hasonló. Ez is szép befejezésnek tűnik.

TRUNGPA RINPOCHE: A szambhogakája tudomásul veszi az energiát a valóság befogadóképességének értelmében. Tudomásul veszi, hogy a kivetítéseid különállóak, határozottan különál-

lóak; és aztán amit az elkülönüléssel, a kivetítéseiddal teszel, azzal a nirmánakája foglalkozik. A nirmánakája leírható úgy, mint a családi kérdése annak, hogyan kezeled a konyhai-mosogató problémádat, míg a szambhogakája olyan, hogy először megházasodsz, hogy megteremtsd a konyhai-mosogató problémát. És a dharmakája olyan, mint az udvarlás; tartalmazza ezeket a lehetőségeket, már mindenféle lehetőséggel van tele.

HALLGATÓ: Úgy gondoltam, ezelőtt azt mondta, hogy a trikájának ez a folyamata az önvaló összefüggésében nézve, szamszáríkus lesz, míg a dharmadhatu összefüggésében nirvánikus?

TRUNGPA RINPOCHE: Soha nem beszéltünk ennek nirvána aspektusáról, mert először is túl idealisztikussá válik. Másodszor pontatlanná válik, mert soha nem láttuk. Tehát ebben a tekintetben a megvilágosodás szamszáríkus nézőpontjáról beszélünk.

HALLGATÓ: Miért nem látjuk?

TRUNGPA RINPOCHE: Még válaszokat és következtetéseket akarunk, ami az elkülönülés egy tapasztalása, ami szamszáríkus. Logikát akartok és a logika a szamszáríkus tudattól függ.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, hogy ez a három kája folyamat ugyanannak a folyamatnak a különböző perspektívája, mint a tizenkét nidána, a világ hat birodalma és a különböző bardo állapotok. Így van?

TRUNGPA RINPOCHE: Ugyanaz a dolog.

3. FÉLELEM NÉLKÜLISÉG

A három kája-elvet az előkészület szempontjából már megbeszélve, most szemlélhetjük úgy Padmaszambhavát, mint az örült bölcsesség képviselőjét, egy vidjadhara megnyilvánulásának bármilyen más típusával szemben. Azt mondhatjuk, hogy Padmaszambhava esetében az örült bölcsesség egyedülálló tulajdonsága a hirtelen megvilágosodás. Padmaszambhava nyolc aspektusa nem egy lineáris folyamat, hanem egy időben vannak jelen. Valójában a hagyományos kifejezés inkább Padmaszambhava „nyolc neve”, mint „nyolc aspektusa”.

Mi a név elv? Miért nevezik ezt inkább *névnek*, mint *aspektusnak*? Amikor az aspektusokra utalunk, általában az alapvető létezésben lévő különbségekre utalunk. Beszélhetünk egy férfi apa aspektusáról, tanító aspektusáról, üzletember aspektusáról. Ebben az általános szóhasználatban benne van a változás fogalma, ami együtt jár a különböző szerepekkel. A különböző aspektusok e szokásos fogalma – ami arra utalhatna, hogy Padmaszambhava átváltoztatta önmagát, létezése különböző részeibe bocsátkozott bele vagy különböző kifejezésekben nyilvánult meg – nem vonatkozik Padmaszambhavára. Az, hogy különböző nevekkkel rendelkezik, inkább tanítványainak vagy más lényeknek iránta tanúsított magatartásával kapcsolatos. A különböző nevekknek inkább azokhoz a különböző módokhoz van köztük, ahogyan más emberek látják Padmaszambhavát, mint az ő változásaihoz. Tehát a *névnek* itt a *elnevezés* az értelme. A tibeti kifejezés a „*guru tsen gye*”, „a guru nyolc neve”. *Tsen* a megtisztelő tibeti szó a „név”-re. Néhány ember apaként láthatja Padmaszambhavát, mások testvérként, míg mások úgy láthatják őt, mint egy ellenséget. A nézetek, melyek az emberek látás-

módjai által tevődnek rá, az alapjai Padmaszambhava nyolc nevének. Mindazonáltal az örült bölcsesség az egyetlen megnyilvánulása.

A szent szövegekben található egy leírás az örülten-bölcs emberről: „Legyőzi azt, akit le kell győznie és elpusztítja azt, akit el kell pusztítania.” Itt az az elgondolás, hogy bármit is követel a neurózisod, amikor egy örülten-bölcs személlyel kerülsz kapcsolatba, az visszaüt rád. Az örült bölcsesség egy tükörképpel ajándékoz meg. Padmaszambhava örült bölcsessége ezért egyetemes. Az örült bölcsesség nem ismer korlátot és logikát a formát tekintve, amit felvesz. A tükör nem fog kompromisszumot kötni veled, ha csúnya vagy. És nincs értelme a tükröt hibáztatni vagy összetörni. Minél jobban összetöröd a tükröt, arcodról annál több visszatükröződés érkezik a tükör további darabjairól. Tehát Padmaszambhava bölcsességének természete az, hogy nem ismer korlátot és kompromisszumot.

Padmaszambhava első aspektusát Pema Gyalpo-nak hívják vagy szanszkrit nyelven Padma Radzsa-nak. Padma Radzsa a Himalája-régióban született India és Afganisztán között, egy Uddiyana nevű helyen, amit azóta Swat-nak neveznek. Ez egy nagyon gyönyörű hely volt, hóborította hegyekkel körülvéve. Az egész terület egy mesterséges parkhoz hasonlított. Tavak és lótusz-tavacsok voltak ott; a levegő friss volt és az éghajlat ideális. Az egyik tavat Dhanakosha vagy Sindhu tónak is hívták. Lótusz levelekkel és szirmokkal volt borítva. Egy különleges lótusz szokatlanul nagy volt és nem követte az évszakok változásának szokásos módját. A Majom Évének a kezdetén jelent meg és folyamatosan növekedett az évszakokon keresztül. Jött a tél, jött a tavasz, jött az ősz és jött a nyár és a lótusz soha nem nyílt ki. Végül, a Majom Évének tizedik hónapjának tizedik napján a lótusz kinyílt. Egy gyönyörű gyermek volt benne, aki a lótusz kelyhén ült. Egy nyolc éves gyermeknek látszott. Méltóságteljes és kíváncsi volt. A méhek és a madarak e gyönyörű gyermek köré gyűltek, magasztalva őt. Zene hangja hallatszott

anélkül, hogy valaki játszott volna. Az egész helyet átjárta az üdvösség, az egészségesség és a titokzatosság érzete.

A gyermek egy jól gondozott hercegnek látszott. Ez lehetséges lett volna? Nem félt és úgy tűnt, hogy élvezte az őt körülvevő környezetet és folytonosan elbűvölte a külső világ.

Ez volt Padmaszambhava születése.

A lényeg itt Padmaszambhava kisgyermeki minősége. Egy idős kisgyermek volt – ez egy ellentmondás, természetesen – egy gyönyörű felnőtt kisgyermek, egy kisgyermek, aki bölcs és hatalmas volt, egy kisgyermek, aki nem szopott tejet vagy evett bármilyen más ételmelet, hanem aki a ritka levegőn élt. E fiatal-ság az, ami miatt Padma Radzsa-ként, „A Lótusz Hercege”-ként ismerik.

A fiatalságnak ez az alkotórésze bennünk is meg van. Ez a gyönyörű kisgyermeki minőség bennünk van. A tapasztalás, ami az élethelyzeteinkben történik olyan, mint az iszap, ami körülveszi a lótusz gyökereit a tó fenekén. Mindenféle vágy, szenvedély, agresszió, neurózis van. Mégis ezekből mindig a frissesség bizonyos minősége bukkan fel: felbukkan a bennünk lévő gyermeki minőség, ami teljesen fiatal, ifjú, kíváncsi.

Ennek a bennünk lévő kisgyermeki aspektusnak a kíváncsi-sága nem neurotikusan kíváncsi, hanem alapvetően kíváncsi. Mivel fel akarjuk fedezni a fájdalom mélységét, mivel fel akarjuk fedezni az öröm melegségét, így cselekedni természetesen tűnik. Ez a bennünk lévő Padmaszambhava minőség. Hívhatjuk ezt buddha-természetnek vagy alapvető megvilágosodásnak. Szeretnénk egy játékot felkapni, a kezünkben tartani, megvizsgálni, eldobni, behorpasztani, szétesni látni, szétcsavarni, összerakni. Mindig ezt tesszük, pontosan úgy, ahogyan egy kisgyermek teszi. Ez a kisgyermeki minőség a megvilágosodás minősége.

Amikor az emberek a megvilágosodásról beszélnek, általában valaki időset és bölcsét képzelnek el. Egy megvilágosodott személy, úgy gondolják, olyan valaki, aki a tapasztalat által idősödött és ezáltal vált bölccsé; valójában tanult. Információk százezerét gyűjtötte össze. Ez teszi őt időssé és bölccsé, meg-

bízhatóvá és jóvá – megvilágosodottá. Azonban az örült bölcsesség nézőpontjából a megvilágosodás ettől teljesen eltérő. Ennek különösképpen semmi köze sincs az öregséghez és a bölcsességhez. Sokkal valószínűbb fiatalnak és bölcsnek lenni, mert ez nagy mértékben nyitott azoknak a tapasztalatoknak a felfedezésére, amelyek az életünkben történnek – a felfedezésükre pszichológiailag, a kapcsolat szintjén, az otthon szintjén, gyakorlati szinten, filozófiai szinten és így tovább.

A megvilágosodásban ott van még a félelem nélküiség minősége is, ami nem úgy tekinti a világot, mint ellenséget, nem érzi azt, hogy a világ meg fog minket támadni, ha nem vigyázunk magunkra. Ehelyett hatalmas örömet leli a borotva élének a felfedezésében úgy, mint egy gyermek, aki véletlenül felkap egy borotvapengét, amin méz van. Elkezd megnyalni; találkozik az édes ízzel és ugyanakkor vér csöpög a nyelvéből. Az egyszerre történő fájdalmat és élvezetet érdemes felfedezni az örült bölcsesség józanságának szempontjából. Ez (a természetes kíváncsiság) Padmaszambhava fiatal-hercegi minősége. Ez a nem-törődés, de ugyanakkor a nagyon-törődés rövid kivonata – égni a tanulás vágyától és égni a felfedezés vágyától.

Valószínűleg a *tanulás* szó itt nem helyes. Ez nem tanulás az információ gyűjtés értelmében, inkább a magunkba szívása annak, ami körülöttünk történik, ezzel való folytonos kapcsolat. A tanulásnak ebben a fajtájában egyáltalán nem azért tanuljuk meg a dolgokat, hogy fel tudjuk használni őket önmagunk megvédésére egy bizonyos kérdésben. Azért tanuljuk meg a dolgokat, mert kellemes őket megtanulni, fantasztikus őket megtanulni. Ez olyan, mint amikor a gyermekek játékokkal játszanak. Úgy fedezik fel a játékokat, hogy azok valahonnan előtűnnek: nem oktató játékok, hanem csak dolgok, amik körülöttük vannak.

Padmaszambhava egy lótusból született, szülők nélkül, mert őt nem kellett tanítani. Nem volt szüksége szülőkre, hogy őt felelősségteljes, értelmes felnőtté neveljék. Azt mondják, hogy úgy született egy lótusból, mintha már nyolc éves lett volna. De mi azt mondhatjuk, hogy úgy született egy lótusból, mintha

már nyolcvan éves lett volna. Nincs korhatár. Akármilyen korú is, mégis fiatal csecsemő lesz, vagy mondjuk azt, egy idős csecsemő. Mindkettő ugyanazt a dolgot jelenti.

Itt az egyik legfontosabb kérdés a mi létállapotunk felfedezésének az értelme, ami független a műveltségtől és az információgyűjtéstől. Csupán azért fedezünk fel, mert örömet lelünk benne, mint amikor a gyermekek játékokkal játszanak. Ez a gyermeki minőség mindig bennünk van, folytonosan. Ez Padmaszambhava minősége.

Még egyszer, ez a minőség a félelem nélküiséget is tartalmazza. A félelem nélküiséggel az a problémánk, hogy a dolgok megközelítésének általunk való számszáríkus módja megakadályoz minket a spontán felfedezésben. Habár rettenetesen áhítunk erre, úgy érezzük, hogy megsérülhetünk, ha túl sokat fedezünk fel. Ez a félelem. Padmaszambhava kisgyermeki minősége félelem nélküli, mert nem foglalkozik a sérüléssel. Ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy mazochista vagy szadista. Ez csak annyi, hogy a dolgokkal kapcsolatban a megbecsülést érzi, a teljes nyitottságot érzi – egyszerűen és közvetlenül. Nem azért kerül kapcsolatba a dolgokkal, mert azok tanító jellegűek, hanem csak azért mert ott vannak. A kapcsolat csak megtörténik, kibontakozik.

A lótusból született fiatal herceget Indrabhuti, Uddiyana királya fedezte fel. Indrabhuti király hosszú ideje imádkozott azért, hogy fia szülessen, de ez nem adatott meg. Egy napon egyik udvari szolgája a Dhanakosha tóhoz ment, hogy virágokat szedjen a királyi udvartartás számára és felfedezte a titokzatos lótuszt. Az kinyílt és egy fiatal és mulatságos, kíváncsi és gyönyörű gyermek ült benne. A szolga ezt jelentette a királynak, aki elhatározta, hogy a gyermeket az udvarba hozatja és örökbe fogadja őt, mint fiát, mint a leendő királyt.

Padmaszambhava felfedezte a kellemes helyzeteket a királyi palotában. Egy idő után a mindenféle enniváló, gazdagság és kényelem elkezdte untatni őt. Indrabhuti elhatározta, hogy nyélbe üti Padmaszambhava házasságát a szomszédos király lányával,

hogy Padmaszambhavának legyen játszótársa. A házasságkötés megtörtént és Padmaszambhava folytatta a dolgok felfedezését. Felfedezte a szexualitást, a bajtársiasságot, az ennivalót, a gazdagságot és így tovább.

Szeretnék egy dolgot itt teljesen tisztázni, azt, hogy ez az egész helyzet nem csak Padmaszambhava felnövekedésének vagy az életről való információ nyerésének a kérdése volt. Padmaszambhava herceggé válása nem – még a lótuszban születésének valószínű ténye sem – az ő utazása volt, hogy úgy mondjam, hanem Indrabhutié. Padmaszambhava Indrabhuti változatának ennivalót, ruhákat és hölgyek társaságát kellett adni. Padmaszambhava aztán áttörte ezt a vendégszeretetet a palota tetején táncolva, kezében egy háromágú szigonyt és egy vadzsrát tartva. Odafele ugrándozott és mintha véletlen lenne, a két királyi jelképét elengedte és azok leestek a tetőről. A háromágú szigony átszúrta az egyik miniszter feleségének a szívét, aki lent sétált, és a vadzsra az ő fiának a koponyájára esett. Anya és fia mindketten azonnal meghaltak.

Mit gondoltok, mi történt ezután? Padmaszambhavát elűzték a királyságból. Cselekedete ellentétben állt a törvénnyel. Nem engedték, hogy gyilkosok legyenek a királyságban. A királyságban mindent helyesen tettek, a törvénynek megfelelően, így még ennek a lótuszban született titokzatos gyermeknek is mennie kellett – ez volt az, amit Padmaszambhava kért. Készült meghaladni ezt a helyzetet és folytatni a mindenféle felfedezéseit.

Természetesen nekünk, mint tanítványoknak nem kell Padmaszambhava módszerét szükségszerűen pontosan követnünk. Nem kell szükségszerűen keresztül mennünk mindazokon a folyamaton, amiken ő ment keresztül. Valójában ez lehetetlen lenne; a körülményeink ezt nem engednék meg. Mindazonáltal az ő példája a szenvedély és az agresszió felfedezésére nagyon, nagyon érdekes – érdemes viszonyulni hozzá, érdemes felfedezni. Azonban a felfedezésre való képesség a félelem nélküliségtől függ. Félelem nélküliségünk mértékének, hogy úgy mondjam, józanságunk kilométerórájának (ú.m. annak a mutatója,

hogy milyen messzire mehetünk), kell lennie. A tudat felébredett állapota keresztül ragyog (olyan mértékben, amilyen az, ahogy haladunk előre). Ahogy a szentiratok mondják, egy közönséges embernek nem kell úgy cselekednie, mint egy jóginak, egy jóginak nem kell úgy cselekednie, mint egy bodhiszattvának, egy bodhiszattvának nem kell úgy cselekednie, mint egy sziddhának, és egy sziddhának nem kell úgy cselekednie, mint egy buddhának. Ha túlmegyünk korlátunkon, ha elhatározzuk, hogy vaddá válunk és szeszélyesek leszünk, megsérülhetünk. Visszajelzést kapunk: egy nagyon erős üzenet tér vissza hozzánk. Ha túlmegyünk saját korlátunkon, az rombolóvá válik.

Tehát az örült bölcsesség fogalma nem csupán vaddá és szeszélyessé válás. Inkább a félelmeitekkel van kapcsolatban. Hogy mennyit fedeztek fel, az attól függ, hogy mennyi alapvető félelemmel vagytok kapcsolatban – nem mondanám, hogy legyőzve. Ha ezt annak megfelelően teszitek, amennyi alapvető félelemmel kapcsolatban vagytok, akkor nem fogtok saját korlátjaitokon túl menni.

Tehát bármily különös, az mondható, hogy az örült bölcsesség nagyon félénk vagy gyáva. A gyávaság szüli az örült bölcsességet. A megfontoltság a bátorság jobbik része.

Az örült bölcsesség nem hasonlít az út semmilyen más fogalmához, amiről máshol beszéltünk. Például a bodhiszattva ösvényen az első bhumitól a másodikig és így tovább a tizedikig korosodsz vagy növekedsz és végül aztán a tizenegyedik a megvilágosodott állapot. A tanítás, ami a bodhiszattva ösvényt illeti, a korosodáson, a növekedésen, több és több tapasztalat szerzésén alapul. Egyik paramitát gyűjtöd a másik után. Információt, megértést szerzel és magasabbra és magasabbra építve magadat egy nagy tudóssá válsz, valamint egy nagy buddhává egy bizonyos értelemben. Azonban ami Padmaszambhava példáját illeti, a megvilágosodásnak és a megvalósulásnak a fogalma olyan, ami nem az anyag, a tapasztalatok gyűjtésén keresztül történik meg. Padmaszambhava módszere csupán az élethelyzetek megtapasztalása úgy, mint egy spontán módon létező kisgyermek,

aki hajlandó örökre kisgyermek lenni. A maha ati hagyományban egy kifejezés fejlődött ki erre az elvre, a *shönü pum ku*, „az ifjú herceg egy vázában”.

A váza egy embrionális állapotot jelöl – embrionális, de ugyanakkor ifjú. A váza összetörése megfordítja a trikája elvet. Elérted a dharmakáját; amikor a váza összetörik, visszajössz a szambhogakájához és a nirmánakájához; visszatérsz a földre. Egy hasonló folyamatot szimbolizálnak a zen tehénpásztor képek. Azután a pont után, ahol többé nincs tehén és többé már tehénpásztor, visszatérsz a földre.

Tehát a fókuszpont itt a létezés megvilágosodott állapotának fiatalságán van. Ez a fiatalság a tapasztalat közvetlensége, ennek felfedező tulajdonsága.

„De a felfedezés nem idősíthet minket, nem tehet minket öreggé?” kérdezhajjuk. Olyan sok energiát kell a felfedezésbe fektetnünk. Nem válunk olyaná, mint egy utazó, aki öreggév válik az utazás során? Az örült bölcsesség szempontjából nem így áll a dolog. A felfedezés nem megeröltetés. Lehet, hogy újra és újra ugyanazt a dolgot kell tenned, de minden alkalommal ennek új oldalát fedezed fel, ami fiatalabbá tesz téged.

A felfedezés azzal az energiával van kapcsolatban, amely folytonosan táplál téged. Életedet egy nagyon teljes, egészséges állapotba hozza. Tehát minden alkalommal, amikor felderítesz, új egészséget nyersz. Folytonosan a létezés értelmének újszerűségéhez térsz vissza a világ, a saját életed tapasztalásában. Tehát az egész dolog egy állandó megfiatalodássá válik.

Most, hogy Padma Radzsát, a gyönyörű gyermeket kirúgták a királyságból és valahol Indrabhuti városának külső részein kóborol; megtapasztalva a csonttemetőket és a kietlen területet a mérges kígyóival, tigriseivel és így tovább, tartsunk szünetet történetünkben.

HALLGATÓ: A „herceg a vázában” már rendelkezik a dharmakája minőséggel. Amikor a váza összetörik, ez kezd el a mozgását visszafelé a nirmánakája irányába?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen. Ez fordítja meg a trikáját.

HALLGATÓ: Padmaszambhava már dharmakája-szerűen született?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen. Aztán lejön a földre. A gravitációs vonzás az együttérzés. Ha egyszer dharmakája vagy, nem tudsz csak ott maradni. Visszatérsz a földre a szambhogakája és a nirmánakája eszközei által.

HALLGATÓ: A méz borotvapengéről való lenyalásának metaforájával, amit használt, a *Naropa élete és tanításai* című könyvben találkoztam.⁴ Ott ez úgy jelent meg, mint egy hasonlat a Négy Nemes Igazsággal kapcsolatban, úgy írva le a szenvedést, mint amit el kellene kerülni, vagy hogy egy megvilágosodott személy elkerülné, tudva, hogy az ott van. Ahogyan ön ezt itt használta, azt jelenti, hogy Padmaszambhava nézőpontjából a Négy Nemes Igazság többé nem igaz?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez az Igazságok megközelítésének egy eltérő módja – vagy nem egészen eltérő, de hitelt érdemlő, azt mondhatjuk. Itt a szenvedés nem úgy tekintendő, mint valami, amit el kell kerülnöd vagy el kell hagynod; inkább úgy kell tekinteni, mint igazságot. Érted, hogy mire gondolok?

HALLGATÓ: Attól függ, honnan nézi.

TRUNGPA RINPOCHE: Attól függ, honnan nézzük, igen, amíg minden dolog bonyolultságát úgy kutatjuk, ahogyan egy kisgyermek tenné.

HALLGATÓ: Ennek a felderítésnek szenvedéstelinek kell lennie?

TRUNGPA RINPOCHE: A szenvedés ennél a pontnál tetszés szerinti. A tapasztalatokat nem tekintik különösképpen szenvedéstelinek vagy örömtelinek. Csak vannak.

HALLGATÓ: Azt mondta, hogy a gyermek félelem nélküli volt.

És utána azt mondta, hogy a gyávaság az út. Ez a kettő nem mond ellent?

TRUNGPA RINPOCHE: Ebben a tekintetben mind a kettő ugyanazt a dolgot jelenti. Félelem nélküli vagy, mert nem mész túl bizonyos korlátokon; félelem nélküli vagy „ahogy az van”, és ezért ugyanakkor gyáva vagy. Ezt nagyon nehéz lehet felfogni. Nem tudom, érthetően fejezem-e ki magam.

HALLGATÓ: Nekem ugyanaz a kérdésem. Amikor azt mondja nekünk, hogy „Ez tőled függ”, úgy tűnik, hogy van választásunk abban, hogy mik a korlátjaink, majdnem olyan, mintha mi magunk teremtettük volna őket.

TRUNGPA RINPOCHE: Nem értem, miért ne, hiszen a te korlátjaid a *te* korlátjaid.

HALLGATÓ: Nem olyan, mintha az *én* korlátjaim lennének. Valamik, amiket felfedezek, ahogyan haladok.

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, neked kell felfedezned őket, tehát te gyártod őket, ahogyan haladsz.

HALLGATÓ: Ezzel azt akarja mondani, hogyha akarnám, más korlátokat tudnék felfedezni helyettük?

TRUNGPA RINPOCHE: Pontosan. Ez a lényeg.

HALLGATÓ: Mi a lényeg abban, ha túlme gyünk rajtuk? Úgy tűnik, azt mondta, hogy az örült bölcsesség ellenzi, hogy túlmenjünk rajtuk.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen.

HALLGATÓ: Túlmenni rajtuk olyan lenne, mintha a teljes félelem vagy valami más valamilyen birodalmába lépnénk be?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, egy nagyon egyszerű – óvodás szintű. A korlátjaid meghaladása dolgok kitalálása, semmint valóban a korlátjaid meghaladása. Egy álmvilág gyártása.

HALLGATÓ: Ön tesz különbséget a kitalált korlátok és a valóságosabbak között?

TRUNGPA RINPOCHE: Minden bizonnyal.

HALLGATÓ: És nem kellene megpróbálnia túlmenni a valóságosabbakon?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem tudsz túlmenni rajtuk. Azok valódiak. Nem tudsz. Nem tudsz kapcsolatba kerülni velük. Erődön felül teljesítenél.

HALLGATÓ: Akkor nincs meg a veszélye annak, hogy a természetes korlátokon túlme gyünk?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, az ember nagyon gyakran hajlamos arra, hogy ezt megpróbálja felfedezni.

HALLGATÓ: Akkor mi a különbség ennek a felfedezése és a túlmenetele között?

TRUNGPA RINPOCHE: A különbség az, hogyha túlmész a saját korlátjaidon, megsérülsz. Valamilyen üzenetet kapsz.

HALLGATÓ: Így hogyan érvényes a félelem nélküliség ebben a helyzetben?

TRUNGPA RINPOCHE: A lényeg az, hogy még a saját képességeinkben sem bízunk. Általában nem tesszük. Ez az, ahol a félelem nélküliség fontos szerepet játszhat – erőd teljes birodalmának felfedezésében. De utána azon túlmenni, az a könnyelműség; ha ezt teszed, alany vagy a romboláshoz. Tehát a félelem nélküliség nem a birodalmadon kívüli valamilyen mértéktelenség megtételének a kérdése, hanem az összes erőd teljes terjedelmének a felfedezéséé.

HALLGATÓ: Egy félelem nélküli személyt mi tarthatna vissza a saját erején felüli felfedezéstől?

TRUNGPA RINPOCHE: Néhány üzenet fog visszatérni ehhez a személyhez.

HALLGATÓ: Ez valóban megakadályozna egy személyt, aki félelem nélküli, hogy túlmenjen, hogy mindent felfedezzen?

TRUNGPA RINPOCHE: A félelem nélküliség még feltételekhez kötött állapot; egy ilyen személy nem lenne *mindenben* félelem nélküli.

HALLGATÓ: A gyávaság használata az intelligencia?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen.

HALLGATÓ: Ez a bölcsesség az örült bölcsesség része?

TRUNGPA RINPOCHE: Némiképp. Ha az örült bölcsességet úgy tekinted, mint csupán teljes mértéktelenséget, ez nem különösen jó vagy egészséges. Elszánod magad a pusztulásra. Ez az emberek szokásos elképzelése, tudod: ha próbálkozol a kiborulással, csak szűrjál többet, szűrjál többet.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, hogy ilyen határok egy struktúrát feltételeznek, amely független magától a személytől – a határoknak egy struktúráját ott kint, amelyen túl az embernek valóban nem kellene merészkednie.

TRUNGPA RINPOCHE: Nem egészen. Ez a személynek a struktúrával való kapcsolatától függ.

HALLGATÓ: Az üzenet, amit mindebből kivettem az, hogy az embernek meg kell próbálnia tudatában lenni a korlátjainak, hogy ne lépje át azokat és ne sérüljön meg.

TRUNGPA RINPOCHE: Nem egészen. Ez óvatosság kérdése.

HALLGATÓ: Honnan tudja, hogy mikor óvatos? Ez tűnik a lényegnek. Honnan tudja, mikor kell visszavonulnia vagy mikor kell előre mennie?

TRUNGPA RINPOCHE: Ahhoz kell viszonyulnod, ami az egész folyamatban történik. Amikor elkezdesz észrevenni egy megtévesztő viselkedést, mint „Talán megpróbálhatnék valami jobbat,

mint ez”, akkor már elkezdted kifejleszteni a félelmet, mert valószínűleg nem merészkedtél arra a területre azelőtt. Egy figyelmeztetés érkezik az önámítás érzetéből.

HALLGATÓ: Hogyan szerezhet tudomást erről a megtévesztésről?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez nagyon nyilvánvaló. Csak mi ismerjük önmagunkat. Mi vagyunk a legközelebbi személyek önmagunkhoz, akik vagyunk. Tudjuk, mikor tévesztjük meg magunkat és mikor nem. Ehhez nem kell bizonyíték. Ez valami, ami magától értetődik közted és önmagad között.

HALLGATÓ: Egy tanító valószínűleg nagyon hasznos, hogy bátorítson bizonyos területeken.

TRUNGPA RINPOCHE: Már megvannak a területeid. Már megvan a lehetőséged, hogy újra felfedezd erődöt és képességeidet. A tanítók nem követhetnek téged, nem élhetnek veled, nem lehetnek hálótársaid egész idő alatt. A tanítód nem lehet mindig ott, hogy irányítson, de önámításod mindvégig irányít téged.

HALLGATÓ: A karma a dharmakájában kezd el kialakulni?

TRUNGPA RINPOCHE: Ebben a kérdésben különböző iskolák különböző filozófiai nézeteivel ütközünk össze. Néhányan azt mondják, hogy ennél a pontnál nem fejlődik ki karma és néhányan azt mondják, hogy a dharmakájában van karma, mert a dharmakája is egy elkülönült entitás és kötelezettsége van a nirvána felé. Longchen Rabjam, a nagy maha ati tanító azt mondaná, hogy a karma már kifejlődött; így a mi iskolánk azt mondaná, hogy a karma már a dharmakája szinten fejlődött ki. A dharmakája a józanság üzenetét hozza neked, az örültség miatt, amivel már rendelkezel. Tehát ez egy szoros kapcsolatban álló cselekedet; a szoros kapcsolatban álló cselekedet már megtörtént. Más szavakkal, a második nidána fazekaskorongja már kifejlődött.

HALLGATÓ: Miért választ Padmaszambhava ilyen drámai esz-

közöket, hogy kifejezze elégedetlenségét egy palotában való éléssel? Miért kell eldobnia egy háromágú szigonyt és elejtenie a vadzsráját, keresztül szúrva egy szívet és betörve egy koponyát? Miért nem sétál csak ki?

TRUNGPA RINPOCHE: A kísétálás úgy hangzik, mint egy tetten érés. Számára csak eltűnni és megtaláltatni, mint eltűntet, úgy hangzik, mint egy nagyon tiszta személy cselekedete, aki fél érintkezésbe lépni bármivel és csak elmenekül. Padmaszambhava sokkal keményebb kezű, mint egy ilyen.

HALLGATÓ: A félelem valami más, mint csupán kivetítések?

TRUNGPA RINPOCHE: A félelem az üzenet éppen úgy, mint a radar. Általában ez egy összefüggő helyzet. Nem feltétel nélküli. A kettősségtől nem független. Úgy gondolom, az örült bölcsesség megközelítés a félelmet nem úgy tekinti, mint egy kizárólagos gátlást, hanem felismeri azt, hogy intelligens. Megvan a saját üzenete. A félelmet érdemes tiszteletben tartani. Ha elhessegetjük a félelmet, mint akadályt és nem vesszük tudomásul, akkor balesetekkel végezhetjük. Más szavakkal, a félelem egy nagyon bölcs üzenet.

HALLGATÓ: A tapasztalatom a félelelről az, hogy a zavartottságnak valóban nagyfokú megnyilvánulásának tűnik. Az egyik mindennapi tapasztalat az, hogy ez egy hazugság és egy csapda, egy hatalmas energia csapda. Én csak megpróbálok tartózkodni attól, hogy elkapjon a lendülete.

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, látod a lényeg az, hogy nem tudod becsapni a félelmet, vagy megijeszteni a félelmet. Tisztelned kell a félelmet. Megpróbálhatod azt mondani magadnak, hogy ez nem valódi, hogy ez csak tévedés. Azonban ez a fajta megközelítés nagyon vitatható. Jobb kifejleszteni bizonyos fajta tiszteletet, megértve azt, hogy a neurózis is egy üzenet, semmint hulladék, amit csak el kell dobnod. Ez a teljes kiindulópont – a szamszára és nirvána egységének fogalma. A szamszárát nem

úgy tekinti, mint kizárólag kellemetlenséget, hanem ennek megvan a saját hatásos üzenete, ami méltó a tiszteletre.

HALLGATÓ: Távol vagyok attól, hogy eldobjam, de ugyanakkor nem akarom központosítani úgy, mint egy végeredményt, egy misztériumot gyártani belőle. Tehát ez egy nagyon finom egyensúly a nem eldobás és az elengedés megpróbálása között.

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, van már tapasztalatod, és nem kell megkérdézned a tapasztalót, hogy hogyan kell ezt diplomatikusan kezelni.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, nincs sok választás. A félelemnek olyan hatalmas ereje van.

TRUNGPA RINPOCHE: Hát ez nagyszerű. Akkor nincs lehetőség ezen gondolkodni vagy stratégiázni. Csak ugorj.

HALLGATÓ: Van a félelemnek egy fajtája, ami fenyegetés az egonak, amikor ez az egyik illúziód, ami fenyegetve érzi magát. Van különbség az ilyen fajta félelem és azon félelem között, amikor túlmész a valódi korlátjaidon?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy tűnik, van egy, igen. Van a nem vagy képes kezelni, amid van félelme, és van még a valami többre van szükséged annál, amid van érzése. Azt a tétovázást, hogy azzal foglalkozz, amid van, az ugrással le lehet győzni, de további szórakozás rögtönzésének szükségessége tévedés.

HALLGATÓ: A korlátjaidon túlmenés tévedése.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen.

HALLGATÓ: Ugorhatunk a korlátjaink miatti aggodás nélkül?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, ha tudsz, ugorj. Máskülönben úgysem tudsz ugrani. Ha tudsz, ugorj. Aztán amint ugrasz, a természeténél fogva visszatérsz (a korlátjaidhoz való megfelelő viszonyhoz). Hacsak nem próbálkozol egy feltűnést keltő ugrással. Ebben az esetben még te sem tudod, hogy mit teszel, de

megteszed, mert szórakoztatni akarod magadat. Ez olyan, mint a túladagolás.

HALLGATÓ: A felfedezés érzése, amiről beszélt, ugyanaz, mint a terének nyitva tartása, vagy ez egy eltérő fogalom?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, ez annak tűnik. A felfedezés nem kell, hogy valaminek a megnyilvánulása legyen. Ez egy olyan magatartás, hogy hajlandóak vagyunk alkalmazkodni, bármi történik. Némiképp valami kettősségének az érzékelése.

HALLGATÓ: A szellemi utazásokban elég gyakran, főleg ha azoknak látványos gyakorlatai vannak, van egy tendencia, hogy valamilyen olyan gyakorlatot akarunk, amiről semmit sem tudunk. Azt gondolja erről, hogy ez a hasznos kíváncsiság vagy felfedezés esete?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem, ha nem tudod, mibe kerülsz bele. Különbség van a mi van ott felfedezése, és a mi nincs ott felfedezése között. Amikor egy gyermek a borotva élével játszik, a borotva ott van, és a méz ott van a borotva élén. Azonban ha a gyermek kívül fedez fel valamit, az erkély peremén túl, az erkély peremén túl nincs semmi, a pusztaság kivéve. Ez végzetes.

HALLGATÓ: Amikor valaki örülten bölccsé válik, miért válik az egyik ember olyanná, mint a Tsangi Örült, a másik személy olyanná, mint az ön guruja?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy gondolom, ez csak a mi megnyilvánulásunktól és a dolgok általunk való látásának módjától függ. Ez annak a kérdése, hogy mire állunk készen. Az én gurum a Tsangi Örült hallgatósága volt, és én a gurum hallgatósága voltam. Akkoriban nem is voltam olyan örült, tehát ő nem volt nagyon örült. De a Tsangi Örült olyan örült volt, amilyen ő volt, mert az én gurum elég örült volt ahhoz, hogy kapcsolatba kerüljön vele.

4.

A HALÁL ÉS A TAPASZTALATI ÉRZÉKELÉS

Ahogy az ifjú herceg az élethelyzeteket felfedezte, az az örökkévalóság érzetével van kapcsolatban. Az élethelyzetek felfedezése barátságkötés a világgal, és a világgal való barátságkötés abból áll, hogy a világot megbízhatónak tekintjük. (Megbízhatóvá válik), mert van benne valami örökkévaló. Amikor az örökkévalóságról beszélünk, nem egy konkrét entitás örökkévalóságáról beszélünk, ami úgy, mint eddig megmarad, mint az eternalisták filozófiai hiteiben. Ebben az esetben a megszakadás is az örökkévalóság egy kifejeződése. Azonban mielőtt megbeszéljük az örökkévalóságot, jó lenne megbeszélni a halált.

A halál egy magányos tapasztalat, amelyben megszokott viselkedésmintáink nem tudnak úgy folytatódni, ahogyan azt szeretnénk. Megszokott viselkedésmintáink megszűnnek létezni. Egy új erő, egy új energia vesz át minket, a „halálság”, avagy a megszakadás. Ezt a megszakadást lehetetlen bármilyen szempontból megközelíteni. Ez a megszakadás olyan valami, amivel nem tudsz érintkezésbe kerülni, mert nem tudsz ennek a sajátos erőnek a kedvébe járni. Nem tudsz vele összebarátkozni, nem tudod becsapni, nem tudod semmire rábeszélni. Rendkívül erőteljes és megalkuvást nem ismerő.

Ez a hajthatatlanság szintén gátolja a jövőre irányuló reményeket. Megvannak a terveink – mindenféle tervek, amiken szeretnénk dolgozni. Még akkor is, ha unjuk az életet, szeretnénk képesek lenni arra, hogy visszaszerezzük ezt az unalmat. Folytonos a remény, hogy az élet fájdalmas helyzeteiből valami jobb jöhet ki, vagy hogy felfedezhetünk valamilyen újabb módot arra, hogy megnöveljük a kellemes helyzeteket. Azonban a

halál érzékelése nagyon erőteljes, nagyon összefüggő és nagyon valós.

Amikor haldokolsz, lehet, hogy az orvosaid, a rokonaid vagy a legközelebbi barátaid nem fogják megmondani neked, hogy meg fogsz halni. Nehéznek találhatják, hogy közöljék ezt veled. Azonban átadnak egy kimondatlan együttérzést és emögött van valami.

A konvencionális világban az emberek nem akarnak kapcsolatba kerülni egy haldokló baráttal. Nem akarnak úgy viszonyulni a barátjuk halál tapasztalatához, mint valami személyes dologhoz. Ez egy kölcsönös zavarodottság, egy kölcsönös tragédia, amiről nem akarnak beszélni. Ha a kevésbé konvencionális körökhöz tartozunk, közeledhetünk egy haldokló személyhez és mondhatjuk, „Haldokolsz”, de ugyanakkor próbáljuk neki azt mondani: „Mindezek után semmi rossz nem történik veled. Rendben leszel. Gondolj azokra az ígéretekre a folyamatos örökkévalóságról, amiket hallottál. Gondolj az Istenre, gondolj a megváltásra.” Még nem akarunk a dolog szívébe eljutni. Nem beszélünk a purgatóriumról vagy a pokolról vagy a bardo kínzó tapasztalatáról. Megpróbálunk szembenézni a helyzettel, de ez zavarba ejtő. Habár elég bátrak vagyunk azt mondani, hogy valaki meg fog halni, azt mondjuk: „Mégis minden rendben lesz. Körülötted mindenki biztos efelől és szeretünk. Vidd magaddal a szeretetet, amit irántad érzünk, és boldogulj vele, amikor itt hagyod ezt a világot, amikor meghalsz.” Ez az (elkerülő) magatartás, amit a halál iránt tanúsítunk.

A halál tényleges tapasztalata, amint már elmagyaráztam, a létezés megszűnésének érzékelése. Mindennapi élethez szabályszerű rutinja megszűnik működni és valami mássá váltok. A tapasztalat alapvető hatása ugyanaz, akár hisztek az újraszülétségben, akár nem: annak a megszakadása, amit éppen csináltok. Hátrahagyjátok jelenlegi társaitokat. Soha többé nem tudjátok elolvasni azt a könyvet, amit nem fejeztetek be. Nem lesztok képesek folytatni azt a tanfolyamot, amin részt vettetek. Lehet, hogy azok az emberek, akik belebonyolódtak az újraszülétség

elméletébe, megpróbálhatják azt mondani nektek: „Amikor visszatérsz, be fogod fejezni ezt a könyvet. Visszatérsz hozzánk. Lehet, hogy az egyik gyermekünk leszel. Gondolj ezekre a lehetőségekre.” Hajlamosak ilyen dolgokat mondani és mindenféle ígéretet tenni. Megígérik, hogy Istennel lesztok vagy hogy visszatértok a földre és folytatjátok azokat a dolgokat, amiket hátrahagytatok.

Az ilyen beszélgetésben van valami, ami nem egészen nyílt. Van valamiféle félelem, kölcsönös félelem, még az örökkévalóságban vagy a reinkarnációban való hit ellenére is. A halálhoz való viszonyulásban félelem vagy zavarodottság van. Mindig valami nem kívánatosság érzés van, még akkor is, ha a barátodnak egy fejezetet olvasol fel a *Tibeti halottaskönyvből*,⁵ vagy bármiből. Azt mondhatod a barátodnak, „Habár valami félelmetes dolog történik veled, van egy nagyobb dolog. Most valóban lesz lehetőséged arra, hogy megtapasztald azt, amit a *Tibeti halottaskönyv* leír. És mi segíteni fogunk neked, hogy ezt megtedd!” Azonban mindegy, mit próbálunk meg, ennek a valaminek az érzékelése van, amit nem lehet jól csinálni, nem számít, milyen pozitív képet próbálunk festeni róla.

Úgy tűnik, egészen meglepően, hogy sok ember számára, különösen nyugaton, a *Tibeti halottaskönyv* olvasása első alkalommal nagyon izgalmas. Eltűnődve ezen a tényen arra a következtetésre jutottam, hogy az izgalom abból a tényből ered, hogy hatalmas ígéreteket tesz. Az elragadtatás a *Halottaskönyvben* tett ígéretektől majdnem aláássa a halált magát. Olyan hosszú ideje keresünk egy módszert, hogy aláássuk a bosszúságainkat, beleértve a halált magát. A gazdag emberek rengeteg pénzt költenek koporsókra, a tetem kizozmetikázására, jó ruhákra, hogy felöltöztessék azt. Költséges temetkezési módszerekért fizetnek. Egyáltalán minden módot meg fognak próbálni, hogy aláássák a zavarodottságot a halállal kapcsolatban. A *Tibeti halottaskönyv* ezért olyan népszerű és ezért tartják olyan fantasztikusnak.

Az emberek ugyanilyen módon nagyon izgatottak és ünnepélyesek voltak a reinkarnáció gondolata miatt. Néhány évtizeddel

ezelőtt, amikor a reinkarnáció gondolata első alkalommal vált általánosan elfogadottá, mindenki nagyon izgatott volt miatta. Ez egy másik módja a halál aláadásának. „Folytatni fogod; le kell dolgoznod a karmikus adósságaidat és vissza kell térned a barátaidhoz. Lehet, hogy a gyermekemként fogsz visszatérni.” Senki sem állt meg, hogy fontolóra vegye, hogy szűnyogként vagy ölebként vagy macskaként térhet vissza.

A halál szemléletmódjának jellege, amiről beszélünk, nagyon szokatlan, rendkívül szokatlan.

Amikor az örökkévalóság Vadzsradhara általi felfedezéséről beszélünk, ahogy Padmaszambhava következő aspektusát nevezzük, nem úgy tekintjük ezt, mint egy győzelmet a halál felett, vagy mint a halál kellemetlenségeinek helyettesítést, vagy bármilyen ilyen sajátosságot. Ebben az értelemben az örökkévalóság az élet tényeinek a valóságnak megfelelő látásával van kapcsolatban. A szenvedés létezik és az öröm létezik. A világ negatív aspektusa létezik. Még kapcsolatba tudsz kerülni vele. Alapjában véve az örökkévalóság érzékelésének ez a fajta kifejtése egy barátságkötés. Egy bizonyos személyt tekinthetünk úgy, mint egy jó barátot, fenyegető tulajdonságai ellenére. Valójában ez az oka annak, hogy barátokká válunk.

Ebben az értelemben az örökkévalósággal kapcsolatba kerülés az élet királyává, az élet urává válás. És ha az élet ura valóban úr, birodalma kiterjed a halálra is. Így az élet ura az élet és a halál ura. És az életnek ezt az urát Vadzsradharaként ismerik.

A fiatal herceg, aki nemrég szökött meg királyságából, hirtelen elhatározza, hogy alkalmazkodik a csonttemető vadságához és az örökkévalóság alapvető elvéhez, amit gyakran mahamudra tapasztalatként ismernek. A mahamudra tapasztalat itt az a tapasztalat, ami a jelenségvilág élő minőségével van kapcsolatban. Úgy mondva, a csonttemetőben az egész színhely *valódi*. Csontvázak, testrészek, vadállatok, hollók, sakálok és így tovább.

A csonttemetőben a fiatal herceg az élet egy új szemléletmódját fedezi fel, vagy inkább az élet egy új szemléletmódja

fedezi fel őt. Azt mondhatjuk, hogy ennél a szakasznál Padmaszambhava egy szilárd állampolgárrá válik, mert az örökkévalóság érzékelése elpusztíthatatlanságot hoz, elpusztíthatatlanságot abban az értelemben, hogy semmi sem lehet fenyegetés és semmi sem hozhat vigaszt. Ez az a fajta örökkévalóság, amire itt utalunk. A halált többé nem tekinti úgy, mint fenyegetést. Padmaszambhava halál tapasztalata az élet aspektusai közül egynek a tapasztalata. Nem foglalkozik személyisége és létezése állandósításával. Azt mondhatjuk, hogy ez a szemlélet több, mint a jögi vagy a sziddha szemlélete. Ez a szemlélet több, mint egy buddháé, mivel ezeket a tapasztalatokat nem úgy tekinti, mint valamiféle eredményeket – ezek nem felfedezések, győzelmek, vagy megtorló formák. Ezek a tapasztalatok egyszerűen megtörténnek; és mert megtörténnek, Padmaszambhava rájuk hangolódik. Tehát Padmaszambhava, mint Vadzsradhara az élet és a halál urává válik, a vadzsra tulajdonosává, az elpusztíthatatlan energia tulajdonosává – egy szambhogakája buddhává.

A következő utazás, amit Padmaszambhava tesz, mindenféle tanítási helyzet felfedezésének akaratával és az akkori idők világnak nagy tanítóival való kapcsolatba kerülésnek az akaratával van kapcsolatban. Meglátogatja a maha ati hagyomány vezető tanítóinak egyikét, Shri Simhát, aki feltehetően Thaiföldről, Sziámból érkezett és egy barlangban élt, egy másik csonttemetőben. Vadzsradhara, Padmaszambhava szambhogakája aspektusa odament és megkérdezte tőle, hogyan semmisítse meg a tapasztalati érzékelést. És Shri Simha a HUM szótagra kicsinyítette Padmaszambhavát, ami áthatoló képesség. Ne próbáljátok meg a tapasztalatot elosztatni vagy ne próbáljátok meg úgy tekinteni, mint egy tévedést. Áthatoltok a tapasztalaton. A tapasztalat olyan, mint egy tartály, rajta rengeteg lyukkal, ami azt jelenti, hogy nem tud nektek igazi védelmet, igazi vigaszt nyújtani. Az áthatolás vagy az átlyukasztás olyan, mint egy fa alá felakasztott kényelmes függőágy átlyukasztása: (ha egyszer átlyukasztották) mikor közelebb mentek és megpróbáltok beleülni, végül a földön találjátok magatokat. Ez a HUM csíraszótag áthatolása.

Padmaszambhavát HUM-ra kicsinyítve Shri Simha a száján keresztül lenyeli őt és a végbelén keresztül kiüríti. Ez hozza őt a nirmánakája tapasztalatába, hogy képes legyen tökéletesen és teljesen áthatolni a jelenségvilágon, hogy képes legyen átadni egy üzenetet a jelenségvilágnak.

Elpusztítva saját túlélés érzetét és elérve az örökkévalóság érzetét, Padmaszambhava most kifejleszti az áthatolás érzetét. (Természetesen valójában semmit sem fejleszt ki, csak keresztül megy ezeken a fázisokon. Padmaszambhava történetét inkább aszerint beszéljük meg, amilyenek mi gyártottuk őt, semmint hogy azt próbáljuk meg kifejezni, hogy mindezeket a dolgokat ő tette.) Ez az, amikor Padmaszambhava úgy vált ismertté, mint egy nagy jógi, aki tudott uralkodni az időn, aki tudott uralkodni a nappalra és az éjszakán és a négy évszakra. Padmaszambhavanak ezt a jógi aspektusát Nyima Öser-nek nevezik. Nyima Öser áthatolt az idő, a nappal és az éjszaka és a négy évszak összes fogalmiságán. Ikonográfiáin a Napot mozdulatlanul tartva, ennek sugarait pányvaként használva látható.

Az elgondolás itt nem az, hogy egy nehezen megfogható tapasztalat néhány eredménye olyan teljes elmélyedést tud nektek hozni, hogy megszűntök tapasztalni az éjszaka és a nappal és a négy évszak közötti megkülönböztetést. Inkább a nappal és az éjszaka és a négy évszak iránti fogalmi szemlélet – vagy a szenvedés és az öröm vagy bármi iránti – hatolódik át. Általában a nappal és az éjszaka és a négy évszak vigasztalást hoz nekünk, azt az érzést nyújtva, hogy kapcsolatban vagyunk a valósággal, az alkotóelemekkel: „Most kapcsolatban vagyunk a nyárral, most kapcsolatban vagyunk az ősszel, most kapcsolatban vagyunk a télrel és most kapcsolatban vagyunk a tavasszal. Milyen jó élni! Milyen jó a földön lenni, az ember legjobb helyén, az otthonában! Későre jár; ideje vacsorázni. A napot egy bőséges reggelivel kezdhetjük.” És így tovább. Életmódunkat ezek a fogalmak irányítják. Sok a tennivaló, ahogy az idő halad és kapcsolatba kerülni velük olyan, mint egy függőágyban ringatózni, egy kényelmes ágyban a szabadban. De Nyima Öser átlukasz-

totta ezt a függőágyat. Most nem érezheted jól magad ringatózva és kényelmesen szundikálva a szabadban. Ez itt az áthatoló minőség.

HALLGATÓ: Kényelmesen szundikálunk ebben a függőágyban. Aztán áthatolunk ennek a függőágyban a kényelmes látszatán. Mi történik velünk – felállunk?

TRUNGPA RINPOCHE: A földön találjátok magatokat.

HALLGATÓ: Valahogy éberen?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen. Úgy tűnik, az egyik tulajdonság inkább a felébredettség érzete, mint az elmélyedése.

HALLGATÓ: Ha Padmaszambhava az a nagy jógi, aki uralkodik az időn, ez azt jelenti, hogy az idő nem uralkodik rajta úgy, mint rajtunk?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez nem igazán az idő uralásának; vagy általa nem uraltak lenni kérdése. Ez az időtlenség felfedezése. Ha ezt egyfajta paraszti nyelvre lefordítanád, akkor azt mondhatnád „az idő uralása”.

HALLGATÓ: Többször hangsúlyozta, hogy Padmaszambhava nem tanul semmit és egy bizonyos értelemben mindent tud. Nem értem, miért nem tekinthetjük őt úgy, mint egy átlagos embert, mint valakit közülünk, aki különféle dolgokat tanult különféle szakaszokban.

TRUNGPA RINPOCHE: Ezen a módon egyaránt jól kerülhetünk kapcsolatba a saját szakaszainkkal. Szellemi fejlődésünk, vagy bárminek is akarod nevezni, inkább egy felejtési folyamat, mint új tapasztalatok gyűjtése. Padmaszambhava módszere a leleplezés, a felejtés – a jelenségvilág burkának rétegeit és rétegeit fokozatosan eltávolítja.

HALLGATÓ: A leleplezési vagy felejtési folyamat halálok sorozataihoz tűnik hasonlónak. Miért kell ennek olyan fájdalmas-

nak lennie? Miért nem lehet olyan, mint egyfajta felszabadulás és egyfajta örömteli érzés?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, ez örömteli és lehet, hogy mi panaszkodunk túl sokat. Sokkal inkább vagyunk tudatában a sötét-ség intenzitásának, mint a fény ragyogásának.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, hogy a halálhoz való viszonyulás megfelelő módja a bármilyen stratégia nélküliség. Fel kell adnia a félelmét, mielőtt stratégia nélküli lehet? Vagy csak viszonyulhat a félelméhez?

TRUNGPA RINPOCHE: A félelem, tulajdonképpen egy nagyon érdekes dolog. Éppen úgy van éleslátása, mint pánikra hajlamos vak tulajdonsága. Tehát úgy tűnik, ha feladod bármi elérésének a reményét, akkor a félelemre való ráhangolódás éleslátásra való ráhangolódás. És ügyes eszközök keletkeznek spontán módon a félelemből magából, mert a félelem rendkívül leleményesnek tűnik. Valójában ez a remény nélküliség ellentéte. Azonban a félelemnek is van pánikot keltő és süket és néma tulajdonságú eleme – tudod, megtenni a legjobbat, amit tehetsz. De a félelem remény nélkül valami nagyon éleslátásúnak tűnik.

HALLGATÓ: A félelem elsősorban abban éleslátású, hogy rámutat, miért féltél?

TRUNGPA RINPOCHE: Nemcsak ebben. Megvan a saját intuitív aspektusa, amelyik túlmegy a csupán logikai következtetéseken. Spontán módon létező leleményessége van.

HALLGATÓ: Tudna erről többet mondani?

TRUNGPA RINPOCHE: Amikor kapcsolatban vagy a félelmeddel, megérted, hogy már ugrottál, már a levegőben vagy. Ezt megérted és akkor leleményessé válsz.

HALLGATÓ: Ez nem az, amit mindannyian teszünk – leleményesek vagyunk a seholban?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem értjük meg, hogy már a levegőben vagyunk.

HALLGATÓ: Rinpoche, Ön azt mondja, hogy a félelem remény nélkül intelligens lehet. Elmondható ugyanez más erős érzelmekről?

TRUNGPA RINPOCHE: A remény és a félelem az érzelmek nagy részét alkotják. A remény és a félelem a dualitás taszító és vonzó tulajdonságainak jellegét fejezi ki és minden érzelem ezekből áll. Ezeknek különböző aspektusai vannak; úgy tűnik mindegyik valaminek a reményéből és félelméből áll – vonzásból és vonzódásból vagy elhárításból.

HALLGATÓ: A félelem szintén ugyanannak a dolognak a vágya, amitől tartunk?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, ez így van. De amikor megérted, hogy nincsen semmi, *amire* vágyjál (tudod, a vágy a félelemnek a remény aspektusa), amikor ezt megérted, akkor te és a félelmed magatokra maradtok, csupaszon állva.

HALLGATÓ: Tehát csak kapcsolatba kerülünk a félelemmel, remény nélkül. De hogyan tegyük ezt meg?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez egy visszacsatolás nélküli kapcsolat. Aztán a helyzet automatikusan felerősödik vagy világossá válik.

HALLGATÓ: Tudja ugyanezt a szemléletet alkalmazni a haragra? Ha haragszom, ahelyett hogy kifejezem vagy elnyomom ezt, csak viszonyuljak hozzá? Véget vetek a haragnak és csak a gondolati folyamathoz viszonyulok?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem vetsz véget a haragnak, te csak a harag vagy. A harag csak kiárad, ahogy van. Ez a haraggal való kapcsolatba kerülés. Akkor a harag elevenné és irányítás nélkülivé válik és energiaként terjed. A vele való kapcsolatba kerülés fogalmának semmi köze sincs önmagad kifejezéséhez a másik személy felé. A tibeti kifejezés erre a *rang sar shak*, ami azt

jelenti „hagyd ezt a saját helyén”. Hagyd a haragot a saját helyén.

HALLGATÓ: Még mindig nem értem, mit kell megpróbálnunk közölni egy haldokló személlyel.

TRUNGPA RINPOCHE: A halál egy nagyon *valódi* tapasztalat. Általában nem kerülünk kapcsolatba a valóság érzékelésével. Ha balesetet szenvedünk – vagy bármi történik az életünkben – ezt nem tekintjük úgy, mint egy valódi tapasztalatot, még akkor sem, ha megsérülhetünk. Valós, ami a fájdalmat és a fizikai sérüléseket illeti, de még mindig nem valós a számunkra, mert azonnal abból a szempontból tekintünk rá, hogyan lehetne másképpen. Mindig ott van az elsősegély gondolata vagy a helyzet aspektusának valamilyen más helyrehozása. Ha egy haldokló baráttal vagy rokonnal beszélsz, azt a gondolatot kell átadnod, hogy a halál egy valós tapasztalat, semmint csak egy tréfa és a személy jobban lehet. Az emberek gyakran ilyen dolgokat mondanak a haldokló személynek: „Egészsében véve az élet igazából egy vicc. A nagy szentek azt mondják, nem valós. Az élet képzeletbeli. Különbözik is, mi a halál?” Amikor megpróbáljuk ezt a fajta szemléletmódot alkalmazni, mi magunk válunk nyugtalanná; és ez a nyugtalanság az, amiért megszüntetjük az érintkezést a haldokló személlyel. Segítenünk kellene nekik, hogy megértsek, hogy a halál valós.

5. AZ OROSZLÁN ÜVÖLTÉSE

Megvizsgáltuk az időtlenség vagy örökkévalóság fogalmát. Most szükséges lehet számunkra, hogy egy kicsit tovább tekintsünk. A tapasztalati érzékelés legyőzése vagy meghaladása valami teljesen nem-kettőset hoz számunkra. Ezt józanságnak nevezhetjük. Padmaszambhava Nyima Öser-ként ismert aspektusa a józanságot mutatja be az idő fogalmára és a szellemi megvalósítással kapcsolatos tapasztalatokra vonatkozóan. Példáját röviden megvizsgálva most tovább mehetünk és megbeszélhetjük Padmaszambhava egy másik aspektusát: Shakja Senge-t, Padmaszambhavát, mint buddhát.

Az elv, amivel Padmaszambhava ezen aspektusa kapcsolatos az, hogy ha egyszer valaki már legyőzte a relatív világban bármi megszerzésének valamennyi érzetét, annak tovább kell mennie és kapcsolatot kell létesítenie a teljes és abszolút józansággal, a tudat felébredett állapotával. Shakja Senge, Padmaszambhava mint buddha, ezzel van kapcsolatban. Shakja Senge nem a hínájána értelemben buddha, hanem a mahájána értelemben. Padmaszambhava mahájána módozatának van köze az oroszlán üvöltésének kifejezéséhez, ami a mahájána tanításban a súnjátá, a végső józanság tanításának kinyilatkoztatására utal. Tehát Padmaszambhavának ez az aspektusa a végső józanság kifejezésével van kapcsolatban.

Azt kérdezhetitek, „Hogyan mehet ez a végső józanság messzebb, mint hogy legyőzi a fogalmiságot és a tapasztalati érzékelést? Van valami több, mint ezek? Ez nem elég?” Ebben a tekintetben van valami megmagyarázhatatlanabb, mint ezek. A fogalmiság és a tapasztalati érzékelés legyőzése egy lépcsőfok a kinyilatkoztatás felé. Először le kell győznöd az ellenséget, az-

tán kijelentheted, hogy győzelmet arattál felette. A kinyilatkoztatás megtételében, amire az oroszán üvöltéseként utaltam, Padmaszambhava mint buddha tovább hangsúlyozza ezt a józanságot. Az oroszán üvöltését nem felhívásnak tekintik, hanem ékességnek. Ez nem egy felhívás arra vonatkozólag, hogy a hódítási folyamat befejeződött-e vagy sem. Inkább, mint amikor már kivívták a győzelmet, aztán a győzelem a jó hírek érzétét idézi elő. Ennek a jó hírek a kinyilatkoztatása az oroszán üvöltése.

Padmaszambhava életével kapcsolatban a jó hír a végső jó hír. A jó hír az, hogy a szellemi utazást soha nem kellett megtenni. Az utazás már befejeződött, ezért nincs értelme a keresésnek vagy megpróbálni további szellemi meglátásokat szerezni. A szellemi utazás megtételének szükségtelensége a jó hír. Ez az oroszán üvöltése. Ez valami sokkal több annál, mint amiről a mahájána szútrák beszélnek. A mahájána szútrák a tökéletes józanság eléréséről beszélnek, annak a felismerésén keresztül, hogy a forma az üresség és az üresség a forma, és így tovább. De az oroszán üvöltése, amiről itt beszélünk, valami sokkal több, mint ez. Tovább megy abban, hogy a végső jó hír független bármilyen győzelemtől. Végső.

Ebben az összefüggésben mi Padmaszambhava örült bölcsesség kinyilvánításának módszere? Ő az egyetemes uralkodó, aki inkább lenéz a tanítások jánain keresztül, mint felnéz rájuk.

A történehez híven. Padmaszambhava Anandával tanult, Buddha kísérelőjével és tanítványával. Ananda szentelte fel, mint bhikshut és elérte Buddha üzenetének megvalósítását. Padmaszambhava Anandát, Buddha tanítványát, inkább gurunak tartotta, mint tanítónak. Ez egy fontos különbség. Inkább tartotta őt gurunak, mint egy tudományág mesterének, egy informatornak, egy professzornak, vagy egy tanítónak a hagyományos értelemben, mert Ananda a Buddhától származó átadás közvetlen hagyományvonalához tartozott. Ez azt jelentette, hogy a vele való munka magában foglalt egy élő kapcsolatot a tanításokkal.

Padmaszambhava megvalósítása itt valami olyan dolog, ami-

vel mi is kapcsolatba kerülhetünk. Az a méltóság érzet, amely kimondja és kifejezi, hogy az utazást soha nem kellett megtenni, igaz. Az az elgondolás, hogy a szellemi utazást meg kell tenni, egy tévedés. Ebből a nézőpontból még a bodhiszattva ösvény tíz bhumi is szofista bölcsélet. Minthogy egyáltalán nincsenek bhumik, hogyan lehetne tíz belőlük?

A dolog ilyen módon való látása a nyíltság, a teljes nyíltság örült bölcsességének része. Ez közvetlenül magában foglalja a kapcsolatot a józansággal, vagy a *bodhi* tudattal, Buddha tapasztalatával, amikor elérte a vadzsraszerű samadhi-t a bodhi fa árnyékában ülve. Ez szintén egy további lépés a buddha-természetben való bizalom felé. Ebből a szempontból még buddha-természetnek sem hívhatjuk, mert a „természet” automatikusan magában foglal valami embrionálisat. Azonban ebben az esetben nem valami embrionálisról beszélünk, hanem az élő Buddháról. Padmaszambhava egyesítette magát Buddhával és felfedezte a józanságot. Kapcsolatba került Anandával, mint üzenet-hozóval, aki felébresztette ihletettségét.

Egy guru nem igazán ad át nekünk vagy rajtunk keresztül szellemi entitásokat. Egy guru csak emlékeztet minket arra, hogy a józanság már bennünk van. Tehát Ananda ilyen módon csak gondoskodott, vagy ami azt illeti Padmaszambhava csak gondoskodik, egy emlékeztetőről, hogy a dolgok így vannak.

Nehéznek találhatjuk követni, hogy tulajdonképpen mi ez a tapasztalat vagy azonosítani magunkat vele. Úgy találhatjuk, hogy erről hallani olyan, mint egy történetet hallgatni, amelyben ilyen és olyan dolog történt és aztán ezután mindenki boldogan élt, míg meg nem halt. Azonban Padmaszambhava történetének valami többnek kell lennie ennél. Ha valóban kapcsolatba kerülünk azzal, ami Padmaszambhava életében történik, azt fogjuk találni, hogy ez teljesen élethű és személyes. Elismerjük a józanságot és akkor a józanság magától megtörténik.

A józanság elismerése egy diszciplína vagy egy színlelés: úgy tesztek, mintha Buddhák lennétek, elhiszitek, hogy Buddhák *vagytok*. Ismételten, a buddha-természetről nem mint egy

embrionális állapotról beszélünk, hanem a buddhaság élő állapotáról, amely már megtörtént. Kezdetben elfogadunk egy ilyen színlelést, vagy lehet, hogy hitnek kellene neveznünk. Ez egy hit abban az értelemben, hogy a buddhaságunk láthatólag nem valódi, de úgy vesszük, mint valóságot. Szükségünk van a tudat trükkjeinek néhány elemére. És aztán ravaszul beugratva a megvilágosodásban találjuk magunkat.

Mindenféle trükkök vannak, amelyek úgy léteznek, mint a tanításai folyamat részei. „Ügyes eszközök”-ként ismertek. Ez valamilyen enyhe kifejezésnek tűnik.

Az ügyes eszközök a szellemi hagyomány részei. A hagyományvonal gurujainak a tanítványokkal kapcsolatos irányítása egy hagyományos disziplína. Az ügyes eszközök szükségesek, mert van egy hajlam e természet józansága elől elfutni. A tanítványok a józanságot túl tágasnak, túl irritálóknak találhatják. Előnyben részesítenénk egy kis klauszrofóbiás örültséget, egy meghitt és kényelmes örültséget. Ebbe belekerülni olyan, mint egy erszéyes zsebébe visszacsúszni. Ez a szokásos tendencia, mert a szabatosság és a józanság elfogadása túl metsző, túl hűvös, túl hideg. Túl korán van, hogy felébredjünk; inkább visszamennénk az ágyba. Az ágyba való visszamenés a tudat félrevezetésével kapcsolatos, amit valójában előnyben részesítünk. Szívesen válunk egy kicsit zavarodottá és építünk ebből otthont. Valójában nem szeretjük a józanságot vagy a megvilágosodást. Úgy tűnik, inkább ez a probléma, semmint hogy nem vagyunk azok, vagy hogy nem tudjuk elérni. Ha valóban előnyben részesítjük az alapvető józanságot vagy megvilágosodást, kellemetlen lehet belekerülni.

Úgy tűnik, ez volt Padmaszambhava Shakja Senge aspektusának szemlélete: szeretett volna olyanná válni, mint Buddha. Elment meglátogatni Anandát és beszélgetett vele Buddháról. Anandával tanult, vele dolgozott és buddhává vált. Mondhatjátok azt, „Ez túl gyors”, mindazonáltal ez történt.

Aztán van egy újabb aspektusa Padmaszambhavanak, amit Senge Dradrok-nak hívnak, ami ismét az oroszán üvöltésével

van kapcsolatban. A név valóban azt jelenti, „az oroszán üvöltése”, vagy szó szerint „lármázni, mint egy oroszán”. Ebben az aspektusban Padmaszambhava úgy jelenik meg, mint a hit védelmezője, egy nagy mágus.

Indiában az akkori időben eretnekek vagy ahogy szanszkrit nyelven hívják, a *tirthikák* jelentős támadásai zajlottak. Ők hinduk voltak. Úgy utalnak rájuk, mint eretnekekre a dualitásban való hitük miatt – egy külső isteni lény létezésében és az *atman* létezésében, mint ennek az isteni lénynek a befogadójában való hitük miatt.

Természetesen bírálhatod ezt a szemléletet, azt mondva, hogy mindnyájunknak tiszteletben kellene tartani a hinduizmus szent iratait, különösen a hinduizmus olyan szent tanításait, mint a Vedanta. És valóban, a védikus írások maguk a dolgokat nem egészen dualisztikusan fejezik ki; nem egészen a szellemiség dualista módján. Azonban azok az eretnekek, akikkel Padmaszambhava kapcsolatban állt, a dualizmus betű szerinti igazságában hittek. Félreértették a titkos tanítások igazi mélységét és egy külső istenben és egy belső egóban hittek. Bármilyen furcsa is, az ilyen fajta elkülönültségben való hit nagyon erőteljes pszichikai erőket tud létrehozni. Mindenféle csodákat tudnak végrehajtani és a tanítások némi gyakorlati és intellektuális megértése fejleszthető ki.

Ezeket az eretnekeket illetően Padmaszambhava úgy cselekedett, mint egy szervezett természeti erő, az elemek természetes hatásának ereje. Ha rosszul bántok a tűzzel a kandallótokban, a házatok meg fog gyulladni. Ha nem figyeltek eléggé, mialatt a sárgarépat vágjátok, megvágthatjátok az ujjatokat. Ez a természetes helyzetnek az a tudatlansága és rossz bánásmódja, ami az eretnek minőség. Ahelyett, hogy a nem-kettőség fennálló helyzetét úgy tekintitek, ahogyan azok vannak, megpróbáljátok egy kicsit úgy értelmezni őket, hogy azok segítsenek fenntartani a létezésüket. Például az Istenben hívés annak egy módja, hogy biztosak legyetek abban, hogy *ti* léteztek. Egy Istent dicsőítő dal éneklése boldogabbá tesz *titeket*, mert *ti* éneklitek a dalt róla.

Mivel van egy jó hallgatóság, egy jó befogadó, ezért Isten létezik. Ez a fajta szemlélet eretnek a buddhista nézőpontból.

Abban az időben India bizonyos részein nagy buddhista kolostorokat hívtak ki hindu panditok. Hindu panditok érkeztek a kolostorokba és tanítottak, és a szerzetesek gyorsan hindukká váltak. Ez egy hatalmas katasztrófa volt. Így megkérték Padmaszambhava, hogy jöjjön el. Azok, akik meghívták őt, azt mondták, „Úgy tűnik, intellektuálisan nem bizonyulhatunk méltó ellenfeleinek ezeknek a panditoknak, így arra kérünk, ments meg minket valamilyen varázslat bemutatásával. Lehet, hogy ez az egyetlen megoldás.”

Padmaszambhava eljött, hogy az egyik kolostorba lakjon. Egy nap földrengést idézett elő, háromágú szigonyával a hindu panditok irányába mutatva. Földcsuszamlások keletkeztek és az ötszáz hindu pandit elpusztult.

Ti mit gondoltok erről?

Amikor valaki ésszerűtlenné válik, megteremti saját pusztulását. Így fogalmazva nem arról próbállak meggyőzni, hogy Padmaszambhava és cselekedetei nem ejtenek titeket zavarba. Nem játszom meg a szóvivőjét és mondom: „Akárhogyan is, ő tettei ellenére jó.” Egyszerűen vele cselekedve, mint az elemek, az egységes folyamat erejével, az ésszerűtlen és mesterséges elemet csökkenteni kell.

Bhutáni emberek nemrégén megpróbálták egy utat építeni Indiából Bhutánba, amit a Bhutáni Nemzeti Főútvonalnak neveztek el. Építették és építették. Voltak bulldózereik és indiai útépitő szakembereik. Rúpiák millióit és millióit költötték el és egy gyönyörű utat építettek. Azonban amikor az esős évszak megérkezett, az egész utat egy hatalmas földcsuszamlás elmosta. Egy út építése során megbolygatják a hegyet, a sziklák szerkezetét. Mint a természet egyetlen lehetséges válasza erre a háborgatásra, földcsuszamlás jön létre. Aztán újból van egy másik beruházás, ami rúpiák millióit igényli és ez a folyamat megy tovább és tovább.

Az utóbbi időben történt, hogy az indiai elnök állami látoga-

tást tett Bhutánban. A repülőgép, amely az indiaiak ajándékait szállította a bhutáni királynak és a kormánynak, eltévedt a ködben és lezuhant a bhutáni hegyekben. És amikor az indiai elnök készült visszatérni Indiába, egy váratlan földcsuszamlás történt, mint egy búcsúzási gesztus számára.

Nem azt mondom, hogy az indiai elnök egy eretnek, azonban az eretnekség meghatározás itt nagyon tapintatos. Ha nem vagy összhangban a valóság természetével célponttá, vagy egy külön mellékboldogóvá teszed magad. És senki sincs, aki tápláljon. Nincs számodra üzemanyag a saját erőforrásaidon kívül és elkerülhetetlenül meg kell halnod, mert nem tudsz folyamatosan megújulni további erőforrások nélkül. Ez történt a panditokkal, akiket Padmaszambhava megölt. Ez nagyon kegyetlen vagy felháborító, azonban Padmaszambhava ebben az esetben a valóság természetét fejezi ki, semmint fekete mágusként vagy fehér mágusként cselekszik.

Úgy tűnik, hogy nem tudnak arra oktatni minket, hogyan tegyünk meg olyan tetteket, mint a panditok elpusztítása. Habár a tanításokat nemzedékeken és nemzedékeken keresztül megszakítás vagy elferdítés nélkül hagyták az utókorra, így Padmaszambhava teljes tanításai még most is a birtokunkban vannak, ezen tanítások közül egy sem beszél arról, hogyan kell az eretnekeket megölni. Nincsenek ilyen tanítások. Azonban a tanítások beszélnek arról, hogyan kell a gyakorlattal és az iránta tanúsított magatartással egységesen dolgozni. Ezt teszed és a tanítások lezüllesztői elpusztítják magukat. Itt ez tűnik az alapvető üzenetnek. Úgy tűnik ez Padmaszambhava aspektusa, amit az „Oroszlán Üvöltésének”, Senge Dradrok-nak hívnak.

HALLGATÓ: Az elemek szintén egységesen fogják megvédeni azokat, akik nem ferdítik el a tanításokat?

TRUNGPA RINPOCHE: Lehet.

HALLGATÓ: Padmaszambhava egységes cselekvése az ele-

mekkel összefüggésben ugyanaz, mint a *dharmapálák*, a tanítá-
sok védelmezőinek cselekvése?

TRUNGPA RINPOCHE: Némiképp igen. Azonban ez még több
is, mint a dharmapálák cselekvése. A dharmapálák csak afféle
figyelmeztetők. Azonban ebben az esetben egy teljes üzenet
van.

HALLGATÓ: Amit Ön az „elemek cselekvésének” vagy „egy
teljes üzenetnek” nevez, egy bizonyos értelemben nem csak kar-
mikus cselekvés?

TRUNGPA RINPOCHE: Abban az értelemben karmikus cselek-
vés, hogy egy szervezett dolog történik, azonban van még vala-
mi különösen szervezett, ami a szándékosság minőségével ren-
delkezik. Úgy tűnik két módszer van. Különbség van egy föld-
csuszamlás között, ami egy szénbánya területén történik és a
földcsuszamlás között, ami az eretnekek otthonában történt.

HALLGATÓ: Ez a buddhává válásba önmagát beugrató dolog
egyáltalán nem világos a számomra. Olyan nem-buddhistának
hangzik a tudatát használni önmaga beugratására. Ez különbö-
zik attól, amiről úgy beszélt, mint becsapás, mint önmaga rászede-
ése, rászédett tapasztalat?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez egészen más. Önmagad rászédésének
fortélya gondosan kidolgozott stratégiákon kell, hogy alapuljon.
A buddhává válásba való beugratásod közvetlen. Azonnal tör-
ténik.

HALLGATÓ: De ha azt mondom magamnak: „buddha va-
gyok”, mikor igazából nem tudom, mi a buddha –

TRUNGPA RINPOCHE: Nem igazán számít. Ez a lényeg- nem
tudjuk, mi a buddha. És lehet, hogy nem tudni, mi a buddha, a
buddha.

HALLGATÓ: Hát, nem úgy tűnik, hogy akkor valójában tesz
valamit. Tesz valamit?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez tőled függ. Ki kell fejlesztened a saját
módszeredet.

HALLGATÓ: Ez különbözik csupán a bizalomtól?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen. Ez egy gyors váltás, mintha a sző-
nyeget kihúznák a lábad alól. Vagy a lábadat húznák el a sző-
nyeg felett. Ez igaz. Meg lehet csinálni.

HALLGATÓ: Akkor ez olyan, mint a könnyed léptekkel lejtés?

TRUNGPA RINPOCHE: A könnyed léptekkel lejtés sok előké-
születet igényel. Ám ha be vagy ugratva, az meglepetésszerűen
ér téged, mintha előtte semmi sem történt volna.

HALLGATÓ: Ez kapcsolatban van a vizualizációkkal és a
mantra gyakorlással?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez valami sokkal közvetlenebb, mint
azok. Ez csak egy szemléletváltás. Ahelyett, hogy megpróbálnál
buddhává válni, hirtelen felismered, hogy a buddha próbál meg
te lenni.

HALLGATÓ: Van ennek valami köze egy *abhishekához*, egy
felhatalmazáshoz?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy gondolom, igen. Ezt hívják a ne-
gyedik abhishekának, a jelen pillanat hirtelen bemutatásának.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, hogy egy felkészülés teljes folyamata
szükséges ahhoz, hogy ez a változás igazi valójában történjen
meg.

TRUNGPA RINPOCHE: Hajlandónak kell lenned arra, hogy ezt
megtedd. Ez a megszabadulás. Ettől eltekintve, semmi több. An-
nak a kérdése, hogy hajlandó vagy-e ennek megtételére; ez a
fontos szempont. Hajlandónak kell lenned elkötelezni magadat,
hogy keresztülmész a kellemetlenségeken, amelyek megjelen-
hetnek, miután buddha vagy.

HALLGATÓ: Korábban beszélt az örökkévalóságról és Padmaszambhaváról, ahogy HUM-má vált. A HUM-má válás olyan lehet, mint egy halál élmény? Fel kellene oldódnia annak érdekében, hogy áthatoljon a tapasztalaton; meg kellene halnia?

TRUNGPA RINPOCHE: Az áthatolás nem különösképpen van kapcsolatban a halállal. A HUM-má válás egy elmélyült szemlélyé válás. Egy kapszulázott lényé válsz. Lecsökkensz egy kapszulára, önmagad létezésének egy nagyon koncentrált érzékelésére. Csak egy homokszem vagy. Ez nem feloldódás, hanem egy pontba való felerősödés.

HALLGATÓ: Amikor Shri Simha lenyelte Padmaszambhavát és kiürítette, az még ő volt?

TRUNGPA RINPOCHE: Természetesen. Az analógia egy gyémánt lenyelése. Amikor kiüríted, az még egy valódi gyémánt.

HALLGATÓ: Az áthatolás úgy tűnik magában foglalja az élesség egy bizonyos értelmét. Egy egoista művelet közepén van, és akkor valami felébreszti egyfajta élességgel.

TRUNGPA RINPOCHE: Az élesség, amely keresztül vágja a neurotikus tudatot hasonlóan tűnik a kétélű borotvához, amely egyidejűleg vág mindkét irányba, így az egyetlen dolog, ami létezik, az élesség maga. Nem olyan, mint egy tű, nem olyan, mint egy fejsze. Ugyanabban az időben mind a kivetítést, mind a kivetítőt megvágja. Ezért van egy örültség aspektus: a használó e borotva által ugyanúgy megvágódik, mint amin használja. Ez humorossá is teszi ezt. Senki sem nyeri meg a csatát. Az ellenség elpusztul és a védő is elpusztul- egyidejűleg – így ez nagyon örült. Általában, ha harcolsz valami ellen, az a dolgod, hogy nyerd, azonban ebben az esetben nem ez. Mindkét oldal elpusztul. Senki sem nyer. Más szavakkal, mindkettő nyer.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, ez kapcsolatban van a súnjatóval. Bármelyik pillanatban lehet egy hézag és akkor úgy tűnik, egy másik fajta élesség van –

TRUNGPA RINPOCHE: Ez egészen más. Amikor egy hézag érzékelése van, akkor nincs borotva, hogy valamit átvágjon. Ez önfenntartás a HUM értelmében. Ebből a nézőpontból a súnjátá élmény és az örült bölcsesség különbözőek. Az örült bölcsességhez hasonlítva a súnjátá egy otthont biztosít, egy közös otthont, egy kényelmes otthont, míg az örült bölcsesség egy állandó metszési folyamatról gondoskodik. A tantrikus szemlélet az energiával van kapcsolatban; a súnjátá élmény csak egyedül a bölcsesség, bölcsesség energia nélkül. Ez egy felfedezés, egy tapasztalás, valamiféle fészek.

HALLGATÓ: Mi volt Padmaszambhava motivációja a buddhává válás akarásában? Ezt gondolom arról, amit korábban mondt: nem akarjuk ezt a kellemetlen állapotot; a klausztofóbia és az örültség kényelmét akarjuk.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen Úgy vélem, ami a szamszáríkus tudatot illeti, ez egy kiforgatott motiváció. Egy otthon óhajának irányzata ellen fordul. Ellenkezik azzal a lelkülettel, amit a szü-leink mindig mondanak nekünk: „Nem akarsz házasságot kötni és dolgozni és egy kényelmes otthont ahelyett, hogy csak ülsz és meditálsz?”

HALLGATÓ: De van valamilyen motiváció, ami nem a szamszáríkus nézőpontból, hanem saját jogán létezik?

TRUNGPA RINPOCHE: Az idegenszerűség. A civilizátlanság.

HALLGATÓ: Ez önmagunk egy része, amit bizonyos módon felfedezhetünk vagy fejleszthetünk?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez az, amit szemügyre kell vennünk. Ez az, amit ki kell derítenünk. Nincs recept.

HALLGATÓ: Ez az idegenszerűség valami, amit már alkalmadtán megtapasztaltunk, mint életünk részét, vagy valami, amit még nem tapasztaltunk meg?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem tudom. Derítsd ki.

HALLGATÓ: Amit ez előtt mondott, hogy buddha megpróbál Önné válni – ez a motivációs tényező?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, valami nagyon különös dolog folyik. Teljesen kényelmesen és boldogan érzed magad azon a módon, ahogy vagy, mégis ugyanakkor kízóan fájdalmasnak találsz. Nem vagy benne biztos, vajon maradni akarsz-e azon a módon, ahogy vagy, ami nagyon kellemes, vagy nem maradsz azon a módon, ahogy vagy, mert ez ugyanakkor nagyon fájdalmas. Mindvégig ez a fajta taszítás és vonzás történik. Úgy tűnik, ez a motiváció. Meg akarod tartani a megszokott sablonjaidat, de ugyanakkor túl egyhangúnak találsz őket – valami ilyesféle motiváció. Úgy értem, nem tudjuk ezt úgy meghatározni, mint valami különlegességet. Nem mondhatjuk azt, hogy egy utazást teszszel valami különleges irányba. Az irányok össze vannak kuszálva. Te *nem* vagy összekuszálva abban, vajon jössz-e vagy mész, de *még* akarsz valamit tenni a helyzettel. Ez a buddha-teremtés ragályos minősége, ami mindvégig megpróbál keresztülragyogni, láthatólag.

6. AZ INTELLEKTUS ÉS NEGATIVITÁSSAL VALÓ MUNKA

Padmaszambhava következő aspektusát tulajdonképpen Padmaszambhavanak hívják. Valamilyen ismeretlen okból „Padmaszambhava” vált közismertté, mint általános neve e megjelenés minden ikonográfiai aspektusa számára. Lehet, hogy egy bizonyos Gelukpa befolyás szivárgott be a névadási folyamatba. Padmaszambhava követői Tibetben rendszerint úgy utalnak rá, mint Guru Rinpoche vagy Pema Dzsungne, „a Lótusz-Születő”, ami szanszkrit nyelven Padmakara. Tehát aspektusai közül csak egynek a neve Padmaszambhava. Úgy tűnik, ennek van valami köze egy szektáriánus civakodáshoz, amelyben az egyik fél úgy tartja, hogy Padmaszambhava nem egy kozmikus elv, hanem csak Padmaszambhava nevű pandit.

Mindenesetre a sajátos aspektus, amelyet Padmaszambhava-ként ismernek, egy pandit volt, egy tudós. Beiratkozott a Nalanda Egyetemre és azt tanulmányozta, amit háromszoros diszciplínaként ismernek: a meditációt, az erkölcsöt és a tudományt vagy ismeretet. Ez a három diszciplína megfelel a buddhista szentirat három részének, amit Tripitakának neveznek. A Tripitaka egyik része a szerzetesi fegyelmet tárgyalja, a másik a szútrák alaptanításait és a harmadik a lények pszichológiai felépítését.

Az emberek gyakran megkérdezik: „Nem volna lehetséges a szellemi ösvényen egyáltalán semmilyen tanulmányt sem folytatni? Nem meditálhatunk csak sokat és nem tanulhatunk meg mindent csak a tapasztalatainkból?” Sok ember azt gondolja, ha ülsz és sokat meditálsz, nem kell szentiratokat olvasni vagy egyáltalán bármit is tanulni. Azt mondják, hogy csak a meditáció által minden meg fog érkezni hozzád. Ez a szemlélet egyoldalú-

nak tűnik. Nem hagy helyet az értelem élesítésének vagy a tudat fegyelmzésének. Szintén nem veszi számításba az ismeretet, amely megvéd minket attól, hogy szabad folyást engedjünk a szellemi elmélyedés állapotainak, az ismeretet, ami megmondja nekünk, hogy a sajátságos állapotokat szükséges elengednünk és egy másik tudatszerkezetet kell magunknak kialakítani. A tanulás és az iskolai ismeretszerzés rendkívül fontos szerepet játszik a számunkra. Ezt mutatta be Padmaszambhava pandit aspektusában.

Az egyik probléma, ami az értelemmel és az intellektuális megértéssel van kapcsolatban az, hogyha válaszokat, következtetéseket, logikai levezetéseket keresünk és azokkal hozakodunk elő, hajlamosak vagyunk megértésünk nagyra becsülésével végezni. Ha ezt kifejlesztjük, akkor lehet, hogy soha többé nem leszünk képesek a dolgokat megfelelően tapasztalni vagy a tanításokból egyáltalán valamivel többet megtanulni. Megkeményedett tudósokká vagy könyvmolyokká válunk. Elkezdhetjük azt érezni, hogy a gyakorlatok kockázatosak, ha nem tudjuk, mik azok, tehát először iskolásan meg kell tanulnunk őket. Ez a magatartás addig elmehet, hogy az mondható, ha valóban a buddhista tanításokat akarod tanulmányozni, először meg kell tanulnod a szanszkrit nyelvet éppen úgy, mint a japánt vagy a tibetit. Még a meditációt sem kezdheted el gyakorolni, amíg ezeket a nyelveket nem tanultad meg és nem tanulmányoztad a megfelelő szövegeket.

Ez a magatartás azt sugallja, hogy a tanítványnak egy szupertudóssá kellene válnia. Amikor a tanítvány egy rendkívül tökéletes tudóssá vált, elérte a buddhaságot. Rendelkezik az összes válasszal; töviről hegyire ismer mindent. Ez a fajta mindentudás, ennek a nézőpontnak megfelelően, tesz valakit buddhává.

Ez a nézet, hogy a megvilágosodott lény egy tanult személy, egy nagy tudós, egy félreértés, egy másik véglet. A megvilágosodás nem teljesen információ gyűjtés kérdése. Ha egy buddha nem tudja, hogyan kell kicserélni a téli autógumijait, például,

egy ezzel a nézettel rendelkező személy elkezdhet kételkedni benne. Elvégre feltételezi róla, hogy ő a mindentudó személy; hogyan lehet ő egy buddha, ha nem tudja, hogyan kell ezt csinálni? A tökéletes buddha képes lenne meglepni titeket tudásával minden területen. Jó szakács lenne, jó szerelő, jó természet-tudós, jó költő, jó zenész – jó lenne mindenben. Ez a buddhának egy felhígított és zavaros elképzelése, enyhén szólva. Sem egy ilyen fajta univerzális szakértő, sem egy szuperprofesszor.

Azonban ha az intellektuális megértésnek és az értelem megélesítésének helyes fogalma nem táplálja magát információ darabok millióiival és nem teszi magát egy lábakon járó könyvtárrá, akkor mi ez? Ez az élesség és a pontosság kifejlesztésével van összefüggésben, a valóság természetével kapcsolatban. Ennek semmi köze sincs logikai következtetések vagy fogalmak fejtegetéséhez. Az embernek egy semleges magatartással kell rendelkeznie a tanítás intellektuális tanulmányozásában, valaki, aki nem teljesen kritikus, sem teljesen áhítatos. Valaki, aki nem próbál meg következtetéseket levonni. A tanulmányozás célja következtetések levonása helyett inkább a dolgok logikus és érzékelhető megtapasztalása. Ez tűnik a középső útnak (az intellektus elutasításának és annak kizárólagos hangsúlyozásának két véglete között).

Az intellektuális tanulmányozásban való jártassá válás általában szilárd meggyőződés kialakítását jelenti. Ha egy tudós vagy, a neved érdemessé válik arra, hogy említést tegyenek róla, ha tettel néhány intellektuális felfedezést. Azonban amiről itt beszélünk, nem egészen felfedezés a professzori értelemben, hanem inkább felfedezés a személyes tapasztalattal való vizsgálat és foglalkozás szintjén. Egy ilyen folyamaton keresztül a személyes tapasztalatod át van dolgozva – porrá van zúzva, fel van hevítve és ki van kalapálva, mint az arannyal történő munka során, egy szentírási analógiát használva. A tapasztalataiddal való foglalkozásban eszel, rágsz, végül lenyelsz és emésztasz. Ily módon az *egész dolog* megmunkálhatóvá válik; nem csak a kiemelkedő részletekre koncentrálsz, mint személyiséged egy nagy tanult

személlyé fejlesztésére – buddhológussá vagy tibetológussá vagy valami ilyesmivé.

Más szavakkal, az intellektus itt a megfigyelő hiányát jelenti. Ha megfigyeljük önmagunkat tanuláskor – megfigyeljük önmagunkat növekedéskor, fejlődéskor, iskolázottabb és iskolázottabb személlyé váláskor – akkor összehasonlítjuk önmagunkat a „mással”. Állandóan hizlaljuk az egonkat, mert összehasonlítjuk magunkat a „mással”. Ellenben, ha a tapasztalás vagy az intellektuális tanulás megfigyelő nélkül folyik, ez nagyon egyszerűvé és közvetlenné válik. Ennek a fajta megfigyelő nélküli értelemnek a tulajdonsága hasonló ahhoz, amit korábban ecseteltünk a fiatal herceg tapasztalásával kapcsolatban. Nyitott, hajlandó felfedezni. Egy konkrét magatartás nélküli. Nincs értelme annak, hogy ami történik, azt valami mással akarjátok helyettesíteni, hogy a tudatlanságokat információval akarjátok helyettesíteni. Ez új élethelyzetek, és amit a tanítások és a szentiratok mondanak róluk, állandó felfedezése. A finomságoknak és érzéseknek a felfedezését jelenti, amelyek kapcsolatban vannak a buddhizmus különböző aspektusaival. A tanítások teljes földrajzának a megértését jelenti, hogy ne zavarjon meg benneteket valamilyen új szemlélet, valamilyen új bölcsesség. Nem vagytok megzavarva, mert tudjátok, hogy a humán pszichológia melyik területével függ össze egy bizonyos szemlélet. Ily módon bármi jelenik meg a tanításra vonatkozóan, az nagyon egyszerűvé, nagyon könnyűvé és megmunkálhatóvá válik. Ez volt a gyakorlat, amit Padmaszambhava szemléltetett, mint Padmaszambhava. Egy nagy pandittá vált, mert az értelmével megfigyelő nélkül dolgozott. Példája alapján mi is dolgozhatunk az értelemmel megfigyelő nélkül.

Azt kérdezhetitek: „Ha nincs megfigyelő, honnan tudjuk, hogy megértettük, amit megtanultunk?” Azonban lehetséges a tanulást és a megértést másképp megközelíteni, mint információgyűjtést egy új személyiség megszerzése vagy egy új ego kifejlesztése érdekében. Nem ez az egyetlen út. Vannak más

módszerek arra, hogy valaki magasan iskolázott, roppant értelmes legyen. Ezt lehetséges megfigyelő nélkül megtenni.

Padmaszambhava egy másik aspektusa Loden Choksi-ként ismert, aki egy *radzsguru* volt, ahogyan Indiában egy királyi család szellemi tanítóját nevezik. Ahogyan Loden Choksi radzsguruvá vált, az egy érdekes történet. Helyről helyre vándorolt, amikor egy szerzetesnői kolostorhoz ért. Ott elkezdte tanítani a szerzetes főnöknőt, aki a sahori királyság hercegnője volt. Sahor valahol a jelenlegi India északi részén, Himachal Pradesh területén feküdt. A hercegnő nagyon értékes volt ennek a királyságnak a számára, mert megkérték, hogy legyen a királynője számos szomszédos királyságnak csakúgy, mint olyan fontos királyságoknak, mint Kína, Perzsia és a történet szerint a Római Birodalom. Ezen kérések ellenére a hercegnő visszautasította, hogy bármi köze legyen a világi hatalomhoz és örömhöz. Buddhista szerzetesnő akart lenni és az lett. Sahor királya rendkívül félt, hogyha a hercegnő nem lesz sikeres szerzetessége fenntartásában (ezt úgy tekintenék, mint félrevezetést és politikai sértést azok a királyságok, amelyeknek kérését visszautasította és) megtámadhatják királyságát. (Ezért a király körülvette ötszáz szerzetesnővel, hogy fegyelmére ügyeljenek.)

Tehát Padmaszambhava tanításokat adott a hercegnőnek és az ötszáz szerzetesnőnek, amikor egy helybeli tehénpásztor haladt el és egy férfihangot hallott kijönni a kolostorból. Ennek híre elterjedt az egész királyságban és egy óriási botrányt idézett elő. Egy alkalommal a király, a királynő és a miniszterek meghallották a történetet. Azt remélték, hogy képesek lesznek leleplezni a botrányt, mint ami egy hamis szóbeszédre alapul, de képtelenek voltak a tehénpásztor nyomára bukkanni, aki az eredeti szemtanú volt. Ajándék halmokat helyeztek a királyi udvar bejáratához és tudatták, hogyha az eredeti szemtanú jelentkezne és elmondaná a történetét, mindezt az ajándékot megkapná. Volt ott arany, ezüst, ékszer, selymek és így tovább. Végül a tehénpásztor megjelent és elmondta a történetét, ami valóban igaznak

tűnt. Nem volt hátsó szándékában, hogy a botrány elterjedjen a királyságban.

A király elküldte egyik miniszterét, hogy derítse ki, mi történik a kolostorban. A miniszter az ajtókat teljesen zárva találta és a szerzetesnők senkit sem engedtek be, még akkor sem, ha a király hírnöke volt az, aki csak vizsgáldni akart. A király gyanította, hogy valami furcsa dolog folyik a kolostorban és elküldte a katonáit, hogy törjenek be. Így tettek és Padmaszambhavát a trónon ülve találták a nagyteremben, a szerzetesnőket oktatva.

A katonák próbálták megragadni Padmaszambhavát, azonban ez nagyon nehéznek bizonyult, zavarba ejtően nehéznek, hogy megkaparintsák őt. Egyáltalán nem tudták elfogni. Ekkor a király rendkívül izgatottá és dühössé vált és egy hatalmas se-
reget küldött a kolostorhoz. A katonaság végül foglyul ejtette Padmaszambhavát és az összes szerzetesnőt.

Ebben az országban a kivégzés hagyományos eszköze a fogoly élve elégetése volt, szantálfa tűzön. Így Padmaszambhavát a szantálfa tűzre helyezték és a hercegnőt börtönbe vetették, amit tövisekkel raktak tele. A szantálfa tűz, ami általában huszonnégy óra múlva kialszik, hosszú ideig égett tovább. Más bűnözőkkel általában nem volt nehézség, de ebben az esetben a tűz tovább égett és füstölt körülbelül három hétig. A király és az emberek elkezdtek csodálkozni, hogy mi a probléma. Lehetséges, hogy volt valami különös ebben a vándorban, akit elégettek? A király elhatározta, hogy össze fog gyűjteni ennek a vándornak a csontjai közül néhány darabot, feltételezve, hogy érdekes mágikus tulajdonságai lehetnek. Egy futárt küldött arra a helyre, ahol a tűz volt és a futár azt találta, hogy egy hatalmas tű jelent meg a helyszínen, amelynek a szélei körül a fatörzsek még lángokban álltak. Ennek a tűnek a közepén egy lótuszvirág volt, amelyen Padmaszambhava ült.

A király megértette, hogy egy nagy hibát követett el és elkezdett Padmaszambhavához beszélni. Padmaszambhava egy dalt énekelt, így szólva: „Üdvözlét a nagy bűnösnek, üdvözlét a királynak, a zavarodottság csapdájába esve,” és így tovább. A ki-

rály meghívta Padmaszambhavát, hogy jöjjön el palotájába. Padmaszambhava végül elfogadta a meghívását. Ekkor, a történet szerint, Padmaszambhava a *vadzsradhata* mandala sadhana gyakorlatait folytatta le a király palotájában. Az eredmény, a történet szerint az volt, hogy a királyság hét év múlva teljesen elnéptelenedett. Az egész kultúra szertefoszlott, mivel az emberek nagy jógikká váltak és rájöttek, hogy nincs értelme benne ragadni a hétköznapi házimunkában. Mindnyájan örültté váltak.

Ebben a történetben Loden Choksi, Padmaszambhava radzs-guru aspektusa, egy csodát tett. Csodatétele nem csupán a király átalakítása volt; a csoda volt az ő módszere, ahogyan foglalkozott bármilyen felmerülő fenyegetésekkel vagy vádakkal. Loden Choksi Padmaszambhava legyőzhetetlenségét mutatta meg. Minden ellene irányuló kihívást ahelyett, hogy fenyegetésnek tekintene, inkább cselekvésének további díszévé változtatta át. Az akadályok használata, mint az élethelyzetekkel való munkálkodás módja, egy nagyon fontos szerepet játszik az örült bölcsességben.

Ez ismerős elgondolás lehet azoknak az embereknek a számára, akik már feltárták az örült bölcsesség tanításait, de a legtöbb ember, aki úgy gondolkodik a szellemiségről, mint ami csupán a jószágon alapul, úgy tartja, hogy bármilyen ellentét vagy akadály a gonosz megnyilvánulása. Az akadályokat úgy tekinteni, mint díszeket, egy egészen szokatlan elgondolás. Ha fenyegetés éri a tanítót vagy a tanítást, hajlamosak vagyunk azonnal úgy kategorizálni, mint az „az ördög művét”. Ebben a nézetben az elgondolás megpróbál nem viszonyulni az akadályokhoz vagy fenyegetésekhez, hanem megpróbálja kiűzni azokat, mint valami rosszat, a tanítással valami ellentétet. Csupán meg kellene tisztítanod magad az ördög eme munkálkodásától. Inkább el kellene hagynod, semmint felfedezned, mint a helyzet, amivel dolgozol, szerves és nélkülözhetetlen fejlődésének részét. Csak egy problémának tekinted.

Feltételezem, hogy közülünk azok, akik már ismerik ezeket a tanításokat, ha egy nagyon finom szinten önmagukba tekintené-

nek, ennek a szemléletnek néhány elemét még megtalálhatnánk. Habár ismerjük a filozófiát és a fogalmakat – tudjuk, hogy feladatunk a negativitással dolgozni és azt díszként használni – mindazonáltal van még egy bizonyos értelemben vett próbálkozás, hogy alternatívákat találjunk, próbálkozás, hogy valamiféle alapul szolgáló reményeket találjunk.

Tulajdonképpen ez nagyon gyakran megtörténik a tanítványainkkal. Az emberek úgy beszélnek a negativitáshoz való viszonyulásról, mint ami a helyzet fejlődésének a része, de utána ezt a szemléletet önmagában véve úgy tekintik, mint a negativitás problémája megoldásának az alternatív módját. Még a régebbi tanítványok is folytonosan tesznek fel kérdéseket, nyilvánosan és bizalmasan, ami ezen az alternatív-megoldási szemléleten alapul. Még úgy gondolják, hogy van egy „jobb út”; még úgy gondolják, hogy van út valamiféle boldogsághoz. Habár tudjuk, hogy a feladatunk a szenvedéshez és a boldogtalansághoz úgy viszonyulni, mint az ösvény részéhez, még megpróbáljuk úgy tekinteni *ezt*, mint utat a boldogsághoz, mint egy probléma megoldási módot, mint egy jobb alternatívát. Ha mi lettünk volna Padmaszambhava, mint a radzsguru, megpróbáltunk volna beszélni az örökkel, akik letartóztattak, mielőtt a tűzre vetettek minket. Azt mondtuk volna: „Ez egy nagy tévedés; ezt nem tehetik meg. Nem értik, mit tesznek.” Inkább megpróbálnánk ezt, mint hogy hagyjuk az eseményt megtörténni, mint hogy hagyjuk a cselekedetet hangosabban beszélni, mint a szavakat.

Úgy tűnik, van még valamiféle féltékenység az általános szemléletünkben. Féltékenek vagyunk abban az értelemben, hogy bármilyen nehezen megfoghatóak vagy nyilvánvalóak lehetnek a tanítások, még nem nyugodtunk bele abba a gondolatba, hogy „a szenvedés és az öröm egyformán diszek, amelyeket kellemes viselni.”⁶ Olvashatjuk ezt, mondhatjuk ezt, de még nagyszerűnek találjuk tvisztelni a tvisztet és ezt a boldogtalanságot vagy negativitást jónak érezzük: „Dolgoznunk kell vele. Oké, ezt teszem. Az utóbbi időben úgy találok, hogy mindenféle durva és barátságtalan dolog folyik az elmémben és az életemben. Ez

nem különösen kellemes, de mindent egybevetve *érdekes* számomra.” Itt a reménynek valamilyen árnyalata van. A negativitás „érdekesnek” találásának elgondolása az, hogy amint végigmegyünk, meg leszünk mentve. A hallgatóságos következtetés az, hogy végül az egész dolog jó és kellemes lesz. Ez nagyon nehezen megfogható. Ez majdnem olyan, mint a hallgatóságos megállapodás, hogy végül minden út Rómába vezet.

Mi még nehezen haladunk a hinajána gondolkodásmóddal, még akkor is, ha az örült bölcsesség legmélyebb tanításairól beszélünk. Még azt gondoljuk, hogy ez az örült bölcsesség a boldogsághoz vezethet bennünket, hogy a vadzsrajána mankói segíthetnek nekünk jó hinajána ösvényen járni. Ez azt mutatja, hogy egyáltalán nem viszonyulunk úgy az egész dologhoz, mint remény nélkülihez – teljesen remény nélkülihez. Még a remény nélküliséget is úgy tekintjük, mint megoldást. Ez a tettenérés még megtörténik. Még úgy folytatjuk, mintha az a hallgatóságos megállapodás lenne, hogy nem számít, mit mondunk, valamiféle boldogság eléréseért munkálkodunk. Azonban Padmaszambhava, ebben a radzsguru aspektusában, egyáltalán nem vonatkozott ez. Az volt a szemlélete, „A boldogság jelenjen meg *maga*, ha megtörténik, de a köztes időben hagyjon engem kivégeztetni, ha szükséges.”

Elfogadni magadat, mint bűnöst – nem zavartatni magadat és megtenni! Ő megtette. Kivégezték, mint bűnöst. De akkor valami megváltozott.

Elfogadni más emberek hibáit, mint sajátjaidat, úgy tűnik nagyon nehéz megtenni; mindamelllett a szenvedés az ösvény. Nem akarunk hibáztatva lenni valaki más tetteért. Rögtön azt fogjuk mondani, hogy nem mi tettük. „Nem az én hibám volt.” Nem tudjuk elviselni, ha igazságtalanul hibáztatnak minket. Nos, ez teljesen érzékelhető, úgy hiszem – az emberek nem szeretnek hibáztatva lenni. Azonban tegyük fel, elhatározzuk, hogy magunkra vállaljuk egész dolgot és hagyjuk magunkat hibáztatni, akkor mi történne? Nagyon érdekes lenne megtudni – csupán Padmaszambhava példája követésével (ha ettől jobban érzed magad).

Ez egy nagyon érdekes szemlélet. Nem különösen nehezen megfogható; ez nyilvánvaló. Csak a becsapás gyűrűzése gyűrűzésének gyűrűzésével válik nehezen megfoghatóvá, ami gyűrűzés egy cél felé.

HALLGATÓ: Szeretnék egy kicsit többet tudni ennek a becsapásnak gyűrűzéséről.

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, erről sokat beszélhetnénk, de úgy tűnik a lényeg annak az önigazolásnak az átvágása, hogy „Ez jó lesz, *különb*ben is van valamiféle ígérete egy jutalomnak”. Még a semmilyen ígértben sem való hit is valamiféle ígért. Ez a fajta gyűrűzés mindig létezik. És ha csak nem vagyunk hajlandók magunkat igazságtalanul hibáztatni, egyáltalán nem tudjuk átvágni becsapásunkat. Amit nagyon nehéz megtenni. Hajlandók vagyunk hazudni a magunk érdekében, de nem vagyunk hajlandók hazudni mások kedvéért. Egyáltalán nem vagyunk hajlandók átvenni valaki más szenvedését. Hacsak nincs lehetőségünk beszélni azzal az emberrel, akinek a szenvedését átvállaljuk, azt mondva: „Nézd, jó szolgálatot teszek neked; mindezt érte teszem.” Úgy érzed, beszélni szeretnél azzal a személlyel, mielőtt beadod a derekadat.

HALLGATÓ: Padmaszambhava a Dharma oroszlánja. Valaki őt akarja hibáztatni a saját rossz cselekedetért. Padmaszambhava azt mondja, „Persze, ne zavartasd magad, feketítsd be a én nevedet.” Én nem pontosan értem ezt. Lehet, hogyha ez volna az egyetlen dolog, amit megtehetne, ennek lenne értelme, de úgy tűnik, a cselekvésnek rendelkezésre állnak más módjai. Békíthetne, gazdagíthatna, bővíthetne és így tovább. Azonban csak haladni a nem helyénvaló hibáztatással, majdnem úgy tűnik, mint a helyzet elkerülése. Nem értem az intelligens tulajdonságát a viselkedésének, amit ebben a helyzetben tett.

TRUNGPA RINPOCHE: Ebben az esetben, mivel nem próbálkoztam a megbűvöléssel, az egész dolog erőteljesebbé vált. Ehelyett beadta a derekát, azonban olyan erőteljes módon adta be, hogy

mások automatikusan meghátráltak a helyzettől. Az eredmény az lett, hogy Padmaszambhavanak valójában nem kellett kimagyaráznia magát a helyzetéből, hanem a többieknek kellett ezt megtenni vele szemben.

Az üzenet számunkra, mint követői számára az, hogy mivel (enyhén szólva) nem túl gyakran használunk ilyen módszereket, érdemes megpróbálni gyakorolni ezt a szemléletet. Nem kell megfogalmaznunk és kimondanunk, hogy a helyzetnek való megadás az *egyetlen* mód. Nem ez a lényeg. Mindenféle módszernek az összes gazdagsága és bősége rendelkezésünkre áll és ez szintén egy az érdekesek közül. Érdemes ezt megvizsgálni. Úgy értem, nyolc módszer áll a rendelkezésedre, hogy az életeddel foglalkozz – Padmaszambhava nyolc aspektusa mindegyikének más az üzenete – és ez egy közülük.

HALLGATÓ: Az ezen a módon való megadás volt az, amit Krisztus tett? Csak engedve a helyzetét megtörténni?

TRUNGPA RINPOCHE: Ez nagyon kézenfekvőnek tűnik, igen. Csak magára vette a vádat.

HALLGATÓ: Nem értem a szenvedés nem elkerülésének gondolatát. Ha nem próbáljuk meg elkerülni a szenvedést, akkor mi a Nemes Igazság jelentése a szenvedés megszüntetéséről?

TRUNGPA RINPOCHE: A szenvedés megszüntetése itt inkább a szenvedés látásának érzékelése egy ellentétes szempontból – hátulról – mint annak eltávolítása.

HALLGATÓ: Úgy értem, hogy a vége csak a szenvedés másik oldala?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, a szenvedés teremtményének (másik oldala), ami a zavarodottság.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, hogy mind Krisztusnak, mind Padmaszambhavanak varázslatot kellett alkalmazniuk a végső győzelmük elérése érdekében.

TRUNGPA RINPOCHE: Nem szükségszerűen. Magától válhatott varázslattá.

HALLGATÓ: A tóra gondolok, a lótuszvirágban ülésre és –

TRUNGPA RINPOCHE: Ez nem különösképpen volt varázslat. Ez csak az volt, ami történt. És ami azt illeti, a feltámadásra egyáltalán nem mondható, hogy varázslat volt. Ez csak az, ami Krisztus esetében történt.

HALLGATÓ: Varázslatos abban az értelemben, hogy nagyon szokatlan. Arra gondolok, ha ez nem varázslat, akkor mi?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, ebben az esetben, amit mi itt csinálunk, az varázslat. Valami rendkívül szokatlant teszünk Amerikáért. Ez történetesen magától fejlődött ki. Nem teremthettük meg az egész helyzetet. Az összejövetelünk és ennek a témának a megbeszélése csak magától történt.

HALLGATÓ: Rinpoche, amit a fájdalom díszként való használatáról mondott úgy tűnt nekem, mint az információ gyűjtés és az ebből levont következtetések valódi megtapasztalása közötti különbség. Azonban nem értem, hogyan lehet biztos abban, hogy valódi kapcsolatot teremt a tapasztalatával.

TRUNGPA RINPOCHE: Az embernek nem kellene úgy tekintenie az egészséget, mint az ego elhagyásának módját. Csak úgy viszonyulj hozzá, mint egy előrehaladó folyamathoz. Ne tegyél vele semmit, csak folytasd. Ez egy nagyon véletlen dolog.

HALLGATÓ: Mit jelent a Loden Choksi?

TRUNGPA RINPOCHE: *Loden* azt jelenti „az értelem birtoklása”; a *choksi* azt jelenti „a legfelső világ” vagy „a legfelső létezés”. Ebben az esetben a név nem tűnik olyan kifejezőnek, mint néhány más aspektusnál. Távolról sem olyan eleven, mint például Senge Dradrok vagy Dorje Trolö. *Loden Choksi*-nak az ügyességhez van valami köze.

HALLGATÓ: Mi a különbség azon fajta közvetlen intellektuális észlelés között, amiről itt beszélt és más fajta észlelés között?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy tűnik, hogy ha pusztán válaszokat keresel, akkor nem észlelsz semmit. Az értelem helyes használatakor nem keresel válaszokat, csak értesz; csak jegyzetelsz a tudatodban. És éppen ekkor nem céloz az információ gyűjtése; csupán úgy viszonyulsz ahhoz, ami ott van, mint az értelem kifejeződéséhez. Ily módon az értelmet külső sugallatok nem tudják becsapni. Inkább élesíted az értelmet és közvetlenül tudsz viszonyulni ahhoz, ami történik.

HALLGATÓ: De hogyan különböztetné ezt meg más fajta észlelésektől?

TRUNGPA RINPOCHE: Általánosságban véve észleléseinkbe mindenféle dolog bele van keverve; ami azt jelenti, hogy feltételekhez kötött észleléseink vannak, amik tartalmazzák a vonzás vagy megsemmisítés szándékát. Az ilyen észlelések tartalmazzák a szenvedélyt és az agressziót és minden egyebet. Vannak mindenféle rejtett okok, szemben a csak tisztán látással, a dolgokra csak nagyon pontosan, élesen tekintéssel.

7.
DORJE TROLÖ ÉS
AZ ÁTADÁS HÁROM MÓDOZATA

Padmaszambhava nyolcadik aspektusa Dorje Trolö, az örült bölcsesség végső és tökéletes aspektusa. Padmaszambhava e nyolcadik aspektusának megbeszéléséhez szükségünk van némi háttér ismeretre a tanítások átadásának (hagyományos) módjairól. A *hagyományvonal* fogalma kapcsolatban van az *adhishthana* üzenetének átadásával, ami „energiát” vagy ha úgy tetszik „kegyelmet” jelent. Ez úgy adódik át, mint egy elektromos áram a trikája gurutól az érző lényekig. Más szavakkal, az örült bölcsesség egy folytonos energia, ami áramlik és ez, ahogyan áramlik, megújítja önmagát. Az egyetlen mód, hogy ez az energia megújuljon a kisugárzás, az átadás, a gyakorlatba való helyezés vagy átültetés. Nem hasonlít más energiákhoz, amelyek a használat során a megszűnés vagy kialvás irányába haladnak. Az örült bölcsesség energiája a mi megélési folyamatunkon keresztül újítja meg önmagát. Amint éled ezt az energiát az megújítja önmagát; nem a halál számára élsz, hanem a születés számára. Az élet inkább egy állandó születési folyamat, mint egy elhasználódási folyamat.

A hagyományvonal ennek az energia átadásnak három módozatával rendelkezik. Az elsőt *kangsaknyen-gyü*-nek nevezik. A hagyományvonal energiáját itt élőszóban adják át, gondolatokat és fogalmakat használva. Egy bizonyos értelemben ez egy nyers vagy kezdetleges módszer, némiképp kettőségen alapuló szemlélet. Mindamellet ebből az esetben a dualista szemlélet működőképes és érdemleges.

Ha keresztbe tett lábakkal ülsz, mintha meditálnál, igen valószínű, hogy rövid idő után valóban meditálva találhatod maga-

dat. Ez olyan, mint a józanság elérése az imitálásra való törekvéssel, úgy viselkedve, mintha már józan lennél. Ugyan ilyen módon lehetséges szavakat, kifejezéseket, hasonlatokat és fogalmakat használni – élőszóban vagy írásban tanítva – mintha az átadásnak tökéletes eszközei lennének. A folyamat az, hogy bemutatnak egy fogalmat, aztán megcáfolják (az ellentétével) ezt a fogalmat és aztán összekapcsolják ezt a fogalmat egy hiteles szentszöveggel vagy tanítással, amit a múltban adtak.

Bizonyos dolgok szentségében való hit egy kezdeti szinten az első lépés az átadásban. Hagyományosan a szentszövegeket vagy szent könyveket nem lépik át, nem ülnek rá, vagy nem bánnak más módon rosszul velük, mert nagyon erőteljes dolgokat mondanak bennük. Az elképzelés szerint a könyvekkel való rossz bánásmód által rosszul bánsz az üzenettel, amit tartalmaznak. Ez egy módja egy bizonyos fajta entitásban vagy energiában vagy erőben való hitnek – valaminek az élő minőségében.

Az átadás vagy a tanítás második módozata a *rigdzin da-gyü*. Ez az örült bölcsesség módszere, azonban a relatív szinten, nem az abszolút szinten. Itt váratlan eseményekkel kerülsz kapcsolatba, amelyek úgy tűnnek, hogy maguktól történnek. Az ilyen váratlan események látszólag ártatlanok, azonban valahol van egy felbujtójuk. Más szavakkal, a guru áthangolja magát a kozmikus energiára vagy aminek szeretnéd nevezni. Aztán, ha szükség van káosz teremtésre, figyelmét a káoszra irányítja. És a káosz teljesen megfelelően megjeleníti önmagát, mintha véletlenül vagy tévedésből történne. *Da* a tibeti nyelvben „szimbólumot” vagy „jelet” jelent. Ennek a jelentése az, hogy az örült bölcsesség guru nem a mindennapi szinten beszél vagy tanít, hanem inkább szimbólumokat vagy eszközöket teremt. A szimbólum ebben az esetben nem olyan valami, ami valami mást jelképez, hanem valami, ami megjeleníti az élet élő minőségét és egy üzenete hoz létre belőle.

A harmadikat *gyalva gong-gyü*-nek nevezik. *Gong gyü* azt jelenti „gondolat hagyományvonal” vagy „tudat hagyományvonal.” A gondolat hagyományvonal nézőpontjából még a helyze-

tek teremtésének módszere is nyers vagy kezdetleges. Itt egy kölcsönös megértés történik, amely egy egyetemes légkört teremt – és az üzenetet megértődik. Ha az örült bölcsesség guruja hiteles lény, akkor a hiteles átadás megtörténik és az átadás eszközei sem szavak, sem szimbólumok. Inkább csupán a létezés által a pontosság értelme adódik át. Lehetséges, hogy alakot ölt a várakozás a semmiért. Lehetséges, hogy úgy látszik, együtt meditálunk, de nem teszünk semmit. Ami azt illeti, magában foglalhat egy nagyon hétköznapi kapcsolatot: az időjárás és a tea ízének megbeszélését; a currys hússzelet vagy a makrobiotikus konyha elkészítési módját; vagy a történelemtől szóló beszélgetést, vagy a szomszédok történetét – bármit.

A gondolat-hagyományvonal örült bölcsessége úgy alakul ki, hogy a tanítások buzgó befogadóját némi csalódás éri. Elmehetsz és meglátogathatsz egy gurut, amire különösen készülsz és még csak nem is kelti fel érdeklődését a veled való beszélgetés. El van foglalva az újság olvasásával. Vagy ami azt illeti, „fekete levegőt” teremthet, egy bizonyos intenzitást, ami az egész környezetet fenyegetővé teszi. És semmi sem történik – olyan mértékben nem történik semmi, hogy a megkönnyebbülés érzésével kisétálsz, boldogan, hogy nem kell tovább ott lenned. Azután azonban valami történik veled, mintha minden megtörtént volna a hallgatás vagy intenzitás azon időszakai alatt.

A gondolat-hagyományvonal inkább jelenlétről szól, mint valami történésről. Rendkívül átlagos tulajdonsággal is rendelkezik.

A hagyományos abhishekákban vagy beavatási szertartásokban a gondolat-hagyományvonal energiája a negyedik abhisheka szintjén adódik át a te rendszeredbe. Ennél a pontnál a guru hirtelen meg fogja kérdezni tőled, hogy „Mi a neved?” vagy „Hol van a tudatod?” Ez a hirtelen kérdés pillanatnyilag meghaladja a tudatalatti csevegésedet egy eltérő típusú (attól a típustól, ami már a tudatodban folyik) zavarodottságot teremtve. Egy válasz után kutatsz és rájössz, hogy van egy neved és ő ezt akarja

megtudni. Ez olyan, mintha névtelen lennél előtte, de most felfedezted, hogy van egy neved. Ez a hirtelen pillanat egy fajtája.

Természetesen az ilyen szertartások ki vannak téve az elrontásnak. Ha a tanító pusztán a szentszövegeket és a kommentárokat követi és a tanítvány mohón vár valami erőteljes dolgot, akkor mind a tanító, mind a tanítvány egyidejűleg szalaszt el egy jó alkalmat.

A gondolat-hagyományvonal átadása a dharmakája tanítása; a jelek és a szimbólumok általi átadás – a helyzetek teremtése – a szambhogakája szint tanítása; és a szavak általi átadás a nirvánakája szint tanítása. Ez a három módozat, amelyben az örült-bölcsesség guru átadása megtörténik a lehetséges örült-bölcsesség tanítvány felé.

Az egész dolog nem olyan szörnyű, mint amilyennek tűnhet. Mindazonáltal van egy áramlat, amely a tények pajkosságának lehetőségével él és ez hozza létre az örültség érzetét vagy hogy valami vagy a másik nem túl szilárd. Biztonságérzetedet megtámadják. Így az örült bölcsesség befogadjának – az ideális örült-bölcsesség tanítványnak – rendkívül bizonytalanok és fenyegetettnek kell éreznie magát. Ily módon ti állítjátok elő az örült bölcsesség egyik felét és a guru állítja elő a másik felét. A helyzet mind a gurut, mind a tanítványt készenléte helyezi. Tudatotoknak semmin sem kell dolgoznia. Egy hirtelen rés teremtődött – a zavarodottság.

Ez a fajta zavarodottság teljesen különbözik a tudatlanság zavarodottságától. Ez az a zavarodottság, ami a kérdés és a válasz között történik. Ez a határ a kérdés és a válasz között. Van egy kérdés és éppen készülsz megválaszolni ezt a kérdést: egy rés van. Kiszivárogtattad a kérdéset és a válasz még nem hatolt keresztül. Már megvan a válasz érzékelésének érzése, egy érzékelés, hogy valami pozitív történik – de még semmi nem történt. Ez az a pont, ahol a válasz éppen készül megszületni és a kérdés éppen meghalt.

Itt egy nagyon furcsa kémia van; a kérdés halálának és a válasz születésének kombinációja a bizonytalanságot teremti meg.

Ez értelmes bizonytalanság – éles, kíváncsi. Nem hasonlít az ego tudatlanságának zavarodottságához, ami egészen és teljesen elvesztette a kapcsolatot a valósággal, mert létrehozta a kettőséget és bizonytalan vagy abban, hogyan kezeld a következő lépést. Zavarodott vagy az ego kettősség szemlélete miatt. Azonban ebben az esetben ez nem zavarodottság abban az értelemben, hogy nem tudod, mit tegyél, hanem zavarodottság, mert valami éppen készül történni és még nem történt meg.

Dorje Trolö örült bölcsessége nem ésszerű, hanem egy kissé zsarnoki, mert a bölcsesség nem enged meg kompromisszumot. Ha megállapodást kötsz a fekete és a fehér között, a szürke színrel rukkolsz ki – ami nem egészen fehér és nem egészen fekete. Ez inkább egy szomorú középút, mint boldog középút – csalódást keltő. Sajnálod, hogy hagyta ezt a megállapodást megkötöni. Teljesen szerencsétlennek érzed magad, hogy megállapodást kötöttél. Az örült bölcsesség ezért nem ismer semmilyen kompromisszumot. Az örült bölcsesség felépíti téged: felépíti az ego dat a képtelenség szintjéig, a komédia pontjáig, addig a pontig, ami bizarr – és aztán hirtelen menni hagy. Így egy jó nagyot esel, mint Humpty Dumpty: „A király összes lova és a király összes embere / nem tudja még egyszer Humpty Dumpty-t összerakni.”

Padmaszambhava mint Dorje Trolö történetéhez visszatérve, Tibetben egy helyi istenség megkérdezte tőle, „Mitől félsz a legjobban?” Padmaszambhava azt mondta, „A neurotikus bűntől félek.” Történetesen a tibeti szó a bűnre – *dikpa* – a skorpió szót is jelenti, így a helyi istenség azt gondolta, hogy meg tudja ijeszteni Padmaszambhávát, ha egy óriási skorpióként nyilvánul meg. A helyi istenség a földdel vált egyenlővé – skorpióként.

Tibetet hóborította hegyek övezik, amely hegyek állítólag tizenkét istennővel vannak kapcsolatban, akik az ország védelmezői. Amikor Dorje Trolö Tibetbe érkezett, az egyik istennő ezek közül megtagadta, hogy behódoljon neki. Elmenekült előle – menekült mindenfelé. Felszaladt egy hegyre, azt gondolva, hogy elmenekült Padmaszambhava elől és már ott találta őt

maga előtt, a hegytetőn táncolva. Leszaladt egy völgybe és Padmaszambhavát már ott találta az alján, ennek a völgynek és a szomszédosnak az egybetorkollásánál ülve. Mindegy volt, merre szaladt, nem tudott elmenekülni. Végül elhatározta, hogy beleugrik egy tóba és ott rejtőzik el. Padmaszambhava forró vassá változtatta a tavat, erre ő úgy bukkant fel, mint egy csontváz-szerű lény. Végül be kellett hódolnia, mert Padmaszambhava mindenütt ott volt. Egy bizonyos módon ez rendkívül klausztrofóbikus volt.

Az örült bölcsesség egyik kifejeződése az, hogy nem menekülhetsz el előle. Mindenhol ott van (bármi is „ez”).

A bhutáni Taktsangban Padmaszambhava Dorje Trolöként nyilvánult meg. Hitvesét, Jeshe Tsogyalt, egy vemhes nőstény-tigrissé változtatta át és a taktsangi hegyekben barangolt, ezen a vemhes nősténytigrisen lovagolva. Ilyen módon való megnyilvánulásának az ország pszichikai energiájának megfékezéséhez volt köze, egy országhoz, amely el volt árasztva kezdetleges hitekkel, ami az egót és Istent illeti.

Az örült bölcsesség egy másik kifejeződése a pszichikai energiák irányítása. A pszichikai energiák irányításának módja nem egy nagyobb pszichikai energia teremtése és azok uralásának megpróbálása. Ez csak kiterjeszti a háborút és túl költségessé válik – mint a vietnámi háború. Előhozakodsz egy ellenstratégiával, és aztán van egy ellen-ellenstratégia és aztán egy ellen-ellen-ellenstratégia. Tehát az elképzelés nem az, hogy egy szuperhatalmat teremts. A kezdetleges hitek pszichikai energiájának irányítási módja egy káosz szítása. Mutasd be a zavarodottságot ezen energiák között, zavarod össze az emberek logikáját. Zavarod össze őket annyira, hogy kétszer kelljen gondolkodniuk. Ez olyan, mint az őrsejgváltás pillanata. Abban a pillanatban, amikor elkezdnek kétszer gondolkodni, az örült bölcsesség energiája megjelenik.

Dorje Trolő a kezdetleges hitek energiáját a zavarodottság teremtésével irányította. Félig indiai és félig tibeti volt, egy indiainak látszó személy tibeti örültnek felöltözve. Egy vadzsrát és

egy tört tartott a kezében, lángok lövelltek ki testéből és egy vemhes nősténytigrisen lovagolt. Egészen furcsa volt. Nem volt egészen egy helyi istenség és nem volt egészen egy hagyományos guru. Nem volt sem harcos, sem király. Biztosan nem volt egy közönséges személy. A tigrisen való lovaglást tévedésnek tekintik, de neki ezt valahogyan sikerült végrehajtania. Megpróbálta magát tibetinek álcázni, vagy mit próbált meg tenni? Különösképpen nem tanított semmit. Nem tudsz vele úgy foglalkozni, mint egy pön pappal vagy egy misszionáriussal. Nem térített meg senkit; ez sem tűnt az ő módszerének. Csak káoszt szított mindenütt, amerre járt. Még a helyi istenségek is összezsarodtak – teljesen kiborultak.

Amikor Padmaszambhava Tibetbe ment, az indiaiak nagyon rémültté váltak. Úgy érezték, valami nagyon értékeset veszítenek el, mivel úgy tűnt, hogy elhatározta, csak a tibetieknek adja át örült bölcsesség tanításait. Az indiaiak számára ez szörnyű sértés volt. Büszkék voltak magukra, hogy felsőbbrendű árják, a legintelligensebb faj, azok, akik a legbefogadóbbak a magasrendű tanításokra. És most ahelyett, hogy tanítaná őket, Padmaszambhava elmegy Tibet barbár országába, a határterületek fölé; elhatározta, hogy a tibetieket tanítja helyettük. India középső tartományának, Uttar Pradeshnek Surja Simha királya három *acharyat* avagy szellemi mester küldött Tibet királyához egy udvarias üzenettel, ami azt tartalmazta, hogy ez az ügynevezett Padmaszambhava valójában egy sarlatán, egy fekete mágus. Az indiai király azt a tanácsot adta, hogy Padmaszambhavát túl veszélyes a tibetieknek országukban tartani és hogy vissza kellene őt küldeniük.

Itt az érdekes dolog az, hogy az örült bölcsesség tanításait csak barbár országokban lehet tanítani, ahol több alkalom van kihasználni a káoszt vagy sebességet – vagy aminek nevezni szeretnéd ezt a tényezőt.

Padmaszambhava mint Dorje Trolő örült bölcsesség alakja az a guru, aki semmivel sem hajlandó kompromisszumot kötni. Ha az útjában állsz, magadnak köszönheted a pusztulást. Ha kétel-

kedsz benne, kihasználja a kételyeidet. Ha túl odaadó vagy túl függő vagy egy vakhittól, meg fog téged rendíteni. Nagyon komolyan veszi a világ ironikus aspektusát. Gyakorlati tréfákat új egy szélesebb skálán – pusztítókat.

A tigris szimbolikája is érdekes. A láng fogalmával van kapcsolatban, a tűzzel és a füsttel. Állítólag egy vemhes nősténytigris a legdühösebb az összes tigris közül. Éhes, kissé őrült, teljesen illogikus. Nem tudod megfejteni a pszichológiáját és ésszerűen dolgozni vele. Teljesen valószínűen bármikor megehet az utolsó falatig. Ez Dorje Trolö szállítóeszközének, járművének természete. Az őrült-bölcsesség guru egy veszélyes energián lovagol, mindenféle lehetőséggel telítve. Erről a tigrisről elmondható, hogy az ügyes eszközöket, az őrülten ügyes eszközöket jeleníti meg. És Dorje Trolö, aki az őrült bölcsesség, ezen lovagol. Egy kitűnő párost alkotnak.

Tibetben van egy másik aspektusa is, egy olyan, ami nem része a nyolc aspektusnak. A tibetiek számára Padmaszambhava egy apa figura. Általában úgy utalnak rá, mint Guru Rinpoche, „a guru”. Beleszeretett a tibetiekbe és óriási törődéssel halmozta el őket (nem egészen úgy, ahogy a misszionáriusok szerettek bele az afrikaiakba). A tibetiekről azt gondolták, hogy ostobák. Túlságosan hűségesek és túlságosan gyakorlatiasak voltak. Ezért óriási nyitottság volt a gyakorlatiatlanság őrültségének bemutatására: hagyd el a gazdaságodat, hagyd el a megélhetésedet, barangolj a hegyekben azokba a mulatságos jögi ruhákba beöltözve.

Ha egyszer a tibetiek elkezdték elfogadni ezeket a dolgokat, mint a józanság tetteit, kitűnő jógikká váltak, mert a jögi gyakorlathoz való hozzáállásuk is nagyon gyakorlatias volt. Ahogyan hűségesen művelték a földet és hűségesen gondját viselték csordáiknak, a jögi hivatást is hűségesen követték.

A tibetiek nem voltak művészek, mint a japánok. Inkább kitűnő gazdák, kitűnő kereskedők, kitűnő mágusok voltak. A tibeti pön hagyomány nagyon világias volt. Pusztán az élet tényeivel foglalkozott. Olykor a pön szertartások is nagyon gyakorlatiasak voltak. Az egyik szent szertartás magában foglal egy tá-

bortűz rakást a hegyekben – ami melegen tart. Úgy tűnik, hogy a fondorlatosság, amit a tibetiek a huszadik század politikai cselszövéseinek menetében mutattak, teljesen nem összeegyeztethető. Ez a fajta korrupció és politikai cselszövés kívülről érkezett Tibetbe – India árja filozófusaitól és Kína imperialista politikusaitól.

Padmaszambhava szemlélete csodálatos volt és jövődölései tulajdonképpen előre megmondják azt, ami Tibetben történt, beleértve a korrupciót. Például a jövődölések elmondják, hogy végül Kína le fogja igázni Tibetet, hogy a kínaiak a Ló Évében be fognak lépni az országba és hogy egy ló módjára fognak berontani. A kínai kommunisták a Ló Évében törtek be, utakat építettek Kínából Tibetbe és Tibet szerte, és motoros járműveket hoztak be. A jövődölések szintén mondanak valamit arról a jelenségről, hogy a Disznó Évében az országot egy disznó szintjére süllyeszti le, ami a kezdetleges hitekre, a tibetieknek idegen elképzelésekkel való sulykolására utal.

Padmaszambhava egy másik jövődölése azt mondja, hogy Tibet vége akkor fog eljönni, amikor Tsangnak, a felső tartománynak háztartási tárgyai megtalálhatóak lesznek Kongpoban, az alsó tartományban. Valóban megtörtént, hogy Tsang felső tartományában egy hatalmas áradás volt, amikor egy gleccserrel borított hegy csúcsa belezuhant egy alatta lévő tóba. Az egész Brahmaputra folyó kiöntött, falvakat és kolostorokat sodort el folyása mentén. Ezekről a helyekről sok háztartási tárgyat találtak Kongpoban, ahova a folyó elsodorta őket. Jövődölései azt is elmondják, hogy Tibet végének egy másik jele Lhászában, a Potala Palota lábainál egy sárga templom épülete lesz. Valóban, a tizenharmadik Dalai Lámának volt egy látomása, hogy egy Kalachakra templomot kell ott építeni és ezt sárgára festették be. Padmaszambhava más jövődölései azt mondják, hogy a tizenegyedik szakasznál a Potala szivárványa el fog tűnni. A „tizenegyedik szakasz” a jelen időre, a tizenegyedik Dalai Lámára utal. A Potala természetesen a Dalai Láma téli palotája.

Amikor Padmaszambhava elmondta ezeket a történeteket, a

tibeti király és miniszterei rendkívül nyugtalanok lettek és megkérték Padmaszambhavát, hogy segítsen nekik. „Mi a legjobb dolog, amit tehetünk, hogy megvédjük nemzetünket?” kérdezték tőle. „Semmi mást nem tehetünk,” felelte – „mint megóvjuk a tanításokat, amiket most adok, és biztonságba helyezük őket valahol.” Azután ismertette az eltemetett kincsek, a szentiratok tervét.

Különböző írásait olyan arany és ezüsttartókba helyezte, mint a kapszulák és Tibet különböző részeinek bizonyos alkalmas helyein elásta, azért, hogy a jövőbeni emberek felfedezzék őket. Családi tárgyakat is eltemetett: ékszereit, a király és a királyi udvar ékszereit és közönséges gazdálkodó háztartások tárgyait is. Az volt az elgondolás, hogy az emberek kezdetlegesebbekké fognak válni, az emberi értelem vissza fog fejlődni és az emberek többé nem lesznek képesek helyesen dolgozni a kezeikkel és előállítani ilyen fajta művészi szintű tárgyakat.

Tehát ezek a dolgok Tibetben mindenütt el lettek ásva, hasznát véve a tudományos ismereteknek – egészen valószínűen Indiából – arról, hogyan lehet a legjobban megőrizni a pergameneket és másfajta tárgyakat. A kincseket számos védőrétegben ásták el, beleértve a faszén, a talajmészke és más különböző kémiai tulajdonságú anyagok rétegeit. A biztonság kedvéért kívül minden oldalon egy mérgező réteg is volt, azért, hogy a tolvajok vagy más emberek a megfelelő ismeret nélkül ne legyenek képesek kiásni őket. Az utóbbi időben nagy tanítók fedeztek fel ilyen kincseket, akik feltehetően Padmaszambhava tanítványainak túlkujai voltak. Bizonyos helyekről pszichikus látomásaik (bármi is azok) támadtak, ahol ásniuk kell. Aztán a kiásási folyamatot úgy kezdik, mint egy szertartást. A vallásos hívek összegyűlnek csakúgy, mint a munkások, hogy elvégezzék az ásás műveletét. Néha a kincset egy sziklából kell kiásni.

A kincsek újra felfedezésének eme folyamata mindenfelé megtörténik és sok szent tanítás látott napvilágot. Az egyik példa a *Tibeti halottaskönyv*.

A bölcsesség kincseinek megőrzésére egy másik megoldás a gondolat hagyományvonal módszere. A tanításokat bizonyos al-

kalmas tanítók fedezték fel újra, akiknek volt emlékükről ról és emlékezetből írták le azokat. Ez az elrejtett kincseknek egy másik fajtája.

Padmaszambhava, mint apa figura Tibetért tett cselekedetének egyik példája volt az a figyelmeztetés, amit Trisong Detsen királynak adott. Az Újévi Ünnepet készültek megtartani, amely hagyományosan magában foglalta a lovas versenyt és az íjászatot, más események mellett. Padmaszambhava azt mondta: „Ez alkalommal nem kellene lovas verseny és íjászat.” Azonban a királyt körülvevő emberek módot találtak arra, hogy megkerüljék Padmaszambhava figyelmeztetését és a királyt egy ismeretlen merénylő nyila megölte a lovasverseny és az íjászat idején.

Padmaszambhava nagyon szerette Tibetet és lakóit és várható lett volna, hogy ott marad. Azonban a történet egy másik érdekes része az, hogy egy meghatározott pillanatban eltávozott. Úgy tűnik, hogy csak egy bizonyos ideig törődött és gondoskodott a helyzetekről. Mihelyt az ország szellemileg és családirag összeszedte magát és az emberek a józanság egy bizonyos értelmét kifejlesztették, Padmaszambhava elhagyta Tibetet.

Padmaszambhava még él, szó szerint. Nem Dél-Amerikában él, hanem valami távoli helyen – a vámpírok földjén, egy helyen, amit ott úgy hívnak *Sangdok Pelri*, „Ragyogó Rézszínű Hegység”. Még él. Mivel ő a dharmakája állapot, fizikai teste visszaoldódásának tényét vissza a természetbe nem úgy tekintik, mint egy nagy dolgot. Tehát ha keressük őt, megtalálhatjuk. Azonban biztos vagyok benne, hogy csalódott leszel, ha meglátod őt.

Természetesen már nem csak a nyolc aspektusáról beszélünk. Biztos vagyok benne, hogy azóta már aspektusok millióit fejlesztette ki.

HALLGATÓ: Beszél a gondolat-hagyományvonal átadásáról. Azt mondta, hogy a tanító teremti meg az egyik felét és a tanítvány teremti meg a másik felét. Azt hittem, hogy az örült bölcsesség nem-teremtett.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen. Nem-teremtett, hanem önmagától

létező. Te rendelkezel az egyik felével és a tanító rendelkezik a másik felével. Nem helyben készült; *ott* volt.

HALLGATÓ: Úgy gondolja, Amerika elég barbár az örült bölcsességhez?

TRUNGPA RINPOCHE: Mondanom sem kell.

HALLGATÓ: Nem értem a kifejezést, amit használt: „élni a halál számára”. Meg tudná ezt magyarázni?

TRUNGPA RINPOCHE: A szokásos megközelítése az életnek az az elképzelés, hogy minden alkalommal, amikor be és kilélegzünk, közelebb kerülünk a halálhoz. Minden óra közelebb visz minket a halálhoz. Ellenben az örült-bölcsesség elvének esetében az energia folyamatosan megfiatalodik.

HALLGATÓ: Rinpoche, azt a kijelentést tette, hogy Guru Rinpoche szó szerint életben van valamelyik országban. Komolyan mondja? A *szó szerint* kifejezést használta.

TRUNGPA RINPOCHE: Ebben a kérdésben bizonytalan, hogy mi a komoly; vagy hogy mi a szó szerinti, ami azt illeti.

HALLGATÓ: Tehát tudna mondani valamit?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy vélem.

HALLGATÓ: Említette a „fekete levegőt”, amit a tanító teremt. Ennek egy részét is a tanítvány teremti?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, a tanítvány a féltékenységével.

HALLGATÓ: Azt is mondta, ha a tanítvány kételkedne, az örült-bölcsesség guru kihasználná a kételyeit.

TRUNGPA RINPOCHE: Igen.

HALLGATÓ: Milyen módon használhatná ki a tanítvány kételyeit?

TRUNGPA RINPOCHE: Azon tűnődöm, hogy el kell-e árulnom a

titkot... A kétely a bizonytalanság egy pillanata. Például, ha fizikailag gyenge vagy, könnyen náthás lehetsz vagy meghűlhetsz. Ha nem vagy felkészülve és nem védekezel, egy ilyen gyenge pillanatban megkaphatod. Úgy tűnik, ez van.

HALLGATÓ: Úgy emlékszem, egyszer azt mondta, hogy közvetlenül abhisheka előtt a félelemnek egyfajta pillanata van. Hogyan viszonyul ez a bizonytalansághoz és a tanítvány talajvesztéséhez?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, bármilyen viszonyt a tanítvány és az örült-bölcsesség guru között úgy tekintenek, mint egy abhishekát.

HALLGATÓ: Az önmagában létező örült bölcsesség esetében Padmaszambhava az aktiváló elv?

TRUNGPA RINPOCHE: Az aktiváló, valamint a háttér. Mivel éppen úgy tartalmazza a dharmakáját is, mint a szambhogakáját és a nirmánakáját.

HALLGATÓ: Úgy beszélt az örült-bölcsesség folyamatáról, mint ami egy felépítés és az ego felépítése, míg egy hatalmas esés nincs. Azonban egy kérdésnél a remény nélküliség folyamatáról is úgy beszélt, mint ami nem teljesen hirtelen érkezik, hanem a helyzetet illetően apránként fejlődik ki. Nem értem, ez a két folyamat hogyan tud egyidejűleg folyni. Ellentétes irányba tartanak.

TRUNGPA RINPOCHE: Az örült-bölcsesség tanító stratégiája a te felépítésed, amíg nem esel egy nagyot. Időközben fokozatosan a remény nélküliség kifejlesztése felé haladsz.

HALLGATÓ: Amikor a gondolat-hagyományvonal átadás megtörténik, van ez a nyitottság, ez a rés. Ez önmagában az átadás?

TRUNGPA RINPOCHE: Igen, ez az. Igen, ez az. És körül van még a környezet, ami némiképp globális, majd nem egy tájteremtés. Ennek a közepén a rés a legfényesebb rész.

HALLGATÓ: Úgy tűnik, hogy állandóan a nyitottság helyzeteiben találjuk magunkat és kibújunk. Mi az ebbe való visszatérés előnye? Ez a gyakorlás egy fajtája, látva ezt a teret, így vissza tudsz térni ebbe?

TRUNGPA RINPOCHE: Nos, látod, ezt nem tudod újra teremteni. Azonban minden pillanatban meg tudod teremteni a saját abhishekádat. Az első tapasztalat után. Ezután ki tudod fejleszteni a saját belső gurudat; és inkább a saját abhishekádat teremted meg, mint megpróbálsz visszaemlékezni arra, ami már a múltban megtörtént. Ha mindig visszamész a múltba ebbe a pillanatba, ez egyfajta különleges kinccsé válik, ami nem segít.

HALLGATÓ: Nem segít?

TRUNGPA RINPOCHE: Nem segít.

HALLGATÓ: De szükség van erre a tapasztalatra –

TRUNGPA RINPOCHE: A tapasztalat a katalizátor. Például, ha egyszer volt egy baleseted, ezután minden alkalommal, amikor valami örült vezető mellett utazol, egy baleset valóban élő gondolatával rendelkezel. Az az érzésed, hogy bármelyik pillanatban meghalhatsz, ami igaz.

HALLGATÓ: Úgy beszélünk a nyitottságról, mint egy nagyon különleges helyzetről, ami az átadásban történik meg, és mégis úgy tűnik, hogy ez önmagától, tudattalanul és nagyon gyakran van itt és ott és mindenhol. Ez természetesen a neurózis mögött van, ahogyan áthalad, egyfajta vele haladás. Tudna többet mondani a nyitottság természetességének állapotáról?

TRUNGPA RINPOCHE: Úgy tűnik, hogy ebben a kérdésben, ha megpróbáljuk közelebről meghatározni a részletek leírását, ez nem fog különösképpen segíteni. Ez olyan lenne, mint különleges taktikák gyártása és elmondása, hogyan ismételd el őket újra – mint megpróbálni szövegből spontánnak lenni – ami úgy tűnik, semmi jóra nem vezet. Valószínűleg keresztül kell mennünk valamiféle kipróbálási szakaszon.

JEGYZETEK

I. SZEMINÁRIUM

5. FEJEZET – 63. o.

1. A pön (gyakran „bon”-nak írva) Tibet őshonos buddhizmus előtti vallása.

II. SZEMINÁRIUM

1. FEJEZET – 84. o.

2. Az „egyszerre történő születés” utalás a coemergencia vagy coemergencikus bölcsességre (Tib. Ihenchik kyepe yeshe). A szamszára és nirvána együtt keletkeznek, természetesen létrehozva a bölcsességet.

2. FEJEZET – 107. o.

3. Ez nem mond ellent Trungpa Rinpoche leírásának beszéde fő részében, a dharmakájának, mint feltételekhez nem kötöttek. Habár feltételekhez kötött a termékenység értelmében, a dharmakáját, mint korábban elmondja, semmilyen tartalom nem befolyásolja, így biztosítva a feltételekhez nem kötött tudat megpillantásának folytonos lehetőségét.

3. FEJEZET – 125. o.

4. Herbert V. Guenther: Naropa élete és tanításai

4. FEJEZET – 133. o.

5. Francesca Fremantle és Chögyam Trungpa: Tibeti halottaskönyv: A hallomás általi nagy megszabadulás a bardoban

6. FEJEZET – 162. o.

6. Ez egy idézet a szerző *A Mahamudra sadhanaja*-ból, egy szertartásból, amit tanítványai gyakorolnak.

A SZERZŐRŐL

A tiszteletre méltó Chögyam Trungpa Kelet-Tibet Kham tartományában született 1940-ben. Amikor éppen hogy tizenhárom hónapos volt Chögyam Trungpát felismerték, mint egy nagy *tülkut*, avagy inkarnálódott tanítót. A tibeti hagyomány szerint egy megvilágosodott tanító képes az együttérzési fogadalmán alapulva, emberi alakban újra testet öltetni nemzedékek során keresztül. Egy ilyen tanító a halála előtt egy levelet, vagy más nyomravezető jeleket hagy a következő inkarnáció hollétééről. Később a tanítványok vagy más megvalósult tanítók átvizsgálják ezeket a nyomravezető jeleket, ami az álmok és látomások gondos vizsgálatán alapul és kutatásokat vezetnek, hogy felfedezzék és felismerjék az utódot. Így a tanítások speciális vonalai alakulnak ki, néhány esetben több századon keresztülnyúlva. Chögyam Trungpa a tizenegyedik volt abban a tanítási vonalban, amely Trungpa tülkuk néven ismert.

Ha egyszer a fiatal tülkukat felismerik, a buddhista tanítások elméletének és gyakorlatának intenzív képzési szakaszába lépnek. Trungpa Rinpoché (a *Rinpoche* egy megtisztelő cím, jelentése „drágaság”), miután felszentelték, mint a surmangi kolostorok legfelsőbb apátját és Surmang terület kormányzóját, egy tanulási időszakba kezdett, ami tizennyolc évig tartott, Tibetből való távozásáig, 1959-ig. Kagyü tülkuként képzése a meditáció módszeres gyakorlásán és a buddhista filozófia kifinomult elméleti megértésén alapult. Tibet négy nagy hagyományvonalának egyike, a Kagyü úgy ismert, mint a „gyakorlás hagyományvonal”.

Nyolc éves korában Trungpa Rinpoche megkapta a novícius szerzetesi felszentelést. Felszentelése után elkezdett foglalkozni a hagyományos szerzetesi erkölcs intenzív tanulmányozásával

és gyakorlásával csakúgy, mint a kalligráfia művészetével, a thangka festéssel és a kolostori tánccal. Első tanítói a secheni Jamgön Kongtrül és Khenpo Kangshar – a Nyingma és a Kagyü vonal jelentős tanítói voltak. 1958-ban, tizennyolc éves korában Trungpa Rinpoche befejezte tanulmányait, a *kyorpon* (a teológia doktora) és *khenpo* (a tanulmányok mestere) fokozatot szerezve. Teljes szerzetesi felszentelésben is részesült.

Az ötvenes évek vége Tibetben a nagy zűrzavar ideje volt. Amint világossá vált, hogy a kínai kommunisták az országot erőszakkal akarják megszállni, sok ember, mind a szerzetesek, mind a laikusok elmenekültek az országból. Trungpa Rinpoche sok szívfájdító hónapot töltött a Himaláján keresztül vándorolva (amit a *Tibetben születtem* című könyvében írt le). Miután hajszálon múlt, hogy megmenekült és a kínaiak nem fogták el, végül 1959-ben érte el Indiát. Indiai tartózkodása alatt Trungpa Rinpoché ösztöne Tenzin Gyatso, a tizenegyedik Dalai Láma kinevezte szellemi tanácsadói teendőik ellátására a Fiala Láma Házis Iskolájában Dalhousie-ben, Indiában. Ezt a minőséget látta el 1959-től 1963-ig.

Trungpa Rinpochének első alkalma arra, hogy találkozzon a nyugattal akkor érkezett el, amikor egy Spaulding támogatást kapott, hogy az Oxfordi Egyetemre járjon. Az Oxfordi Egyetemen összehasonlító vallástudományt, filozófiát és képzőművészetet tanult. Tanult japán virág elrendezést is, egy diplomát szerezve a Sogetsu iskolában. Angliai tartózkodása alatt Trungpa Rinpoche elkezdte a *Dharmát* (Buddha tanításait), nyugati tanítványoknak bemutatni és 1968-ban megalapította a Samje Ling Meditációs Központot Dumfriesshire-ben, Skóciában. Ezen időszak alatt első két könyvét is megjelentette, mindkettőt angol nyelven: *Tibetben születtem* és *Cselekvő meditáció*.

1969-ben Trungpa Rinpoche Bhutánba utazott, ahol egy magányos meditációs elvonuláson vett részt. Ez az elvonulás döntő fontosságú változást jelentett a tanításokhoz való hozzáállásában. Rögtön visszatérése után egy világi személlyé vált, félretette szerzetesi öltözékét és hagyományos nyugati viseletet öltött.

Feleségül vett egy fiatal angol hölgyet is, együtt elhagyták Skóciát és Észak-Amerikába költöztek. Régi tanítványai közül sokan megdöbbenőnek és felzaklatónak találták ezeket a változásokat. Ő viszont kifejezte a meggyőződését, hogy azon célból, hogy a Dharma nyugaton gyökeret eresszen, a kulturális díszektől és vallási elragadtatástól mentesen kell tanítani.

A hetvenes évek folyamán Amerika a politikai és kulturális forrongás időszakában volt. Ez a kelet általi elragadtatás időszaka volt. Trungpa Rinpoche bírálta a szellemiség materialista és üzleti alapokra helyezett szemléletmódját, amivel találkozott, „szellemi szupermarketként” ecsetelve azt. Előadásaiban és *A szellemi materializmus meghaladása* és *A szabadság illúziója* című könyveiben rámutatott a meditációs ülés egyszerűségére és közvetlenségére, mint a szellemi út ilyen eltorzulásainak meghaladására.

Észak-Amerikában való tanításainak 17 éve alatt Trungpa Rinpoche hírnevet szerzett, mint egy dinamikus és ellentmondásos tanító.

Folyékonyan beszélve az angol nyelvet, ő volt az egyik az első lámák közül, aki közvetlenül, fordító segítsége nélkül tudott a nyugati tanítványokkal beszélni. Minden részében alaposan beutazva Észak-Amerikát és Európát, Trungpa Rinpoche beszédek és szemináriumok százait tartotta. Nagyobb központokat alapított Vermontban, Coloradóban és Új-Skóciában csakúgy, mint sok kisebb meditációs és tanuló központot Észak-Amerika és Európa minden részének városaiban. A Vadzsradhatut 1973-ban hozta létre, mint ennek a hálózatnak központi adminisztrációs részét.

1974-ben Trungpa Rinpoche megalapította a Naropa Intézetet, amely Észak-Amerikában az egyetlen akkreditált buddhista-ihletettségű egyetemmé vált. Sok előadást tartott az Intézetben és az *Út cél nélkül* című könyvének egy olyan tanfolyam az alapja, amit ott tanított. 1976-ban létrehozta a Shambala Képzési programot, hétvégi programok és szemináriumok sorozatát, amelyek utasításokat adnak a meditációs gyakorlathoz világi

keretekben belül. A *Shambala – a harcok szent ösvénye* című könyvében a Shambala tanításokból ad egy áttekintést.

Trungpa Rinpoche tevékeny volt a fordítás mezején is. Francesca Fremantle-vel dolgozva létrehozta a *Tibeti halottaskönyv* egy új fordítását, amelyet 1975-ben adtak ki. Később megszervezte a Nalanda Fordító Bizottságot szövegek és szertartások fordítása céljából éppen úgy saját tanítványai számára, mint a fontos szövegek nyilvános hozzáférhetősége számára.

Trungpa Rinpoche ismert volt a művészetek iránti érdeklődéséről is, különösen éleslátásáról a kontemplatív diszciplína és a művészi folyamat összefüggése között. Saját művészi munkái tartalmazzák a kalligráfiát, a festést, a virág elrendezést, a költészetet, a színműírást és a környezeti elrendezést. Ráadásul a Naropa Intézetben egy olyan oktatási légkört teremtett, amely sok kiváló művészt és költőt vonzott. Az alkotó folyamat feltárása a kontemplatív gyakorlat fényében úgy folyik, mint egy provokatív párbeszéd. Trungpa Rinpoche a költészetéről két könyvet is megjelentetett: a *Mudra* és *Az első gondolat a legjobb gondolat*.

Trungpa Rinpoche megjelent könyvei tanításai gazdag hagyatékának csak egy töredékét mutatják be. Észak-Amerikában tanításának tizenhét éve alatt a szükséges struktúrákat felhasználta, hogy tanítványait ellássa alapos, módszeres Dharma képzéssel. A bevezető beszélgetésektől és tanfolyamoktól a haladó csoport elvonulási gyakorlataiig, ezek a programok kihangsúlyozzák az egyensúlyt a tanulás és a gyakorlat, az intellektus és az intuíció között. Minden szintű tanítvány tudja a meditáció és a buddhista ösvény iránti érdeklődését követni a gyakorlás e sok formája által. Trungpa Rinpoche régebbi tanítványai továbbra is részt vesznek mind a tanításban, mind a meditációban, ezeket a programokat irányítva. A buddhista hagyományról szóló terjedelmes tanításai mellett, Trungpa Rinpoche szintén nagy hangsúlyt fektetett a Shambala tanításokra, amelyek kiemelik a tudatképzés fontosságát, mint eltérést a vallásgyakorlattól; a közösségi részvételt és egy megvilágosodott közösség létrehozását; és a máról holnapra élés értékelését.

Trungpa Rinpoche 1987-ben halt meg, 47 éves korában. Tovább él felesége, Diana és öt fia által. Halála idejére Trungpa Rinpoche úgy vált ismertté, mint egy kulcsfontosságú személy a Dharma nyugati világ számára történő bemutatásában. A nyugati kultúra általa történő nagyra értékelése és saját hagyománya mély megértésének összekapcsolása egy forradalmi szemléletmódhoz vezetett a Dharma tanításban, amelyben a legrégebb és legmélyebb tanításokat mutatta be teljesen mai módon. Trungpa Rinpoche ismert volt a Dharma félelem nélküli hirdetéséről: habozás nélkül, a hagyomány tisztaságához hűen és teljesen üdén. A tanítások eresszenek gyökeret és virágoznak minden érző lény javára.

A KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR BUDDHISTA EGYETEM

felvételt hirdet hároméves levelező tagozatára:

I. évfolyam:

Ind filozófia

Buddhista alaptanítások
Buddhista alapgyakorlatok
A buddhizmus története
Mahájána buddhizmus
Madhjamaka filozófia
Jógácsára filozófia
Tibeti buddhizmus

II. évfolyam

Buddhista meditáció
Buddhista ismeretelmélet
Kínai filozófia
A zen története
Zen gyakorlatok
Buddhista asztrológia
Buddhista kozmológia
Filozófiatörténet
Vallásfilozófia

III. évfolyam

Buddhista meditáció
Buddhista pszichológia
Buddhista karakterológia
Buddhista szimbológia
Buddhista ikonográfia
Buddhista ökológia
Vadzsrajána buddhizmus
Bardo Thödol

Érdeklődés és jelentkezés: 1576 Budapest, Pf. 70.
(felbélyegzett válaszborítékkal)